

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ιωάννης Γαλαντόμος · Δήμητρα Μελισσαροπούλου · Θωμαΐς Ρουσουλιώτη,
Ευάνθη Α. Παπανικόλα · Ευφροσύνη-Ζωή Γεωργίου · Φάνης Ζάχουρας · Νίκος Μαθιουδάκης

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
η γλώσσα μας

Βιβλίο
μαθητή /
μαθήτριας

2.

Δ' δημοτικού

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Η γλώσσα μας

Δ΄ Δημοτικού

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΒΙΒΛΙΟ ΜΑΘΗΤΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΡΙΑΣ

Β΄ τεύχος

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονιστής / Αξιολογητής

Αξιολογητής

Αξιολογήτρια

Τεχνική Εμπειρογνώμονας

Επικουρική Εμπειρογνώμονας

Υπεύθυνος του μαθήματος/γνωστικού αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης

Παπακυπαρίσσης Αναχνώστης

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Χατζημπύρος Κωνσταντίνος

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Δαναβασίλη Στυλιανή

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Μαλάμου Ελένη

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Καμβίσιου Σταματία

Διπλωματούχος Τεχνολογίας Γραφικών Τεχνών

Αθανάσιος Γιαννίκας, Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ

Μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη Διδακτικών Βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ιωάννης Γαλαντόμος, Δήμητρα Μελισσαροπούλου, Θωμαΐς Ρουσουλιώτη,
Ευάνθη Α. Παπανικόλα, Ευφροσύνη-Ζωή Γεωργίου, Φάνης Ζάγουρας, Νίκος Μαθιουδάκης

Η γλώσσα μας

Δ΄ Δημοτικού

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΒΙΒΛΙΟ ΜΑΘΗΤΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΡΙΑΣ

Β΄ τεύχος

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Η γλώσσα μας | Δ' Δημοτικού

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Ιωάννης Γαλαντόμος , Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Επιστημονικός Υπεύθυνος Δήμητρα Μελισσαροπούλου , Καθηγήτρια Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Θωμαΐς Ρουσουλιώτη , Μέλος ΕΔΙΠ Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Δρ Γλωσσολογίας Ευάνθη Α. Παπανικόλα , Σχολική Σύμβουλος, Δρ Γλωσσολογίας Ευφροσύνη-Ζωή Γεωργίου , Εκπαιδευτικός ΠΕ70 Φάνης Ζάγουρας , Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Δρ Γλωσσολογίας Νίκος Μαθιουδάκης , Μέλος ΣΕΠ Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	Δημήτρης Χαλκιόπουλος , Γραφίστας
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ	Άννα Πατρινού , Γραφίστρια
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ	Ευαγγελία Γουτιάνου , Εικονογράφος - Γραφίστρια
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ	Συγγραφική Ομάδα Στέφανος Γιασιράνης , Εκπαιδευτικός, Δρ Παιδαγωγικής Σταυρούλα Αντωνοπούλου , Εκπαιδευτικός, Δρ Γλωσσολογίας
ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ	Σταυρούλα Αντωνοπούλου , Εκπαιδευτικός, Δρ Γλωσσολογίας
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΡΩΝ	Δημήτρης Σεμιτέκολο , Γραφίστας - Σχεδιαστής Ιστοσελίδων
ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ - ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ	Ελένη Καραντζόλα , Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου

Τα σύμβολα του βιβλίου

Αναπτύσσουμε τις δεξιότητές μας

Κατανοούμε προφορικά κείμενα		Κατανοούμε γραπτά κείμενα	
Παράγουμε προφορικό λόγο		Συνθέτουμε και γράφουμε κείμενα	

Χτίζουμε τη γραμματική και το λεξιλόγιό μας

Μαθαίνουμε νέα γραμματικά φαινόμενα		Εμπεδώνουμε όσα γνωρίζουμε	
Εμπλουτίζουμε το λεξιλόγιό μας		Μαθαίνουμε ορθογραφία	

Εργαζόμαστε μαζί στην τάξη

Συζητάμε στην τάξη		Διαβάζουμε ολόκληρα βιβλία	
Χωριζόμαστε σε ομάδες		Δουλεύουμε στον ρυθμό μας	
Παρακολουθούμε βίντεο		Βλέπουμε τι μάθαμε	

Θα μας βοηθήσουν και αυτά....

Παρατηρούμε τον βαθμό δυσκολίας των δραστηριοτήτων		
Διαβάζουμε τις στρατηγικές και σχεδιάζουμε τις κινήσεις μας		
Συμβουλευόμαστε το σημείο που μας δείχνει η πινακίδα		

<p>Στην ενότητα αυτή</p>	<p>Κειμενικοί Τύποι Πολυτροπικότητα</p>	<p>Ακούμε, βλέπουμε, διαβάζουμε</p>
---------------------------------	--	--

4. Τι γνωρίζουμε για το διάστημα; [8-35]

<p>Συζητάμε για την εξερεύνηση του διαστήματος Διαβάζουμε για επιστημονικές ανακαλύψεις Γράφουμε τις σκέψεις μας για το μέλλον του διαστήματος</p>	<p>Περιγραφικός και αφηγηματικός κειμενικός τύπος Ενημερωτικά κείμενα Ιστοσελίδες Επιστημονικές έρευνες Κείμενα επιστημονικής φαντασίας</p>	<p>Άρθρα για επιστημονικές ανακαλύψεις στο διάστημα Λογοτεχνικά κείμενα για το διάστημα Πληροφοριακά κείμενα για διαστημικά ταξίδια</p>
--	---	---

5. Τι εκφράζουμε μέσα από την τέχνη; [36-65]

<p>Συζητάμε για την τέχνη και τις μορφές της Διαβάζουμε κείμενα για τις τέχνες και την επιρροή τους, τη ζωγραφική, τα μουσεία Παρατηρούμε έργα τέχνης και καταγράφουμε τις σκέψεις μας Ανταλλάσσουμε απόψεις για την τέχνη ως μέρος της καθημερινότητάς μας</p>	<p>Περιγραφικός και αφηγηματικός κειμενικός τύπος Επιστημονικά κείμενα Λογοτεχνικά κείμενα Μυθοπλαστικά κείμενα Ενημερωτικά κείμενα Ιστοσελίδες</p>	<p>Άρθρα για επιστημονικές μελέτες για τις τέχνες Λογοτεχνικά κείμενα για τη ζωγραφική και τη μουσική Πληροφοριακά κείμενα για την τέχνη και τα μουσεία Πίνακες έργων τέχνης</p>
--	--	---

6. Πώς συνυπάρχουμε με τους γύρω μας σε έναν «πολύχρωμο» κόσμο; [66-95]

<p>Συζητάμε για το πόσο διαφορετικός είναι ο κόσμος μας Διαβάζουμε και ακούμε φωνές διαφορετικών ανθρώπων Καταγράφουμε τις σκέψεις μας για το πώς θα μπορούσαμε να συνυπάρχουμε σε έναν κόσμο διαφορετικότητας Δρούμε όλοι μαζί για έναν πιο δίκαιο και “πολύχρωμο” κόσμο.</p>	<p>Εξηγητικός και περιγραφικός κειμενικός τύπος Λογοτεχνικά αποσπάσματα με έμφαση στην περιγραφή ή στην αφήγηση Κοινωνικές αφίσες Πληροφοριογραφήματα Αναρτήσεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης</p>	<p>Βιωματικές και αληθοφανείς αφηγήσεις Κοινωνικές αφίσες με θέμα το προσφυγικό και τη διαφορετικότητα Πληροφοριογραφήματα για τον αυτισμό Περιγραφή ενός παιδιού με αυτισμό Διαδικτυακή ανάρτηση με θέμα την Παγκόσμια Ημέρα για τον Αυτισμό</p>
---	---	---

**Συζητάμε,
γράφουμε,
συνθέτουμε**

**Χτίζουμε τη
γραμματική μας**

**Χτίζουμε το
λεξιλόγιό
μας**

**Διαβάζουμε
ολόκληρα βιβλία**

Περιπέτειες στο διάστημα - αφηγηματικά κείμενα

Ιστορική γραμμή για την εξερεύνηση του διαστήματος

Αφίσα για ταινία

Ειδησεογραφικά κείμενα για αποστολές στο διάστημα

Παραθετικά επιθέτων

Δήλωση ποσού με χρήση επιρρημάτων

Ορθογραφία επιθέτων

Ορθογραφία ρημάτων

Λεξιλόγιο για το διάστημα

Σύγκριση λημμάτων σε λεξικά

Διαβάζουμε βιβλία με θέμα τη σελήνη, το ηλιακό σύστημα και το διάστημα

Αφηγούμαστε τη δική μας αποστολή στο διάστημα

Σύντομη περιγραφή ενός ζωγραφικού έργου τέχνης

Σχέδια με συνθήματα

Συμβουλές για την τέχνη

Αφίσα για μουσείο

Συνέντευξη με διάσημη προσωπικότητα

Βασικές λειτουργίες εγκλίσεων

Ακλιτοι ρηματικοί τύποι σε -οντας και -ώντας

Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα

Κανόνας χρήσης τελικού -v

Ορθογραφία υποτακτικής και προστακτικής

Ορθογραφία επιθέτων

Σύνθετα ουσιαστικά

Διαβάζουμε βιβλία με θέμα τις τέχνες

Αφηγούμαστε την ιστορία από άλλη οπτική

Δραματοποιούμε την ιστορία και την παρουσιάζουμε στην τάξη

Συνέντευξη από έναν/μία πρόσφυγα/ισσα

Κοινωνική αφίσα με σκοπό την προώθηση της διαφορετικότητας

Πληροφοριογραφήματα για τον αυτισμό

Ομιλία για το πώς μοιάζει ένας "πολύχρωμος" κόσμος

Εξαρτημένες επιρρηματικές προτάσεις
Μέλλοντας

Ορστικές και αόριστες αντωνυμίες

Ονοματικές και ρηματικές φράσεις

Ερωτηματική Αντωνυμία ποιος/ποια/ποιο

Ερωτηματική αντωνυμία «ποιο» και ποσοτικό επίρρημα «πιο»

Παράγωγες λέξεις με προθήματα (στερητικό α(v), ξε-, εν-, εκ-, παρά-, συν-)

Θεματικό λεξιλόγιο για τη διαφορετικότητα

Διαβάζουμε βιβλία με θέμα τη διαφορετικότητα

Διατυπώνουμε προαναγνωστικές υποθέσεις

Κάνουμε συνδέσεις με άλλα κείμενα, πρόσωπα ή εμπειρίες μας καθώς και με το κεντρικό ερώτημα της ενότητας

Αφηγούμαστε την ιστορία από άλλη οπτική

ΕΝΟΤΗΤΑ

4

Τι γνωρίζουμε
για το
διάστημα;

συζητάμε

για την
εξερεύνηση
του
διαστήματος

διαβάζουμε

για
επιστημονικές
ανακαλύψεις

γράφουμε

τις σκέψεις
μας για το
μέλλον του
διαστήματος

Παρατηρούμε και συζητάμε τις
εικόνες με την υπόλοιπη τάξη.

Παρακολουθούμε στο διαδίκτυο: Το
Ηλιακό μας σύστημα - Εκπαιδευτικό
βίντεο - Μαθαίνουμε κι αλλιώς!!!,
και αναστοχαζόμαστε σε σχέση με το
μεγάλο ερώτημα της ενότητας.

Το σταυρόλεξο
του διαστήματος

Συμπληρώνουμε τις σκέψεις μας
στις παρακάτω γραμμές και τις
διαβάζουμε στην τάξη:

Οι σκέψεις μου για το διάστημα είναι

Πού βρισκόμαστε στο διάστημα;

4.1

Στην υποενοότητα αυτή μαθαίνουμε:

- για τη γη και το ηλιακό μας σύστημα
- τη δήλωση του ποσού με τη χρήση επιρρημάτων
- για τα κείμενα επιστημονικής φαντασίας και τις παρουσιάσεις ταινιών

1 **Πριν** ξεκινήσουμε να διαβάζουμε:

- **Συζητάμε** στην τάξη το ερώτημα της υποενοότητας.
- **Παρατηρούμε** την εικόνα και τον τίτλο του κειμένου. Πώς συνδέονται;
- Κάνουμε προβλέψεις για το περιεχόμενο του κειμένου.

Επικεντρωνόμαστε στις πληροφορίες για τη θέση της Γης.

2 **Διαβάζουμε** το παρακάτω κείμενο

Γλωσσάρι

Κείμενο
1

Η θέση της Γης στο διάστημα

Η Γη είναι ένας πλανήτης του ηλιακού συστήματος που περιλαμβάνει τον Ήλιο, το πολύ μεγάλο και φωτεινό αστέρι, και ό,τι κινείται γύρω του. Σύμφωνα με τους επιστήμονες, το ηλιακό μας σύστημα δημιουργήθηκε πριν από 4,6 δισεκατομμύρια χρόνια. Το μέγεθος του είναι πολύ μικρό

5 μπροστά στο μέγεθος του σύμπαντος.

Η Γη κινείται γύρω από τον Ήλιο σε μια **σχεδόν** κυκλική τροχιά και χρειάζεται **περίπου** 365 ημέρες για να κάνει μια πλήρη **περιφορά**. Η απόσταση Γης - Ήλιου είναι κάτι **λιγότερο** από 150 εκατομμύρια χιλιόμετρα.

10 Στο ηλιακό μας σύστημα ανήκουν οι εξής πλανήτες: ο Ερμής, η Αφροδίτη, ο Άρης, ο Δίας, ο Κρόνος, ο Ουρανός κι ο Ποσειδώνας. Παλιότερα, θεωρούνταν πλανήτης και ο Πλούτωνας αλλά αποδείχτηκε ότι δεν ήταν **τόσο** μεγάλος **όσο** πίστευαν οι επιστήμονες και υποβιβάστηκε σε πλανήτη – νάνο.

15 Κάποιοι από τους παραπάνω πλανήτες είναι φτιαγμένοι από βράχο και μέταλλα, όπως ο Ερμής, η Γη, η Αφροδίτη και ο Άρης. Ο Δίας και ο Κρόνος είναι γιγάντιοι αέριοι πλανήτες, **αρκετά** μεγαλύτεροι σε μέγεθος

Τροχιά, περιφορά:
βρίσκουμε τη σημασία τους στο λεξικό

από τους βραχώδεις πλανήτες. Οι δύο πιο απομακρυσμένοι πλανήτες, ο Ουρανός κι ο Ποσειδώνας είναι γίγαντες πάγου.

- 20 Στους κοντινούς στον Ήλιο πλανήτες επικρατούν πολύ υψηλές θερμοκρασίες, ενώ στους μακρινούς χαμηλές. Στην περίπτωση της Γης η θερμοκρασία είναι κατάλληλη για την ύπαρξη ζωής. Επιπλέον, η απόστασή της από τον ήλιο επιτρέπει στο νερό να διατηρείται σε υγρή μορφή και κάνει τον πλανήτη να φαίνεται από το διάστημα γαλάζιος. Υπάρχουν, άραγε, άλλοι πλανήτες στο
- 25 διάστημα με παρόμοια χαρακτηριστικά που μπορούν να φιλοξενήσουν ζωή;

Κείμενο της συγγραφικής ομάδας

3 Κατανοούμε και **επεξεργαζόμαστε** το κείμενο

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Πότε δημιουργήθηκε το ηλιακό μας σύστημα;
- Από ποιους πλανήτες αποτελείται το ηλιακό μας σύστημα;
- Τι είναι η τροχιά;
- Πόσες ημέρες χρειάζεται η γη για να ολοκληρώσει την τροχιά της γύρω από τον ήλιο;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Γιατί η γη φαίνεται γαλάζια από το διάστημα;
- Πόσο μεγάλο είναι το ηλιακό μας σύστημα σε σχέση με το σύμπαν; Μπορούμε εύκολα να το αντιληφθούμε;

Αξιολογούμε

- Ποιος είναι ο στόχος του κειμένου που διαβάσαμε;
- Η γη είναι ο τρίτος στη σειρά πλανήτης από τον ήλιο και ο μόνος πλανήτης από τους οκτώ που έχει ζωή. Πόσο μεγάλη σημασία έχει η απόσταση της γης από τον ήλιο για την ύπαρξη ζωής; Εξηγούμε την άποψή μας.
- Υπάρχουν άλλοι πλανήτες που φιλοξενούν ζωή στο σύμπαν;

4.1 Πού βρισκόμαστε στο διάστημα;

Κείμενο
2

Μια αληθινή ιστορία

Τότε άρχισε κι εκείνος να μας διηγείται τα δικά του. Ότι δηλαδή και τον ίδιο, που ήταν άνθρωπος και τον έλεγαν Ενδυμίωνα, κάποτε την ώρα που κοιμόταν, τον άρπαξαν από τη Γη, τον έφεραν εδώ και τον έκαναν βασιλιά σε τούτη τη χώρα. Ο τόπος του, είπε, ήταν αυτός που σε μας κάτω φαίνεται για Φεγγάρι. Ύστερα μας έδωσε κουράγιο και είπε να μη φοβόμαστε τίποτα· ό,τι χρειαζόμαστε θα το έχουμε. «Και αν κερδίσω», συνέχισε, «τον πόλεμο που τώρα αρχίζω εναντίον των κατοίκων του Ήλιου, θα ζήσετε κοντά μου οι πιο ευτυχισμένοι από όλους τους ανθρώπους». Ρωτήσαμε ποιοι ήταν οι εχθροί και ποια η αιτία της έχθρας τους. «Ο Φαέθων», είπε, «ο βασιλιάς των κατοίκων του Ήλιου – γιατί κατοικείται και ο Ήλιος, όπως ακριβώς και η Σελήνη – μάς πολεμά εδώ και πολλά χρόνια τώρα. Άρχισε τον πόλεμο από την εξής αιτία: Κάποτε συγκέντρωσα τους

αποικία:
βρίσκουμε τη
σημασία της λέξης
στο λεξικό

πιο φτωχούς από το βασίλειό μου και θέλησα να ιδρύσω μια **αποικία** στην Αφροδίτη που ήταν έρημη και ακατοίκητη. Ο Φαέθων ζήλεψε και προσπάθησε να εμποδίσει την ίδρυσή της και μας ρίχτηκε στα μισά του δρόμου πάνω στους Ιππομύρμηγκές του. Εκείνη τη φορά νικηθήκαμε, γιατί δεν ήμαστε το ίδιο ετοιμασμένοι, και γυρίσαμε πίσω. Τώρα όμως θέλω να ξαναρχίσω τον πόλεμο και να ιδρύσω την αποικία. Αν επιθυμείτε, λοιπόν, πάρτε μέρος στην εκστρατεία και εγώ θα δώσω στον καθένα σας ένα βασιλικό γύπτα και τον υπόλοιπο οπλισμό. Θα ξεκινήσουμε αύριο. «Ας γίνει», είπα, «έτσι, αφού το βρίσκεις εσύ σωστό».

Λουκιανός, *Μια αληθινή ιστορία*, ΟΕΔΒ

1 Κατανοούμε και **επεξεργαζόμαστε** το κείμενο

A **Κατανοούμε** το κείμενο

Ο Λουκιανός

1. Ποιος είναι ο Ενδυμίωνας και ποιος ο Φαέθων; Πού ζουν;
2. Ποιος είναι ο λόγος της έχθρας τους;
3. Ο Λουκιανός, αν και έζησε περίπου 2000 χρόνια πριν, έγραψε για θέματα επιστημονικής φαντασίας. Εντοπίζουμε στοιχεία στο κείμενο που επιβεβαιώνουν το γεγονός αυτό και σκεφτόμαστε ποιες πληροφορίες δεν γνώριζε τότε.
4. Ποια ανθρώπινη επιθυμία σε σχέση με το διάστημα αναδεικνύεται μέσα από το κείμενο του Λουκιανού;

B **Συγκρίνουμε** το κείμενο με άλλο κείμενο

1. Ποιες πληροφορίες μπορούμε να θεωρήσουμε «αληθινές»; Αυτές του πρώτου ή αυτές του δεύτερου κειμένου και γιατί;
2. Το πρώτο κείμενο της υποενότητας είναι πληροφοριακό και το δεύτερο αφηγηματικό. Ποιες διαφορές έχουν;

- 2 Τα κείμενα επιστημονικής φαντασίας έχουν κάποια βασικά χαρακτηριστικά: α) χρησιμοποιούν επιστημονικές γνώσεις και προβλέπουν επιστημονικά επιτεύγματα, β) προκαλούν τον θαυμασμό των αναγνωστών με το περιεχόμενό τους που βρίσκεται μεταξύ πραγματικότητας και φαντασίας, γ) ενώ αναφέρονται σε φανταστικές καταστάσεις, πολλές φορές σχολιάζουν κριτικά την πραγματικότητα, π.χ. πολεμικές συγκρούσεις, ανθρώπινη απληστία, κ.ά.

Συμπληρώνουμε τις παρακάτω στήλες με σκέψεις από το κείμενο 2:

Πρόβλεψη επιστημονικών επιτευγμάτων	Ιδέες που μας προκαλούν θαυμασμό	Κριτικός σχολιασμός πραγματικότητας

3 **Συνεχίζουμε** στο τετράδιο γραπτού λόγου την “αληθινή ιστορία”, χρησιμοποιώντας τη φαντασία μας και αρχίζοντας ως εξής:

Την επόμενη μέρα οι στρατιώτες του Ενδυμίωνα μου έφεραν έναν βασιλικό γύπα...

4.1 Πού βρισκόμαστε στο διάστημα;

Κείμενο
3

Παρουσίαση ταινίας: «Η ιστορία της Γης»

Η Γη είναι ο πλανήτης του ηλιακού συστήματος στον οποίο ζούμε. Πόσες γνώσεις έχουμε για την ιστορία της; Ξέρουμε πότε και με ποιον τρόπο δημιουργήθηκε; Γιατί έχει νερό και ατμόσφαιρα; Αυτά και άλλα πολλά ερωτήματα έρχεται να απαντήσει η ταινία του Ευγενίδειου Ιδρύματος με τίτλο «Η ιστορία της Γης».

Συγκεκριμένα, η ταινία παρουσιάζει τη «γέννηση» της Γης και τα στάδια εξέλιξής της μέχρι σήμερα. Αναφέρεται σε εντυπωσιακά χαρακτηριστικά της, όπως στις μεγάλες οροσειρές στην στεριά και τις **τάφρους** στον **πυθμένα** των ωκεανών αλλά και στα γεωλογικά φαινόμενα των ηφαιστειακών εκρήξεων και των σεισμών. Επιπλέον, η ταινία μας βοηθά να καταλάβουμε γιατί οι γειτονικοί πλανήτες είναι αφιλόξενοι για τη ζωή.

Τάφρους, πυθμένα:
βρίσκουμε τη σημασία τους στο λεξικό

Την παρουσίαση και αφήγηση κάνει ο Άρις Γεροντάκης. Ένα μικρό δείγμα της ταινίας προσφέρει το τρέιλερ που υπάρχει στο διαδίκτυο: <https://www.eef.edu.gr/el/programme/i-istoria-tis-gis/>

Η παραγωγή της ταινίας έγινε το 2020 και απευθύνεται σε άτομα ηλικίας 10 ετών και άνω. Προβάλλεται στο Πλανητάριο κι έχει διάρκεια 40 λεπτά. Το κανονικό εισιτήριο κοστίζει 7 ευρώ και το μειωμένο 5 ευρώ (παιδιά, μαθητές, φοιτητές, στρατιώτες, πολύτεκνοι, άνεργοι, άτομα άνω των 65). Τα σχολικά εισιτήρια είναι στα 4 ευρώ. Οι κρατήσεις είναι απαραίτητες στο τηλέφωνο 2109469641 από Δευτέρα έως Παρασκευή 9.30-16.30.

Κείμενο της συγγραφικής ομάδας

1 Κατανοούμε και επεξεργαζόμαστε το κείμενο

A Κατανοούμε το κείμενο

1. Το κείμενο που διαβάσαμε είναι παρουσίαση κινηματογραφικής ταινίας. Ποιο είναι το θέμα της ταινίας;
2. Πού μπορούμε να παρακολουθήσουμε την ταινία;
3. Ποιος είναι ο παραγωγός της;
4. Πόσα χρήματα θα πληρώσει για εισιτήριο ο μαθητής ενός σχολείου;
5. Ποιο είναι το περιεχόμενο της ταινίας;

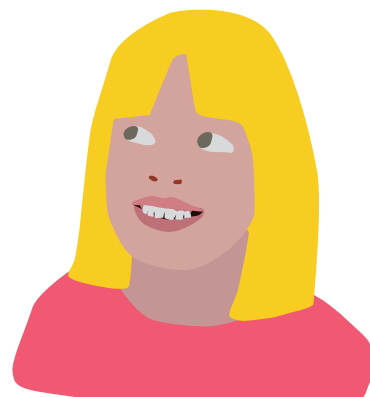
B Συγκρίνουμε το κείμενο με άλλο κείμενο

1. Ποιο από τα τρία κείμενα της υποενότητας έχει δυσκολότερο λεξιλόγιο; Μπορούμε να υποθέσουμε τους λόγους που επιβάλλουν ένα πιο απαιτητικό λεξιλόγιο;
2. Το πρώτο κείμενο της υποενότητας είναι πληροφοριακό και το τρίτο παρουσίαση ταινίας. Ποια είναι η βασική διαφορά τους;
3. Το δεύτερο κείμενο είναι αφηγηματικό. Κάποιοι συμμαθητές μας ισχυρίζονται ότι είναι πιο εύκολο ή πιο ευχάριστο για ανάγνωση σε σχέση με τα άλλα κείμενα της υποενότητας. Συμφωνούμε με αυτή την άποψη;

2 Για να κατανοήσουμε καλύτερα τα χαρακτηριστικά της δομής του τρίτου κειμένου, συμπληρώνουμε τις απαντήσεις:

- Γράφουμε τον τίτλο της ταινίας:
- Γράφουμε τις ηλικίες που απευθύνεται η ταινία;.....
- Υπάρχουν οι ηθοποιοί, οι συντελεστές, ο παραγωγός της ταινίας;.....
- Υπάρχει μια μικρή περίληψη της πλοκής της ιστορίας;
.....
- Τι μας δείχνει η συνοδευτική εικόνα;.....
- Ποια είναι η σημασία της εικόνας στην παρουσίαση της ταινίας;
.....

4.1 Πού βρισκόμαστε στο διάστημα;

- 3 Ξαναγράφουμε στο τετράδιό μας την «αληθινή ιστορία», προσαρμόζοντάς την στη σημερινή εποχή, με βάση τις γνώσεις που έχουμε τώρα για το διάστημα. Μπορούμε να αλλάξουμε όσα έγραψε ο Λουκιανός και δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα;

 Κάνουμε μια αφίσα για να διαφημίσουμε στο σχολείο μας την ταινία «Η ιστορία της Γης». Σκοπός μας είναι να πείσουμε τους συμμαθητές μας και τους εκπαιδευτικούς, ώστε να οργανώσουμε μια επίσκεψη στο Πλανητάριο για να δούμε την ταινία. Στην παρουσίαση της ταινίας παρατηρήσαμε τα εξής χαρακτηριστικά: εικόνες στατικές και κινούμενες, τυπογραφικά στοιχεία, όπως έντονα γράμματα, χρώματα και ήχος (στο τρέιλερ).

Σχεδιάζουμε την αφίσα, αξιοποιώντας τα παραπάνω χαρακτηριστικά σε μια δομή που θα περιλαμβάνει τον τίτλο, πληροφορίες για το περιεχόμενο, πληροφορίες για τον χώρο και τον χρόνο προβολής, το κόστος του εισιτηρίου και όποια άλλη πληροφορία κρίνουμε χρήσιμη.

Αναστοχαζόμαστε

1. Πού βρισκόμαστε στο διάστημα;
2. Ο Λουκιανός μπορούσε να ταξιδεύσει στο διάστημα την εποχή που έζησε; Πώς κατάφερε να γράψει ένα κείμενο με περιπέτειες του διαστήματος;
3. Πώς έχουμε αποκτήσει γνώσεις για την ιστορία της Γης και για γεγονότα που έγιναν πριν από δισεκατομμύρια χρόνια;

Ο Διονύσης
Σιμόπουλος

Ο Γαλαξίας

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Επιθετικοί προσδιορισμοί

Προσδιορισμός / δήλωση του ποσού με επιρρήματα

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 63-64.

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Χρήση λεξιλογίου για το διάστημα

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 62, 71.

4.2

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- για τα ταξίδια στο διάστημα
- τα παραθετικά επιθέτων και την ορθογραφία τους
- το λεξιλόγιο σε επιστημονικά κείμενα για το διάστημα

Γιατί ταξιδεύουμε
στο διάστημα;

1 Πριν ξεκινήσουμε να διαβάζουμε:

- **Συζητάμε** στην τάξη το ερώτημα της υποενότητας.
- **Παρατηρούμε** την εικόνα και τον τίτλο του κειμένου. Πώς συνδέονται μεταξύ τους;
- Κάνουμε προβλέψεις για το περιεχόμενο του κειμένου.

Από τον τίτλο και την εικόνα κάνουμε υποθέσεις για το περιεχόμενο του κειμένου και στο τέλος ελέγχουμε αν επαληθεύονται.

2 Διαβάζουμε το παρακάτω κείμενο

Κείμενο
1

Πας ταξίδι στο διάστημα με 125.000 δολάρια;

Η εταιρεία διαστημικού τουρισμού Space Perspective ετοιμάζει ταξιδάκι στη **στρατόσφαιρα** με το εισιτήριο να κοστίζει 125.000 δολάρια.

στρατόσφαιρα:
βρίσκουμε πληροφορίες
στο διαδίκτυο

5 Αν έχεις σαν όνειρό σου να ταξιδέψεις στο διάστημα, καλό είναι να αρχίσεις να αποταμιεύεις, γιατί τα 125.000 δολάρια που ζητά η εταιρεία διαστημικού τουρισμού Space Perspective δεν μαζεύονται από τη μία μέρα στην άλλη.

10 Η Space Perspective ωστόσο προετοιμάζει τους επιβάτες της για ένα άνετο και ασφαλές ταξίδι στην άκρη της στρατόσφαιρας με το Spaceship Neptune. Το συγκεκριμένο σκάφος έχει σχεδιαστεί για να προσφέρει στους επιβάτες πολύ χώρο, ώστε να κινούνται καθώς θα απολαμβάνουν πανοραμικές θέες 360 μοιρών στο διάστημα, όσο διαρκεί το πολυτελές ταξίδι τους.

15 Η εταιρεία υπόσχεται ότι η εμπειρία θα είναι «πιο ασφαλής, πιο άνετη και ακόμη περισσότερο συναρπαστική», συγκριτικά με την προηγούμενη ιδέα της για τον θαλαμίσκο. «Η ομάδα συνεργάστηκε για να δημιουργήσει ένα εκπληκτικά στιβαρό, ασφαλές και απίστευτα κομψό και πολυτελές σύστημα για το Spaceship Neptune», αναφέρει ο ιδρυτής της εταιρείας Taber MacCallum.

20 Οι εμπορικές πτήσεις με το Spaceship Neptune αναμένεται να ξεκινή-

4.2 Γιατί ταξιδεύουμε στο διάστημα;

σουν στα τέλη του 2024, ενώ έχουν ήδη πωληθεί 900 εισιτήρια, με την εταιρεία να δέχεται κρατήσεις και για το 2025.

In2life, «Πας ταξίδι στο διάστημα με 125.000 δολάρια;» (απόσπασμα), 2/9/2022

3 Κατανοούμε και επεξεργαζόμαστε το κείμενο

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Ποιο είναι το θέμα του κειμένου; Επιβεβαιώνουμε την απάντησή μας με στοιχεία από το κείμενο.
- Πόσο κοστίζει το ταξίδι στο διάστημα;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Ποιες πληροφορίες μάθαμε για το διαστημικό σκάφος με το όνομα Spaceship Neptune;
- Είναι το ταξίδι στο διάστημα προσιτό για όλους τους ανθρώπους;
- Μέσα στο κείμενο συναντάμε αρκετά επίθετα. Ποιο σκοπό εξυπηρετεί η παρουσία τους;

Αξιολογούμε

- Πώς αξιολογούμε την επιχειρηματική ιδέα οργάνωσης ταξιδιών στο διάστημα;
- Γιατί θέλουν οι άνθρωποι να ταξιδέψουν στο διάστημα;

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Παραθετικά ομαλών και μη ομαλών σχηματισμών του επιθέτου (μονολεκτικός και περιφραστικός σχηματισμός), στις σσ. 65-69

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Ορθογραφία και λειτουργία των ομαλών και μη ομαλών παραθετικών των επιθέτων, στη σελ. 70

Ο Τζορτζ και το μυστικό κλειδί για το σύμπαν

Ο Στίβεν
Χόκινγκ

κομήτης:
βρίσκουμε τη
σημασία της λέξης
στο λεξικό

Ο Τζορτζ έκανε ένα βήμα πίσω. Αλλά η Άνι, που στεκόταν ακριβώς δίπλα του, τον άρπαξε από τη στολή και τον τράβηξε πάλι μπροστά.

«Παρακαλώ απομακρυνθείτε από την πόρτα, πλησιάζει **κομήτης**», είπε ο Κόσμο, λες και ανακοίνωνε την άφιξη ενός τρένου στον σταθμό. «Παρακαλώ μη στέκεστε στην άκρη – ο κομήτης ταξιδεύει με μεγάλη ταχύτητα.»

Η Άνι σκούνηξε τον Τζόρτζ και έδειξε προς την πόρτα με το πόδι της.

«Παρακαλώ απομακρυνθείτε από την πόρτα», επανέλαβε ο Κόσμο.

«Όταν μετρήσω ως το τρία...», είπε η Άνι. Σήκωσε τρία δάχτυλα. Πέρα απ' την πόρτα ο Τζόρτζ έβλεπε έναν μεγάλο βράχο να έρχεται καταπάνω τους. Ήταν τόσο μεγάλος, που εκείνος που είχε χτυπήσει το παράθυρο την προηγούμενη ημέρα φαινόταν μικροσκοπικός μπροστά του.

«Ο κομήτης δε θα κάνει στάση», συνέχισε ο Κόσμο. «Κατευθύνεται απευθείας προς το ηλιακό μας σύστημα.»

Η Άνι δίπλωσε το ένα της δάχτυλο για να του δώσει να καταλάβει πως μετρούσε ανάποδα: «Δύο». Ο λευκοκριζωπός βράχος όλο και πλησίαζε.

«Ο χρόνος ταξιδιού είναι κατά προσέγγιση εκατόν ογδόντα τέσσερα χρόνια», είπε ο Κόσμο. «Περνάει από τον Κρόνο, τον Δία, τον Άρη, τη Γη και τον Ήλιο. Στην επιστροφή περνά επίσης από τον Ποσειδώνα και τον Πλούτωνα, που αυτή τη στιγμή θεωρείται πλέον πλανήτης νάνος και όχι πλανήτης.»

«Σε παρακαλώ, καλέ μου Κόσμο, όταν θα είμαστε εκεί έξω, στον κομήτη, μπορείς να επιταχύνεις το ταξίδι; Διαφορετικά θα μας πάρει δυο μήνες για να δούμε όλους τους πλανήτες!» Χωρίς να περιμένει την απάντηση του Κόσμο, η Άνι φώναξε: «Ένα!», άρπαξε το χέρι του Τζόρτζ και τον έσυρε μέσα από την πύλη.

Το τελευταίο πράγμα που άκουσε ο Τζορτζ ήταν η φωνή του Κόσμο, που τους καλούσε, θαρρείς, από εκατομμύρια χιλιόμετρα μακριά: «Μην πηδήξετε! Δεν είναι ασφαλές! Ελάτε πίσω-ω-ω-ω-ω!»

Λούσι & Στίβεν Χόκινγκ, Ο Τζορτζ και το μυστικό κλειδί για το σύμπαν, Anubis

4.2 Γιατί ταξιδεύουμε στο διάστημα;

3 Κατανοούμε και επεξεργαζόμαστε το κείμενο

A Κατανοούμε το κείμενο

1. Ποια πρόσωπα παρουσιάζονται στην ιστορία;
2. Ο Κόσμος είναι ένας υπολογιστής με μεγάλες δυνατότητες. Από όσα διαβάσαμε στο κείμενο, ποιες δυνατότητες έχει;
3. Ποιο από τα δύο παιδιά φαίνεται πιο θαρραλέο;
4. Ποιος κίνδυνος παρουσιάστηκε στην ιστορία;
5. Ποιο ήταν το σχέδιο της Άνι;
6. Τι συμβούλευσε ο Κόσμος τα δυο παιδιά;
7. Τι ζήτησε η Άνι από τον Κόσμο;
8. Ποια ήταν η τελευταία φωνή που άκουσε ο Τζορτζ; Τι έλεγε;

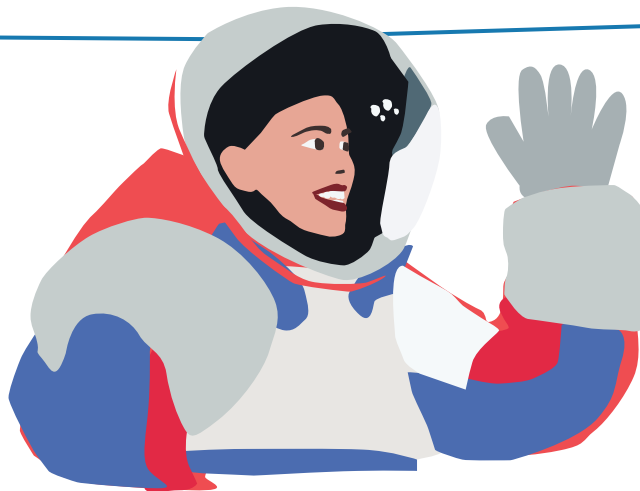
B Συγκρίνουμε το κείμενο με άλλο κείμενο

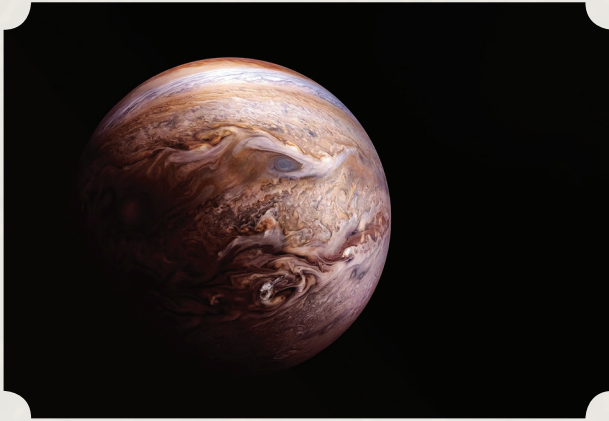
1. Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές, ως προς το περιεχόμενο, έχουν το πρώτο και το δεύτερο κείμενο της υποενότητας;
2. Το δεύτερο κείμενο μας αφηγείται μια φανταστική ιστορία. Ποια στοιχεία την καθιστούν φανταστική;
3. Το πρώτο κείμενο είχε φανταστικά στοιχεία; Εξηγούμε την άποψή μας.

3 Αναλύουμε την αφήγηση του κειμένου μας:

Αφηγητής:	
Πρόσωπα:	
Τόπος:	
Χρόνος:	
Γεγονός: Πώς αρχίζει; Πώς εξελίσσεται; Πώς τελειώνει;	

Οι πλανήτες
του ηλιακού μας
συστήματος

Το κουίζ του
διαστήματος

Κείμενο
3

Υδρατμοί εντοπίστηκαν σε εξωπλανήτη

Της έρευνας ηγείται ο Έλληνας αστρονόμος Άγγελος Τσιάρας

Την ύπαρξη **υδρατμών** στην ατμόσφαιρα ενός εξωπλανήτη, ο οποίος βρίσκεται στη δυνητικά φιλόξενη για ζωή ζώνη του άστρου του, του ψυχρού ερυθρού νάνου K2-18, σε απόσταση 110 ετών φωτός από τη Γη, στον αστερισμό του Λέοντα, ανακάλυψαν για πρώτη φορά επιστήμονες με επικεφαλής έναν Έλληνα αστρονόμο στη Βρετανία, τον δόκτορα Άγγελο Τσιάρα.

υδρατμοί:
βρίσκουμε τη
σημασία της
λέξης

Είναι η πρώτη φορά σε παγκόσμιο επίπεδο που εντοπίστηκε νερό σε αέρια μορφή στην ατμόσφαιρα ενός πλανήτη με θερμοκρασία παρόμοια με της Γης. Ο εξωπλανήτης βρίσκεται εντός της κατοικήσιμης ζώνης του άστρου του, δηλαδή στην περιοχή όπου το νερό μπορεί να υπάρξει σε υγρή μορφή. Το νερό είτε βρίσκεται σε υγρή μορφή στην επιφάνεια του, είτε μόνο στην ατμόσφαιρα του, κάτι που προς το παρόν είναι αδύνατο να προσδιοριστεί.

Πρόκειται για τον εξωπλανήτη K2-18b, ο οποίος είχε αρχικά ανακαλυφθεί από το διαστημικό τηλεσκόπιο «Κέπλερ» το 2015. Είναι πιθανότατα μια βραχύδης υπερ-Γη, που έχει μάζα οκταπλάσια της Γης και διπλάσιο μέγεθος. Θεωρείται πλέον ο μοναδικός πλανήτης γύρω από ένα άστρο έξω από το ηλιακό μας σύστημα, ο οποίος διαθέτει τόσο νερό (πιθανώς σε υγρή μορφή), όσο και θερμοκρασία που θα μπορούσε να υποστηρίξει ζωή. Μέχρι σήμερα οι περισσότεροι εξωπλανήτες με ατμόσφαιρα που βρέθηκαν, ήσαν αέριοι γίγαντες, αλλά δεν φαίνεται ότι αυτή είναι η περίπτωση του K2-18b.

Euronews, «Υδρατμοί εντοπίστηκαν σε εξωπλανήτη», (απόσπασμα)

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- τη Σελήνη και τη σχέση της με τη Γη
- το πρώτο ταξίδι στη Σελήνη
- να αναζητάμε περισσότερες πληροφορίες για τη Σελήνη

1 **Πριν** ξεκινήσουμε να διαβάζουμε:

- **Συζητάμε** στην τάξη το ερώτημα της υποενότητας.
- **Παρατηρούμε** την εικόνα και τον τίτλο του κειμένου. Πώς συνδέονται μεταξύ τους;
- Κάνουμε προβλέψεις για το περιεχόμενο του κειμένου.

Από τον τίτλο και την εικόνα κάνουμε υποθέσεις για το περιεχόμενο του κειμένου και στο τέλος ελέγχουμε αν επαληθεύονται.

2 **Διαβάζουμε** το παρακάτω κείμενο

Κείμενο
1

Από τη Γη στη Σελήνη...

Πηγές

Εδώ και κάμποσο καιρό με απασχολεί μία σκέψη: αν θα μπορούσαμε να κάνουμε κάποιο μεγάλο πείραμα, ένα πείραμα αντάξιο του 19ου αιώνα, κι αν θα καταφέρναμε να το ολοκληρώσουμε.

5 Η προσοχή του ακροατηρίου διπλασιάστηκε, γιατί όλοι κατάλαβαν πως είχε έρθει η στιγμή να μιλήσει ο πρόεδρος για το θέμα για το οποίο τους είχε καλέσει.

10 – Γενναίοι μου φίλοι, έψαξα, εργάστηκα, έκανα υπολογισμούς για πολύ καιρό και κατέληξα σ' ένα σχέδιο το οποίο ήρθα σήμερα να σας αναγγείλω. Το θεωρώ αντάξιο τόσο των επιτευγμάτων μας όσο και του παρελθόντος της λέσχης μας, και πιστεύω πως θα προκαλέσει πάταγο σε ολόκληρο τον κόσμο. Παρακαλώ, λοιπόν, να με ακούσετε προσεκτικά.

Όλοι όσοι βρίσκονταν στη συνέλευση ανατρίχιασαν από αγωνία και προσμονή.

15 – Όλοι έχετε δει τη **σελήνη** κι όλοι έχετε ακούσει να μιλάνε γι' αυτήν. Εγώ σας μιλώ για το αστέρι αυτό της νύχτας, γιατί ελπίζω πως ανήκει σε μας αποκλειστικά η τιμή να γίνουμε οι Χριστόφοροι Κολόμβοι του άγνωστου αυτού κόσμου.

σελήνη:
βρίσκουμε
πληροφορίες
στο διαδίκτυο

20 Υπάρχουν πολλές μελέτες για τη σελήνη – πολλοί επιστήμονες έχουν μελετήσει την πυκνότητά της, τη μάζα της, την απόστασή της από μας, το ρόλο της στο ηλιακό μας σύστημα. Γνωρίζουμε για τη σελήνη όλα όσα η επιστήμη των μαθηματικών, της αστρονομίας, της γεωλογίας μπόρεσαν να μας μάθουν. Γενναίοι μου σύντροφοι, ήρθε νομίζω η στιγμή να ετοιμαστούμε για να την κατακτήσουμε και να την **προσαρτήσουμε*** στις τριάντα έξι άλλες Πολιτείες που αποτελούν τη μεγάλη μας χώρα.

25 – Ζήτω η σελήνη! φώναξαν μερικοί θερμοί από το κοινό.

– Επιτρέψτε μου να σας θυμίσω, είπε παίρνοντας και πάλι το λόγο ο Ίμπι Μπαρμπικέιν, ορισμένα φωτεινά μυαλά που ασχολήθηκαν με το δορυφόρο μας. Και πρώτα απ' όλα θα αναφερθώ σε δύο Γάλλους,

30 **πραγματείς** για τη σελήνη. Το 1835, ο σερ Τζον Χέρσελ υποστήριξε σε μια εργασία που δημοσιεύτηκε στη Νιού Γιόρκ Αμερικαν, ότι κατάφερε με τη βοήθεια ενός **τηλε-**

πραγματεία:
βρίσκουμε τη σημασία της λέξης

35 **σκοπίου***, που είχε και εσωτερικό φωτισμό, να φέρει τη σελήνη σε απόσταση εβδομήντα τριών μέτρων και να την παρατηρήσει. Και ένας κάτοικος του Ρότερνταμ, ο Χανς Πφάαλ, υποστήριξε πως κατάφερε με ένα αερόστατο να φτάσει στη σελήνη έπειτα από ταξίδι δεκαεννέα ημερών. Το ταξίδι όμως αυτό ήταν καθαρά φανταστικό και αποτελούσε έργο ενός σπουδαίου και γνωστού Αμερικανού συγγραφέα, του Έντγκαρ Άλαν Πόε!

40 Όλες αυτές οι απόπειρες που σας ανέφερα ήταν καθαρά λογοτεχνικές, όπως και το ταξίδι του Πόε, και μέχρι σήμερα που μιλάμε δεν έγινε καμία απευθείας επαφή ανάμεσα στη γη και στο δορυφόρο της, τη σελήνη.

Ιούλιος Βερν, Από τη Γη στη Σελήνη, εκδ. Παπαδόπουλος

*Γνωρίζουμε τον
Ιούλιο Βερν*

4.3 Τι γνωρίζουμε για τη σελήνη;

1 Κατανοούμε και επεξεργαζόμαστε το κείμενο

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Ποιο είναι το θέμα του κειμένου;
- Ποιο είναι το βασικό πρόσωπο στο κείμενο;
- Ποιες πραγματείες παρουσιάζονται σχετικά με τη Σελήνη;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Πόσες απόπειρες για να φτάσουν τη σελήνη περιγράφονται στο κείμενο;
- Μετά από ποιες διαδικασίες ο Ίμπι Μπαρμπικέιν κατέληξε να διατυπώσει την ιδέα του;
- Μέσα στο κείμενο συναντάμε αρκετά διαλογικά μέρη. Ποιο σκοπό εξυπηρετούν;

Αξιολογούμε

- Ποια φωνή ακούμε περισσότερο στο κείμενο, εκτός από τον αφηγητή και γιατί;
- Πώς αξιολογούμε τη σκέψη του αφηγητή της ιστορίας;
- Γιατί ήθελαν οι άνθρωποι να ταξιδέψουν στη Σελήνη;

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Εμπέδωση της ορθογραφίας των ρημάτων που λήγουν σε:

-ίζω, -ώνω, -εύω/-εύομαι, -αίνω, -άβω/-άβομαι, -έρνω

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 72-73, δραστηριότητες 1, 2 και 3.

Εμπέδωση της ορθογραφίας των επιθέτων με παραγωγικά επιθήματα

-ινος, -ικός, -ιμός και των εξαιρέσεών τους

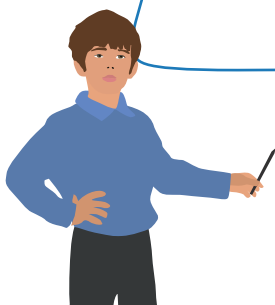
Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 74-75, δραστηριότητες 4 και 5.

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Σύγκριση δομικών στοιχείων του λήμματος σε διαφορετικά είδη λεξικών

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στη σ. 75, δραστηριότητες 6α, 6β και 6γ.

Κείμενο
2

50 χρόνια από το πρώτο βήμα του ανθρώπου στη Σελήνη

Πρώτο ταξίδι
στη Σελήνη

Το MET γιορτάζει τα 50 χρόνια από το πρώτο βήμα του ανθρώπου στη Σελήνη

*Η προσσελήνωση του Apollo 11, οι πρώτες φωτογραφίες της Σελήνης
και οι φωτογραφικές μηχανές των αστροναυτών.*

Η έκθεση με τίτλο «Apollo's Muse: The Moon in the Age of Photography», που εγκαινιάζεται στο **Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης** της Νέας Υόρκης, στις 3 Ιουλίου, είναι μια μεγάλη γιορτή για την επέτειο των 50 χρόνων από την προσσελήνωση του ανθρώπου.

MET –
Metropolitan
Museum of
Art: βρίσκουμε
πληροφορίες
στο διαδίκτυο

Η αποστολή Apollo 11 ήταν η διαστημική πτήση που προσεδάφισε τους πρώτους δύο ανθρώπους στη Σελήνη. Ο αρχηγός της αποστολής Νιλ Αρμστρονγκ και ο πιλότος Μπαζ Όλντριν, αμφότεροι Αμερικανοί, προσεδάφισαν τη σεληνάκατο Eagle στις 20 Ιουλίου 1969.

προσσελήνωση:
βρίσκουμε τη
σημασία τους στο
λεξικό

Έξι ώρες μετά την **προσσελήνωση**, στις 21 Ιουλίου και ώρα 02:56:15 UTC, ο Άρμστρονγκ έγινε ο πρώτος άνθρωπος που πάτησε στην επιφάνεια της Σελήνης. Ο Όλντριν ακολούθησε περίπου 20 λεπτά αργότερα. Πέρασαν μαζί 2 ώρες και ένα τέταρτο έξω από το διαστημικό σκάφος και συνέλεξαν 21,5 κιλά σεληνιακού υλικού για να επιστρέψουν στη Γη. Ενώ βρισκόνταν στην επιφάνεια της Σελήνης, ο Μάικλ Κόλινς οδηγούσε μόνος

4.3 Τι γνωρίζουμε για τη σελήνη;

του το όχημα διακυβέρνησης Columbia σε σεληνιακή τροχιά. Ο Άρμστρονγκ και ο Όλντριν πέρασαν σχεδόν μία ημέρα στη σεληνιακή επιφάνεια προτού επανέλθουν στο Columbia σε σεληνιακή τροχιά.

Μισό δισεκατομμύριο άνθρωποι παρακολουθούσαν με κομμένη την ανάσα σε απευθείας μετάδοση τις πρώτες εικόνες από τη Σελήνη και το πρώτο βήμα του Άρμστρονγκ τη στιγμή που έλεγε «ένα μικρό βήμα για τον άνθρωπο, ένα τεράστιο άλμα για την ανθρωπότητα» (one small step for [a] man, one giant leap for mankind).

Η έκθεση «Η Μούσα του Apollo: Η Σελήνη στην εποχή της Φωτογραφίας» περιλαμβάνει 170 φωτογραφίες –αρχής γενομένης από τις εικαστικές αναπαραστάσεις του φεγγαριού στα τέλη του 19ου αιώνα–, αλλά και σκίτσα, **λιθογραφίες***, πίνακες, φιλμ, αστρονομικά όργανα, όπως και τις φωτογραφικές μηχανές Hasselblad που χρησιμοποίησαν οι αστροναύτες. Οι εικόνες αυτές έμελλε να αλλάξουν **διά παντός*** την αντίληψη μας για το φεγγάρι.

HuffPost Greece, «To MET γιορτάζει τα 50 χρόνια από το πρώτο βήμα του ανθρώπου στη Σελήνη»

1 Κατανοούμε και **επεξεργαζόμαστε** το κείμενο

A **Κατανοούμε** το κείμενο

1. Ποιος είναι ο τίτλος και ο υπότιτλος του κειμένου και τι πληροφορίες μας δίνουν;
2. Ποια αποστολή στο διάστημα περιγράφεται;
3. Πότε πραγματοποιήθηκε η αποστολή;
4. Ποιος είναι ο πρώτος άνθρωπος που πάτησε στη Σελήνη;
5. Ποια είναι η φράση του αστροναύτη που έμεινε στην ιστορία και πώς την καταλαβαίνουμε;
6. Πού θα λάβει χώρα η έκθεση για το Apollo 11;
7. Τι αντικείμενα περιέχει η έκθεση;

B **Συγκρίνουμε** το κείμενο με άλλο κείμενο

1. Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές έχουν ως προς το περιεχόμενο το πρώτο και το δεύτερο κείμενο;
2. Το πρώτο κείμενο είναι απόσπασμα από ένα λογοτεχνικό έργο. Ποια φανταστικά στοιχεία μπορούμε να εντοπίσουμε;
3. Το δεύτερο κείμενο έχει φανταστικά στοιχεία σε σχέση με το πρώτο; Εξηγούμε την άποψή μας.

2 Το κείμενο με τις πληροφορίες που διαβάσαμε αποτελείται από πέντε παραγράφους. Γράφουμε σε μία πρόταση το νόημα κάθε παραγράφου:

A

B

Γ

Δ

E

Πρώτη
προσσελήνωση

4.3 Τι γνωρίζουμε για τη σελήνη;

Σελήνη, ο δορυφόρος μας

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΦΟΡΑ ΠΟΥ ΠΑΤΗΣΕ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΣΤΗ ΣΕΛΗΝΗ ΗΤΑΝ ΤΟ 1972.

ΕΙΔΟΣ: φεγγάρι

ΜΕΣΗ ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΓΗ:

384.400 χλμ.

ΔΙΑΜΕΤΡΟΣ: 3.475 χλμ.

ΣΕΛΗΝΙΑΚΟ ΕΤΟΣ (ΠΛΗΡΗΣ ΠΕΡΙΦΟΡΑ*

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗ ΓΗ): 27 ημέρες και 7 ώρες Γης

ΣΕΛΗΝΙΑΚΗ ΗΜΕΡΑ: 27 ημέρες

ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ: μεταξύ -232 °C και 122 °C

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ: Η ΣΕΛΗΝΗ ΜΟΙΑΖΕΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΒΡΑΧΩΔΕΙΣ ΠΛΑΝΗΤΕΣ. ΕΧΕΙ ΓΚΡΙΖΩΠΟ ΧΡΩΜΑ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΓΕΜΑΤΗ ΚΡΑΤΗΡΕΣ, ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΤΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ **ΠΡΟΣΚΡΟΥΣΗ*** ΜΕΤΕΩΡΙΤΩΝ, ΑΣΤΕΡΟΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΚΟΜΗΤΩΝ.

ΕΧΕΙ ΠΟΛΥ ΑΡΑΙΗ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΠΙΤΡΕΠΕΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΝΟΗ. ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΟΥΤΕ ΑΕΡΑΣ ΟΥΤΕ ΗΧΟΣ. Η ΒΑΡΥΤΗΤΑ ΕΚΕΙ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗ ΑΠ' Ο,ΤΙ ΣΤΗ ΓΗ. ΕΤΣΙ, ΣΤΗ ΣΕΛΗΝΗ ΖΥΓΙΖΟΥΜΕ ΠΟΛΥ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΚΑΙ ΚΑΘΕ ΒΗΜΑ ΠΟΥ ΚΑΝΟΥΜΕ ΜΟΙΑΖΕΙ ΜΕ ΤΕΡΑΣΤΙΟ ΑΛΜΑ.

Η ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ

Λόγω της κίνησης της Γης και της ίδιας της Σελήνης, βλέπουμε πάντα τη μία πλευρά της. Η αθέατη πλευρά της αποτελούσε μυστήριο, ωστόσο μπόρεσαν να φτάσουν εκεί τα πρώτα διαστημόπλοια. Αυτό έγινε το 1959, όταν έκανε τον γύρο της ένα σοβιετικό διαστημικό σκάφος. Ωστόσο, την επιφάνειά της πάτησαν για πρώτη φορά δύο Αμερικανοί αστροναύτες το 1969. Από τότε 24 άτομα έχουν ταξιδέψει ως τη Σελήνη, παρότι μόνο 12 μπόρεσαν να βαδίσουν πάνω της.

ΟΙ ΣΕΛΗΝΙΑΚΕΣ ΦΑΣΕΙΣ

Η Σελήνη είναι το πιο φωτεινό αντικείμενο στον νυχτερινό ουρανό. Στην πραγματικότητα, όμως, αυτό που βλέπουμε είναι η αντανάκλαση του Ήλιου στην επιφάνειά της. Όσο προχωρά ο μήνας, βλέπουμε να φωτίζεται με διάφορους τρόπους. Έτσι, έχουμε πανσέληνο όταν ο Ήλιος τη φωτίζει ολόκληρη, φθίνουσα ή αύξουσα Σελήνη όταν τη φωτίζει τμηματικά, και νέα Σελήνη όταν φωτίζεται η πλευρά της που δεν βρίσκεται προς τη Γη. Ο πλήρης σεληνιακός κύκλος διαρκεί 28 ημέρες. Τα φεγγάρια είναι φυσικοί δορυφόροι, με άλλα λόγια, βραχύδη σώματα σε τροχιά γύρω από τους πλανήτες. Η Γη έχει

4.3 Τι γνωρίζουμε για τη σελήνη;

4 Γράφουμε ένα σύντομο κείμενο για να περιγράψουμε τη Σελήνη με τις πληροφορίες των παραπάνω κειμένων. Μπορούμε να αναζητήσουμε περισσότερα στοιχεία στο διαδίκτυο.

Σχεδιάζουμε και γράφουμε μια φανταστική συνέντευξη με τον Νιλ Άρμστρονγκ. Αρχικά, βρίσκουμε τις πιθανές ερωτήσεις, αναζητώντας περισσότερες πληροφορίες στο διαδίκτυο. Μετά απαντάμε τις ερωτήσεις μας. Στη συνέχεια, μαζί με έναν συμμαθητή/μία συμμαθήτριά μας παρουσιάζουμε διαλογικά τη συνέντευξη στην τάξη.

Αναστοχαζόμαστε

1. Θα ταξιδεύαμε με το Apollo 11, αν είχαμε τη δυνατότητα; Για ποιους λόγους θα επιλέγαμε ένα ταξίδι στη Σελήνη;
2. Ποια είναι η άποψή μας για τη φράση του Νιλ Άρμστρονγκ «ένα μικρό βήμα για τον άνθρωπο, ένα τεράστιο άλμα για την ανθρωπότητα»; Με ποιο κειμενικό τύπο συνδέεται καθένα από τα κείμενα της υποενότητας; (αφήγηση, περιγραφή, επιχειρηματολογία, οδηγίες, εξήγηση)

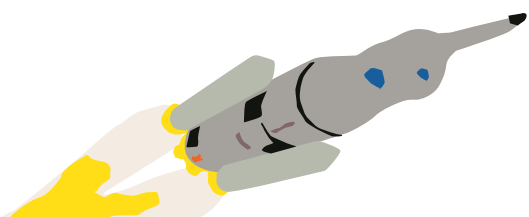
Η αποστολή
Σπούτνικ 1 (1957)

Η αποστολή
Βοστόκ 1 (1961)

Η αποστολή
Απόλλων 11 (1969)

4.4

Επαναληπτική
υποενοότητα

Πώς μπορούμε να
γίνουμε κι εμείς
«ταξιδιώτες του
διαστήματος»;

Διαστημικά ταξίδια

Το πρώτο ζώο στο διάστημα

Ένα από τα πρώτα πλάσματα της Γης που κατέκτησε το διάστημα ήταν ένα σκυλάκι που λεγόταν Λάικα. Ήταν το πρώτο ζώο που τέθηκε σε τροχιά γύρω από τη γη το 1957.

Laika:
βρίσκουμε
πληροφορίες
στο διαδίκτυο

Ο πρώτος κοσμοναύτης

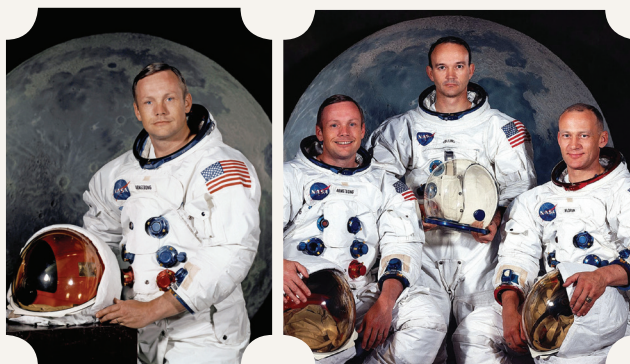
Ο Γιούρι Γκαγκάριν, ένας Σοβιετικός κοσμοναύτης, ήταν ο πρώτος άνθρωπος στο διάστημα. Πέρασε σχεδόν δύο ώρες στο διάστημα το 1961.

Yuri Gagarin:
βρίσκουμε
πληροφορίες
στο διαδίκτυο

Ο πρώτος άνθρωπος στη Σελήνη

Τελικώς, οι Αμερικανοί κατάφεραν να φτάσουν τους Σοβιετικούς στην κούρσα του διαστήματος, κατορθώνοντας να στείλουν μια ομάδα τριών αστροναυτών στη Σελήνη για πρώτη φορά το 1969, μόλις δώδεκα χρόνια μετά τον Σπούτνικ.

Τα διαστημικά ταξίδια σήμερα. Το ταξίδι στο διάστημα έχει γίνει πια κάτι αρκετά συνηθισμένο, μετά από εκείνες τις πρώτες ημέρες της πρωτοπορίας. Πύραυλοι στέλνονται στο διάστημα πολύ συχνά, μεταφέροντας δορυφόρους για σκοπούς επιστημονικούς αλλά και για τις τηλεπικοινωνίες. Συχνά μεταφέρουν εφόδια για τον Διεθνή Διαστημικό Σταθμό – το σπίτι των αστροναυτών μετά το 2000.

Dr Christoph Englert & Tom Clohosi Cole, Προορισμός: Διάστημα, εκδ. Ίκαρος

4.4 Πώς μπορούμε να γίνουμε κι εμείς «ταξιδιώτες του διαστήματος»;

A Πριν τη συγγραφή

Πριν ξεκινήσουμε να γράφουμε, λαμβάνουμε υπόψη τα προηγούμενα κείμενα αλλά και τον πίνακα που ακολουθεί:

α. Το περιεχόμενο του κειμένου μας

- Περιγράφουμε τις αποστολές, δίνοντας τις σημαντικότερες πληροφορίες για τον/την αναγνώστη/στρια

β. Η οργάνωση του κειμένου μας

- Συζητάμε τις παραγράφους του κειμένου μας και τη σειρά παρουσίασής τους.
- Στην αρχή του κειμένου: Είναι αναγκαία μια εισαγωγική παράγραφος, στην οποία θα εντάσσουμε το θέμα με το οποίο θα ασχοληθούμε.
- Στο τέλος του κειμένου: Κλείνουμε ευφάνταστα για να αφήσει μια καλή εντύπωση.

γ. Η γλώσσα του κειμένου μας

- Ρήματα κυρίως σε χρόνους παρελθοντικούς.
- Επίθετα που περιγράφουν την πραγματικότητα και εκφράζουν τη γνώμη μας.
- Συνδετικές λέξεις από παράγραφο σε παράγραφο για να φαίνεται μια αλληλουχία στη σκέψη μας.

B Βρίσκουμε στοιχεία στο διαδίκτυο για το Σπούτνικ και το Απόλλων 11. Γράφουμε ένα σύντομο ειδησεογραφικό κείμενο για μία από τις δύο αποστολές.

Γ Αξιολογούμε την πρώτη εκδοχή του κειμένου μας, επιλέγοντας την κατάλληλη φατσούλα κάθε φορά:

1. Περιεχόμενο:

→ Έχουμε συμπεριλάβει τις πιο σημαντικές/ενδιαφέρουσες πληροφορίες; 😊 😐 😞

2. Οργάνωση:

→ Έχουμε κάνει ξεκάθαρες παραγράφους;

→ Χρησιμοποιήσαμε κατάλληλες λέξεις και φράσεις, για να συνδέσουμε τις παραγράφους και τις προτάσεις μας; 😊 😐 😞

3. Γλωσσικά μέσα:

→ Χρησιμοποιήσαμε τα κατάλληλα ρήματα και επίθετα;

😊 😐 😞

4. Ύφος:

→ Χρησιμοποιήσαμε λέξεις και φράσεις, για να κρατήσουμε το ενδιαφέρον του/της αναγνώστη/στριας;

😊 😐 😞

Αυτο-αξιολόγηση

Βάζουμε ✓ σε ό,τι μπορούμε να κάνουμε καλά. Σε αυτή την ενότητα έμαθα:

- να εκφράζω προφορικά την άποψή μου για θέματα που αφορούν το ηλιακό σύστημα και το διάστημα
- να καταγράφω με σύντομο τρόπο το περιεχόμενο μιας παραγράφου
- να ξεχωρίζω τα στοιχεία μιας φανταστικής ιστορίας
- να κατανοώ ένα διαδικτυακό άρθρο
- να δημιουργώ το δικό μου ειδησεογραφικό κείμενο.....

Διαβάζουμε ολόκληρα βιβλία

A Περιγραφή της ιστορίας:

Το έργο *Από τη Γη στη Σελήνη* είναι ένα μυθιστόρημα επιστημονικής φαντασίας του Γάλλου συγγραφέα Ιουλίου Βερν, το οποίο δημοσιεύθηκε το 1865. Πολλά χρόνια πριν τον 20ό αιώνα, ο Βερν μας αφηγείται με γλαφυρότητα, φαντασία και χιούμορ, ένα φανταστικό ταξίδι από τη Γη στον δορυφόρο της, τη Σελήνη, προαναγγέλλοντας τα επιστημονικά επιτεύγματα που οδήγησαν στην εκπλήρωση αυτού του σκοπού.

B Δημιουργούμε με βάση την ιστορία:

Αφηγούμαστε μια δική μας αποστολή στο διάστημα. Επιλέγουμε αν θα ταξιδέψουμε σε έναν γνωστό ή άγνωστο πλανήτη – ακόμα και σε ένα φανταστικό μέρος του διαστήματος. Γινόμαστε και εμείς «ταξιδιώτες του διαστήματος»!

Γ Ανάγνωση εκτεταμένων βιβλίων

Bestard, A. 2023. *Ταξιδεύοντας στο ηλιακό μας σύστημα. Πλανήτες, φεγγάρια και πέρα από αυτά*, μτφρ. Ι. Ντούμη. Αθήνα: Ίκαρος.

Βερν, Ι. 2008. *Από τη Γη στη Σελήνη*, μτφρ. Α. Πιπίνη. Αθήνα: Παπαδόπουλος.

Englert, C. & Cole T. C. 2018. *Προορισμός: Διάστημα*, μτφρ. Η. Μαγκλίνης. Αθήνα: Ίκαρος.

Prinja, R. 2020. *Πλανητάριο*, μτφρ. Β. Πρατικάκης. Αθήνα: Παπαδόπουλος.

Ρέι, Σ. 2023. *Ψάξε & βρες με τον μαγικό φακό: Διάστημα*, μτφρ. Σ. Γρηγορίου. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Εξερευνούμε τις παραπάνω λογοτεχνικές προτάσεις

ΕΝΟΤΗΤΑ

5

Τι εκφράζουμε
μέσα από την
τέχνη;

συζητάμε

για την τέχνη
και τις μορφές
της

παρατηρούμε

έργα τέχνης και
καταγράφουμε
τις σκέψεις μας

κάνουμε

την τέχνη
κομμάτι της
καθημερινότητάς
μας

αξιολογούμε

τα διαφορετικά
κειμενικά είδη

Ποιες σκέψεις μας έρχονται στο μυαλό,
κοιτάζοντας την εικόνα;

A. **Διατυπώνουμε** τις αρχικές μας
σκέψεις και απόψεις για το θέμα.

1. Πώς σχετίζονται οι εικόνες με το
κεντρικό ερώτημα της ενότητας;

2. Πώς **κατανοούμε** τις λέξεις
«έκφραση» και «τέχνη»;

B. **Διαβάζουμε** αποφθέγματα
διάσημων καλλιτεχνών για την τέχνη
και συζητάμε στην τάξη τις απόψεις
τους

Βλέπουμε εδώ
περισσότερα.

Γ. **Γράφουμε** τις σκέψεις μας,
απαντώντας στο παρακάτω ερώτημα,
και τις διαβάζουμε στην τάξη:

Τι είναι η τέχνη για μένα:

Lined writing area for the student's response to the question: "Τι είναι η τέχνη για μένα:"

Πώς θα ήταν η ζωή μας χωρίς χρώματα;

5.1

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- να προσεγγίζουμε και να παρατηρούμε ένα ζωγραφικό έργο τέχνης
- να παρουσιάζουμε με σύντομο τρόπο το περιεχόμενο των παραγράφων ενός κειμένου
- να αναγνωρίζουμε τις εγκλίσεις των ρημάτων
- να χρησιμοποιούμε την υποτακτική και την προστακτική

1 Πριν ξεκινήσουμε να διαβάζουμε:

- **Συζητάμε** με την υπόλοιπη τάξη το ερώτημα της υποενότητας 1.
- **Διαβάζουμε** το παρακάτω κείμενο και απαντάμε στο ερώτημα:

Πώς εκφράζει τα συναισθήματά του ένα έργο τέχνης;

Αποδίδουμε με σύντομους τίτλους το περιεχόμενο των παραγράφων ενός κειμένου

2 Διαβάζουμε το παρακάτω κείμενο

Κείμενο
1

Το πιο ξεχωριστό έργο του Λεονάρντο ντα Βίντσι...

Είναι η **προσωπογραφία*** μιας Φλωρεντινής που λεγόταν Λίζα, η «Μόνα Λίζα». Αλλά τόσο μεγάλη φήμη δεν αποτελεί μόνο ευλογία για ένα έργο τέχνης. Συνηθίσαμε τόσο να βλέπουμε τη

- 5 Μόνα Λίζα σε κάρτες, ακόμη και σε διαφημίσεις, που είναι πια δύσκολο να τη δούμε με παρθένα ματιά, σαν έργο ενός πραγματικού καλλιτέχνη που παριστάνει μια πραγματική γυναίκα **με σάρκα και οστά***. Αξίζει όμως να ξεχάσουμε ό,τι ξέρουμε, ή νομίζουμε πως ξέρουμε, γι' αυτόν τον

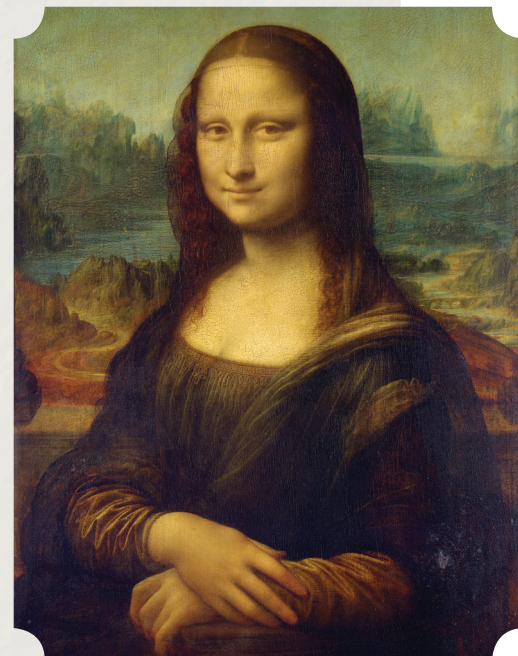
Γλωσσάρι

Πηγές

Πώς σχετίζεται η εικόνα με τον τίτλο του κειμένου;

πίνακα, και να τον κοιτάξουμε σαν να είμαστε οι πρώτοι άνθρωποι που τον αντίκρισαν.

15 Αυτό που μας εντυπωσιάζει αμέσως είναι η ζωντάνια της Μόνα Λίζας. Μοιάζει πράγματι σαν να μας κοιτάζει και «να έχει δική της γνώμη». Σαν ζωντανό πλάσμα, φαίνεται κι αυτή ν' αλλάζει μπροστά στα μάτια μας και να μοιάζει λίγο διαφορετική όποτε την ξαναβλέπουμε. Ακόμη και σε φωτογραφίες του πίνακα έχουμε αυτή την περίεργη αίσθηση, αλλά στο πρωτότυπο, στο Μουσείο του Λούβρου, το έργο είναι σχεδόν **απόκοσμο***. Κάποτε η Μόνα Λίζα φαίνεται να μας κοροϊδεύει, και κάποτε πάλι διακρίνουμε κάτι σαν θλίψη
20 στο χαμόγελό της. Όλα αυτά μοιάζουν παράξενα. Τέτοια εντύπωση δίνουν συχνά τα μεγάλα έργα της τέχνης. Ο Λεονάρντο ήξερε, ωστόσο, πώς κατόρθωνε να δίνει αυτή την εντύπωση και με ποια μέσα.

25 [...] Βλέπουμε ότι ο Λεονάρντο χρησιμοποίησε εδώ το **σφουμάτο** με τη μεγαλύτερη δυνατή περίσκεψη. Όποιος προσπάθησε να σχεδιάσει κάποτε ένα πρόσωπο, ξέρει πως εκείνο που λέμε έκφραση βασίζεται κυρίως σε δυο χαρακτηριστικά: τις γωνιές του στόματος και τις γωνιές των ματιών. Είναι αυτά ακριβώς τα σημεία που ο Λεονάρντο άφησε σκόπιμα μέσα στην **αοριστία*** μιας απαλής σκιάς. Γι' αυτό, όταν μας κοιτάζει η Μόνα Λίζα, δεν είμαστε ποτέ σίγουροι για τη διάθεσή της.
30 Η έκφρασή της μας διαφεύγει πάντα.

σφουμάτο:
βρίσκουμε
πληροφορίες
στο διαδίκτυο

Ernst Hans Gombrich, Το Χρονικό της Τέχνης, MIET

Πώς σχετίζονται οι δύο
εικόνες με το κείμενο;

5.1 Πώς θα ήταν η ζωή μας χωρίς χρώματα;

3 Κατανοούμε και επεξεργαζόμαστε το κείμενο

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Ποιος καλλιτέχνης ζωγράφισε τη Μόνα Λίζα;
- Σε ποιο μουσείο εκτίθεται το έργο;
- Σε ποια χαρακτηριστικά βασίζεται η έκφραση ενός προσώπου;
- Όταν παρατηρούμε τη Μόνα Λίζα, ποιες σκέψεις μάς γεννιούνται;

Μαθαίνουμε για τον
Λεονάρντο ντα Βίντσι

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Συζητάμε τι μας εντυπωσιάζει, όταν αντικρίζουμε τη Μόνα Λίζα.
- Διαβάζουμε ξανά την 2η παράγραφο του κειμένου και σκεφτόμαστε πώς κατανοούμε τη φράση του κειμένου «Μοιάζει πράγματι σαν να μας κοιτάζει και “να έχει δική της γνώμη”».

Αξιολογούμε

- Ποιες είναι οι σκέψεις μας για το χαμόγελο της Μόνα Λίζας;
- Ποια είναι η γνώμη μας για την υπερβολική χρήση της εικόνας της Μόνα Λίζας σε αντικείμενα; Αιτιολογούμε την απάντησή μας.
- Αφού αναζητήσουμε πληροφορίες στο διαδίκτυο, τι ρόλο μπορεί να παίζει το φόντο του πίνακα στην έκφραση της Μόνα Λίζας;

4 Γνωρίζουμε καλύτερα τη μορφή και τη λειτουργία του κειμένου 1

α. Στο κείμενο που μόλις διαβάσαμε παρουσιάζεται ο πίνακας της Μόνα Λίζας από έναν ιστορικό τέχνης. Από πού το καταλαβαίνουμε αυτό;

β. Για κάθε παράγραφο γράφουμε έναν πλαγιότιτλο.

1η παράγραφος:

2η παράγραφος:

3η παράγραφος:

Διάσημα έργα του
Λεονάρντο ντα Βίντσι

5 Μαθαίνουμε περισσότερα για τα έργα του Λεονάρντο ντα Βίντσι

- Τι παρατηρούμε στα χρώματα που χρησιμοποιεί ο Λεονάρντο στα έργα του;
- Με ποια θέματα καταπιάνεται ο ζωγράφος;
- Πώς αντιλαμβανόμαστε τα ιδιαίτερα σχέδια του Ντα Βίντσι;

Αναζητούμε πληροφορίες στο διαδίκτυο για ένα έργο του Λεονάρντο ντα Βίντσι και γράφουμε μια σύντομη περιγραφή του έργου.

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Βασικές λειτουργίες των εγκλίσεων, σχηματισμός και ορθογραφία τους
Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 8-9,
στις δραστηριότητες 1 και 2.

Χρήση και λειτουργία της υποτακτικής και της προστακτικής
Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 9-12,
στις δραστηριότητες 3, 4, 5 και 6.

5.1 Πώς θα ήταν η ζωή μας χωρίς χρώματα;

Η «φανταστική» πριγκίπισσα Λίζα

Κείμενο
2

Ποιες είναι οι πρώτες μας σκέψεις για τον τίτλο του κειμένου;

Για δύο πράγματα ήταν ξακουστή η Λίζα: για την απίθανη συλλογή με πορτρέτα της και για το ανύπαρκτο χαμόγελό της.

Οι μπαμπάδες όλου του κόσμου (και σ' αυτό δεν διαφέρουν ούτε οι μπαμπάδες-βασιλιάδες) έχουν τεράστια αδυναμία στις κόρες τους. Έτσι και ο βασιλιάς Σπύρος: κάθε χρόνο, την ημέρα των γενεθλίων της Λίζας, οργάνωνε μια μεγάλη γιορτή στο παλάτι. Κόσμος και **ντουινιάς*** μα-

ζευτόταν απ' όλο το βασίλειο για να φάει σοκολατάκια και να θαυμάσει τα περίφημα πορτρέτα της Λίζας, της Αγέλαστης Πριγκίπισσας.

Στα φετινά γενέθλια έγιναν και τα αποκαλυπτήρια ενός νέου πορτρέτου της σε στιλ ροκοκό, ένα στιλ ανάλαφρο, **ντελικάτο*** και ρομαντικό, που είχε φιλοτεχνήσει κάποιος διάσημος ζωγράφος από το Ανταναναρίβο της Μαδαγασκάρης. Όλοι είχαν μαζευτεί γύρω από τον πίνακα για να τον θαυμάσουν, ώσπου ένα αγοράκι είπε:

«Αυτές οι ζωγραφιές είναι όλες **BA-PE-TEΣ!** Εγώ ποτέ μου δεν θα ζωγράφιζα μια αγέλαστη πριγκίπισσα.»

Αυτό ήταν! Το ανύπαρκτο χαμόγελο στο πρόσωπο της Λίζας έδωσε τη θέση του σε κάτι ακόμη χειρότερο: Στην απέραντη θλίψη στα μάτια της. Ο βασιλιάς ήταν απαρηγόρητος. Και τότε του ήρθε μια λαμπρή ιδέα, έτσι ξαφνικά, όπως έρχονται πάντοτε οι λαμπρές ιδέες! Ο **ντελάλης*** του παλατιού, με την πιο **στεντόρεια*** φωνή, άρχισε να διαλαλεί:

«Ακούσατε, ακούσατε, ζωγράφοι ξακουστοί και μη ξακουστοί, όποιος από εσάς καταφέρει να φτιάξει ένα χαμογελαστό πορτρέτο της πριγκίπισσας Λίζας, θα κερδίσει ολόκληρο το βασίλειο και τη Λίζα για γυναίκα του».*

Δεκάδες, εκατοντάδες, χιλιάδες ζωγράφοι πέ-
ρασαν από το παλάτι εκείνο τον καιρό. Όμως εί-
ναι πολύ δύσκολο να κάνεις μια πριγκίπισσα να
χαμογελάσει, αν εκείνη δεν το θέλει πραγματικά.

Βέβαια, για κάθε πρόβλημα υπάρχει και μια
λύση. Ακόμη κι αν το πρόβλημα στην αρχή μοιά-
ζει μεγάλο σαν βουνό, όπως αυτό της ιστορίας μας.

***ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΗ:**
Εννοείται πως ο γάμος αυτός θα
γινόταν μόνον εάν τον θέλανε και
οι δύο. Παραμύθια λέμε, αλλά
η αγάπη έχει τους δικούς της
κανόνες. Δεν εκβιάζεται ποτέ.

*Χριστίνα Ανδρέου & Μάρια Μπαχά, Η Λίζα και οι επτά ζωγράφοι,
εκδ. Καλειδοσκόπιο (απόσπασμα)*

1 Κατανοούμε και **επεξεργαζόμαστε** το κείμενο

A **Κατανοούμε** το κείμενο

1. Ποιο είναι το κεντρικό πρόσωπο του κειμένου;
2. Για ποια πράγματα είναι διάσημη η πριγκίπισσα;
3. Ποια πληροφορία φώναζε ο ντελάλης του παλατιού;
4. Ποιο είναι το πρόβλημα που παρουσιάζεται στην ιστορία μας;
5. Ποιες είναι οι σημασίες που μπορεί να πάρει το επίθετο «φανταστική» στον τίτλο του κειμένου; Αναζητούμε σε ένα λεξικό τη λέξη και διατυπώνουμε την άποψή μας.

B **Συγκρίνουμε** το κείμενο με άλλο κείμενο

1. Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές έχουν, ως προς το περιεχόμενο, το πρώτο και το δεύτερο κείμενο;
2. Πόσο εύκολο ή δύσκολο είναι το λεξιλόγιο στα τρία διαφορετικά είδη κειμένων που διαβάσαμε;
3. Το δεύτερο κείμενο έχει φανταστικά στοιχεία σε σχέση με το πρώτο; Εξηγούμε την άποψή μας.

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Ορθογραφία της συνοπτικής προστακτικής της ενεργητικής φωνής
Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 13-14,
στις δραστηριότητες 7 και 8.

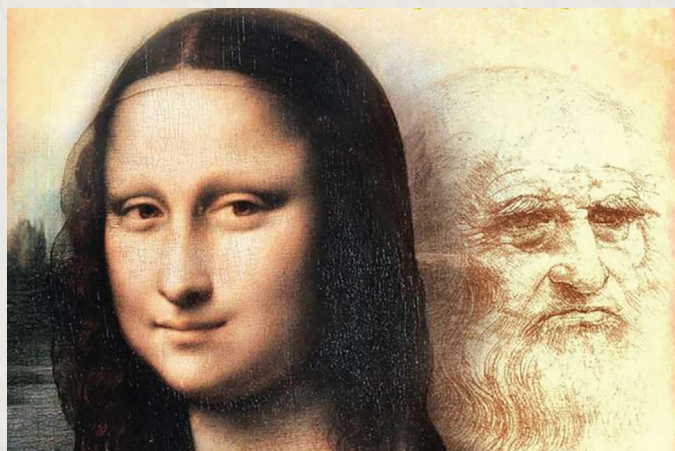
Διάκριση ρημάτων σε μεταβατικά, αμετάβατα

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στη σ. 18,
στη δραστηριότητα Γ4.

5.1 Πώς θα ήταν η ζωή μας χωρίς χρώματα;

Κείμενο
3

Μόνα Λίζα:
10 “μυστικά”
για τον πιο διάσημο
πίνακα του Λεονάρντο
Ντα Βίντσι

Μόνα Λίζα και Προσωπογραφία του Λεονάρντο ντα Βίντσι

1 Κατανοούμε και **επεξεργαζόμαστε** το κείμενο

A **Κατανοούμε** το κείμενο

1. Γιατί και από ποιους δημιουργήθηκε το συγκεκριμένο κείμενο;
2. Ποια είναι 10 στοιχεία που προβάλλει το κείμενο για τον μυστηριώδη πίνακα;
3. Κατά τη γνώμη μας, ποιο από τα “μυστικά” έχει περισσότερο ενδιαφέρον;
4. Αφού κοιτάξουμε με προσοχή την παραπάνω εικόνα, μπορούμε να ισχυριστούμε πως «η Μόνα Λίζα είναι μια αυτοπροσωπογραφία του Λεονάρντο ντα Βίντσι»;

B **Συγκρίνουμε** το κείμενο με άλλο κείμενο

1. Ποιος είναι ο σκοπός του κάθε κειμένου και σε ποιους αναγνώστες/στριες απευθύνεται;
2. Ποιο από τα τρία κείμενα είναι, για τον καθένα μας, πιο πειστικό για τον σκοπό για τον οποίο δημιουργήθηκε; Δικαιολογούμε την απάντησή μας.
3. Ποιο από τα τρία κείμενα της υποενότητας είναι πιο εύκολο ή πιο ευχάριστο για ανάγνωση; Εξηγούμε την άποψή μας.
4. Ποιο από τα τρία κείμενα είχε πιο ενδιαφέρουσες πληροφορίες; Ποιες είναι αυτές;

2 Επιλέγουμε μια από τις παρακάτω δραστηριότητες.

α. Παρατηρούμε με προσοχή τον πίνακα της Μόνα Λίζας και γράφουμε μια δική μας ιστορία.

β. Αναζητούμε και άλλα κρυμμένα μυστικά για τον πίνακα της Μόνα Λίζας, για τον Ντα Βίντσι και γράφουμε ένα δικό μας άρθρο για να δημοσιευθεί σε μια εφημερίδα.

γ. Παίρνουμε μια φανταστική συνέντευξη από τη Μόνα Λίζα, ρωτώντας τη ποια είναι η “αληθινή” της ιστορία.

3 **Σκεφτόμαστε-Συνεργαζόμαστε-Μοιραζόμαστε:** Ποια στοιχεία από τις δραστηριότητες των συμμαθητών και των συμμαθητριών μας μπορούμε να αλλάξουμε; Τι άλλο θα μπορούσαμε να προσθέσουμε ή να αφαιρέσουμε;

Ας δημιουργήσουμε:

- Κατεβάζουμε το σχέδιο της Μόνα Λίζας και τη ζωγραφίζουμε με τα δικά μας χρώματα. Μπορούμε να την κάνουμε να μιλάει ή ακόμα και να έχει κάποιο σύνθημα στο φόντο του πίνακά μας. Τοποθετούμε τα έργα μας σε κάποιον από τους τοίχους του σχολείου μας και αναλύουμε τη σκέψη της δημιουργίας μας στους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές μας.

Σχέδιο –
Μόνα Λίζα

Αναστοχαζόμαστε

1. Τι καινούριο μάθαμε για την τέχνη;
2. Συζητάμε για τη ζωγραφική και πόσο επιδραστική μπορεί να είναι στη ζωή μας.

Πώς οι τέχνες
μπορούν να
αλλάξουν τον
τρόπο ζωής
μας;

5.2

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- να συγκρίνουμε δύο κείμενα και να αναγνωρίζουμε το κειμενικό είδος τους
- να αναγνωρίζουμε τους τρόπους με τους οποίους κείμενα με το ίδιο θέμα μπορούν να το παρουσιάσουν με διαφορετικούς τρόπους
- να σχηματίζουμε και να χρησιμοποιούμε τους άκλιτους ρηματικούς τύπους σε -οντας και -ώντας

1 Πριν ξεκινήσουμε να διαβάζουμε:

- **Εκφράζουμε** τις απόψεις μας για το ερώτημα της 2ης υποενότητας, συζητώντας το ακόλουθο βίντεο:

Βλέπουμε εδώ
περισσότερα

2 Ο τίτλος του παρακάτω κειμένου είναι «Τι προσφέρει η Τέχνη στα παιδιά». Καταγράφουμε τις σκέψεις μας στην στήλη Α, πριν διαβάσουμε το κείμενο. Μοιραζόμαστε και συζητάμε στην τάξη τις σημειώσεις μας. Μετά τη μελέτη του κειμένου, συμπληρώνουμε είτε ομαδικά είτε ατομικά τη στήλη Β:

A. Τι πιστεύουμε πως μας προσφέρει η Τέχνη;	B. Τι μάθαμε ή τι καταλάβαμε για την Τέχνη;

Παίρνουμε σημειώσεις πάνω στο κείμενο, για να τεκμηριώσουμε τις απαντήσεις μας

Κείμενο
1

Τι προσφέρει η Τέχνη στα παιδιά:

Η Τέχνη είναι ζωντανός οργανισμός, μας ξυπνά αισθήσεις και συναισθήματα που καλά καλά κι εμείς οι ίδιοι καμιά φορά δε μπορούμε να αντιληφθούμε με τη λογική και μεταξύ άλλων ιδιοτήτων που έχει είναι θεραπευτική για τη ψυχή και το πνεύμα.

5 Με την Τέχνη σε κάθε μορφή της, συμβαίνει κάτι μαγικό: Αποκτάμε μαζί της μια σχέση δυναμική πριν καν ακόμα γεννηθούμε. Μελέτες έχουν δείξει ότι η ζωή του παιδιού ξεκινάει, όσο **οξύμωρο** κι αν φαντάζει, πριν τη γέννησή του. Τα ερεθίσματα που δέχεται η μητέρα, μοιραία, διαβιβάζονται στο έμβρυο, ειδικά τα ηχητικά.

10 Συγκεκριμένα, μέσω της μητέρας εγγράφεται μέσα στο παιδί ο ρυθμός, η μελωδικότητα και η μουσικότητα μπορούν να εξελιχθούν σε αγάπη για τη μουσική.

15 Δεν είναι τυχαίο λίγο αργότερα που όλοι οι άμεσα σχετιζόμενοι ειδικοί με το παιδί, φροντιστές, παιδίατροι, δάσκαλοι, παιδοψυχολόγοι μιλάνε στους γονείς διαρκώς για το πόσο σημαντικό είναι το παιδί να είναι σε επαφή με την Τέχνη, με κάθε τρόπο, και αυτό διότι έχει πολλαπλά οφέλη και για το ίδιο το παιδί και τη ζωή του, αλλά και για τις σχέσεις που σταδιακά αναπτύσσει.

20 Η Τέχνη σε κάθε **έκφασή*** της μπορεί να βοηθήσει το παιδί να εκφραστεί, να καλλιεργήσει την αυτοεκτίμηση και την αγάπη που έχει και δείχνει στον εαυτό του, να αναπτύξει την εφευρετικότητα, τη δημιουργικότητα, την αντίληψη, την αυτοπεποίθηση, την επιμονή, την υπομονή του και βέβαια τη συνεργασία, αφού μέσω αυτής μαθαίνει με έναν τρόπο υγιή να λειτουργεί δημιουργικά μέσα σε ομάδες.

οξύμωρο:
βρίσκουμε
πληροφορίες
στο διαδίκτυο

5.2 Πώς οι τέχνες μπορούν να αλλάξουν τον τρόπο ζωής μας;

Η επαφή των παιδιών με την Τέχνη μπορεί να τα οδηγήσει στο να ανακαλύψουν, να συναισθανθούν, να ακούσουν, να προβληματιστούν και βέβαια να συνυπάρξουν με τον άλλο, με τον οποιονδήποτε άλλο αρμονικά, καταργώντας το φόβο, την απόσταση, τις άμυνες. Το σημαντικότερο όλων; Τους δίνει το πιο δημιουργικό και ευχάριστο βήμα να ανακαλύψουν, να αγκαλιάσουν και να συνδεθούν βαθιά με τον εαυτό τους.

25

30

Open Academy Team

3 Κατανοούμε και **επεξεργαζόμαστε** το κείμενο

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Από ποια ηλικία αποκτούμε μια σχέση με την Τέχνη;
- Τι καλλιεργεί και τι αναπτύσσει η Τέχνη στα παιδιά;
- Ποιο είναι το σημαντικότερο που προσφέρει η Τέχνη στα παιδιά; Συζητούμε μεταξύ μας και εκφράζουμε τις απόψεις μας.

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Σε τι αναφέρονται οι ειδικοί σχετιζόμενοι με τα παιδιά;
- Πώς κατανοούμε τη φράση «Η Τέχνη είναι ζωντανός οργανισμός, μας ξυπνά αισθήσεις και συναισθήματα»;
- Διαβάζουμε ξανά την τελευταία παράγραφο του κειμένου και σημειώνουμε τα ρήματα που φανερώνουν πώς επιδρά η Τέχνη στα παιδιά.

Αξιολογούμε

- Συμφωνούμε ή διαφωνούμε με τον/τη συγγραφέα του κειμένου;
- Ποια είναι τα σημαντικότερα επιχειρήματα του κειμένου που απαντούν στο ερώτημα του τίτλου; Τεκμηριώνουμε την άποψή μας.
- Ποιες είναι οι διαφορές ανάμεσα στις λέξεις: εφευρετικότητα και δημιουργικότητα, αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση. Αναζητούμε τις σημασίες τους στο λεξικό αλλά και στο διαδίκτυο.

4 Γνωρίζουμε καλύτερα τη μορφή και τη λειτουργία του κειμένου 1

α. Το κείμενο που μόλις διαβάσαμε με ποιο κειμενικό τύπο συνδέεται; Σημειώνουμε Ναι ή Όχι, τεκμηριώνοντας την άποψή μας.

	ΝΑΙ	ΟΧΙ	
αφήγηση	☐	☐
περιγραφή	☐	☐
επιχειρηματολογία	☐	☐
οδηγίες	☐	☐
εξήγηση	☐	☐

β. Για κάθε παράγραφο γράφουμε έναν πλαγιότιτλο.

- 1η παράγραφος:
- 2η παράγραφος:
- 3η παράγραφος:
- 4η παράγραφος:
- 5η παράγραφος:

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Επίθετα σε -ύς, -ιά, -ύ και -ής, -ιά, -ί, καθώς και -ης, -α, -ικο ή -ας/ης, -ου, -άδικο/-ούδικο/-ήδικο

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 19-23, στις δραστηριότητες A1, A2, A3 και A4.

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Άκλιτη μετοχή σε -οντας και -ώντας

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 16-17, στις δραστηριότητες B1, B2 και B4.

Αναγνωρίζουμε τη λειτουργία του κειμένου

5.2 Πώς οι τέχνες μπορούν να αλλάξουν τον τρόπο ζωής μας;

Τι προσφέρει στα παιδιά η επαφή με την Τέχνη;

Κείμενο
2

Αναζητούμε στο διαδίκτυο και συζητάμε τι είναι οι γνωστικές ικανότητες;

Τα παιδιά ενθουσιάζονται με τη μουσική, το παραμύθι, το θέατρο, τη ζωγραφική, τον χορό. Η τέχνη αποτελεί έναν τρόπο να εκφραστούν, ενώ παράλληλα μέσω της επαφής τους με διαφορετικές μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης τα παιδιά αναπτύσσουν τη φαντασία τους, τις **γνωστικές ικανότητές** τους, καθώς και τον **συναισθηματικό** τους **κόσμο**.

Αναζητούμε στο διαδίκτυο και συζητάμε τι είναι ο συναισθηματικός κόσμος;

Ζωγραφική: Ποιο παιδί δεν είναι ευτυχισμένο με έναν μαρκαδόρο ή ένα πινέλο στο χέρι; Η ζωγραφική είναι ο πιο άμεσος τρόπος έκφρασης συναισθημάτων και δημιουργικότητας για ένα παιδί. Παράλληλα, συμβάλλει στη βελτίωση της λεπτής κινητικότητας, δηλαδή στην πρόσφυση που απαιτείται από τους μύς των δαχτύλων, των χεριών και των καρπών, ώστε το παιδί να χειριστεί αποτελεσματικά μικρά αντικείμενα με σταθερότητα.

Θέατρο: Παρακολουθώντας θέατρο, ένα παιδί ψυχαγωγείται, ενώ παράλληλα εξελίσσεται συναισθηματικά, καθώς μπορεί να ταυτιστεί με έναν ήρωα και να βιώσει έντονα συναισθήματα. Παράλληλα, έχει την ευκαιρία να έρθει σε επαφή με σημαντικές αξίες της ζωής, βάζοντας θεμέλια στην ανάπτυξη της σκέψης του. Εκτός όμως από την παρακολούθηση μιας θεατρικής παράστασης, το παιδί μπορεί να παίξει και το ίδιο ρόλους μέσω του θεατρικού παιχνιδιού. Το θεατρικό παιχνίδι θα του επιτρέψει να εκφραστεί, να συνυπάρξει, καθώς και να βιώσει μέσα από την ασφάλεια που προσφέρει ο ρόλος ακόμη και «δύσκολα» συναισθήματα.

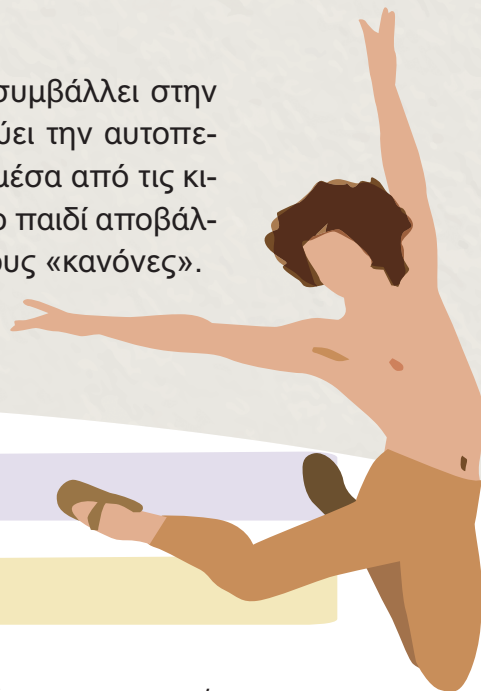

Μουσική: Το παιδί ακούει τη μουσική ήδη από την εποχή που **κυοφορείται***. Μάλιστα, έχει την ικανότητα να αντιδρά σε ηχητικά ερεθίσματα ως έμβρυο, ενώ στη βρεφική ηλικία συντονίζεται στη μουσική με κινήσεις, που μοιάζουν με χορευτικές. Από το πρώτο έτος της ζωής του σε ένα παιδί καλλιεργείται η αίσθηση του ρυθμού και της μελωδίας. Παράλληλα, αναπτύσσεται γλωσσικά,

καθώς η μουσική δεν είναι παρά μια «εναλλακτική» γλώσσα. Είναι μια διαδικασία που μπορεί να ενισχυθεί ακόμη περισσότερο, μέσω της εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου. Σε αυτήν την περίπτωση, το παιδί θα πρέπει να αφεθεί ελεύθερο να επιλέξει το μουσικό όργανο που το εκφράζει.

Χορός: Πολύ περισσότερο από το θέατρο, ο χορός συμβάλλει στην ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων του παιδιού. Ενισχύει την αυτοπεποίθησή του και το βοηθά να εκφράσει αυτό που νιώθει μέσα από τις κινήσεις του σώματός του. Παράλληλα, μέσω του χορού, το παιδί αποβάλλει το άγχος, ενώ μαθαίνει να πειθαρχεί σε συγκεκριμένους «κανόνες».

Ανατροφή παιδιού – Vita Team (διασκευή)

1 Κατανοούμε και **επεξεργαζόμαστε** το κείμενο

A **Κατανοούμε** το κείμενο

1. Ποιες μορφές τέχνης αναφέρονται στο κείμενο;
2. Τι προσφέρει η καθεμία από αυτές τις μορφές τέχνης, σύμφωνα με τον/τη συγγραφέα;
3. Ποια είναι τα οφέλη από το να παρακολουθώ θέατρο και να συμμετέχω σε μια θεατρική παράσταση;
4. Ποια είναι η διπλή επίδραση της μουσικής στα παιδιά;
5. Ποια είναι η πιο σημαντική μορφή τέχνης που επιδρά περισσότερο στα παιδιά; Δικαιολογούμε την απάντησή μας.

B **Συγκρίνουμε** το κείμενο με άλλο κείμενο

1. Τι διαπιστώνουμε παρατηρώντας τους τίτλους των κειμένων;
2. Μπορούμε να αναγνωρίσουμε τους τρόπους με τους οποίους οι συγγραφείς παρουσιάζουν τις απόψεις τους σε κείμενα με παρόμοιο θέμα;
3. Υπάρχουν πληροφορίες στο κείμενο 2 που αναφέρονται και στο κείμενο 1; Ποιες είναι αυτές;
4. Σε ποια άλλα σημεία διαφέρουν τα δύο κείμενα; Πού οφείλονται οι διαφορές αυτές;

5.2 Πώς οι τέχνες μπορούν να αλλάξουν τον τρόπο ζωής μας;

Δίνουμε συμβουλές
στους γονείς μας.

Σκεφτόμαστε και σημειώνουμε πέντε (5) συμβουλές που θα δίνουμε στους γονείς μας σχετικά με την Τέχνη και την επαφή μας με αυτή:

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

2 Καταγράφουμε τις Καλές Τέχνες, σύμφωνα με την παρουσίαση. Έπειτα **συμπληρώνουμε** ποια κατά τη γνώμη μας είναι η Δέκατη τέχνη. Τέλος, **σημειώνουμε** στο κουτάκι τη δική μας σειρά στις τέχνες, ανάλογα με την προτίμησή μας.

Πρώτη τέχνη:

Έκτη τέχνη:

Δεύτερη τέχνη:

Έβδομη τέχνη:

Τρίτη τέχνη:

Ογδοη τέχνη:

Τέταρτη τέχνη:

Ένατη τέχνη:

Πέμπτη τέχνη:

Δέκατη τέχνη:

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Εμπέδωση του κανόνα της χρήσης του τελικού -ν

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 24-25, στις δραστηριότητες B5, B6 και B7.

Αναστοχαζόμαστε

1. Ποια είναι τα οφέλη που έχουν τα παιδιά στην επαφή τους με την Τέχνη;
2. Ποια μορφή τέχνης επηρεάζει περισσότερο τα παιδιά;
3. Με ποιον κειμενικό τύπο εκφράζουμε την άποψή μας για ένα θέμα;

Μαθαίνουμε για τις
Καλές Τέχνες

Πώς θα ήταν μια βόλτα στο μουσείο;

5.3

Στην υποεπνότητα αυτή μαθαίνουμε:

- να εντοπίζουμε την οπτική και τα συναισθήματα του συγγραφέα σε ένα αφηγηματικό κείμενο
- να αναγνωρίζουμε τους τρόπους με τους οποίους κείμενα με το ίδιο θέμα μπορούν να παρουσιάσουν διαφορετικά πράγματα
- να σχηματίζουμε ρήματα ενεργητικής και παθητικής φωνής στο συνοπτικό ποίον ενεργείας
- να ερμηνεύουμε σύνθετα ουσιαστικά

1 Πριν ξεκινήσουμε να διαβάζουμε:

- **Συζητάμε** μεταξύ μας στην τάξη το ερώτημα της τρίτης υποεπνότητας.
- **Αναφέρουμε** στους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές μας, αν έχουμε επισκεφτεί κάποιο μουσείο στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό.
- **Διαβάζουμε** το παρακάτω κείμενο και παρατηρούμε παράλληλά τις εικόνες:

2 Διαβάζουμε το παρακάτω κείμενο

Κείμενο
1

Το «μουσείο» του Γκρέκο

Το **Τολέδο** το είχα στο νου μου όπως το είχε ζωγραφίσει ο Γκρέκο **μέσα στην καταιγίδα**: Αψηλό, ασκητικό, μαστιζόμενο από λάμπες απότομες, κι

η σαΐτα της περίφημης γοθικής του Μητρόπολης, η σαΐτα της ψυχής του ανθρώπου, διαπερνάει τα σύννεφα τα κατάφορτα από τον κεραυνό του Θεού. Οι μισοί πύργοι, τα μισά μουράγια, τα μισά σπίτια, φωτίζονται με τη γαλάζια λάμψη της αστραπής, η άλλη μισή πλευρά γκρεμίζεται, κατάμαυρη, στο χάος. Υψώνουνταν στο νου μου το Τολέδο απάραλλαχτο με το πνέμα του Γκρέκο: φωτοσπαθάτο από τη μια μεριά, κατασκότεινο από την άλλη, απρόσιτο...

Τροχυρίζω το σπίτι του Γκρέκο, το μουσείο του, τις εκκλησιές όπου βρίσκονται τα έργα του, έχω στο νου μου όλη του τη ζωή και τον αγώνα, λάμπουν στα μάτια μου τα σπαθωτά, φλεγόμενα στόματα, τα χλομά, μακροδάχτυλα, σαν άστρα της θάλασσας, χέρια, τα μάτια τα πυρπολημένα κι ακί-

5

10

15

20 νητα. Όλες τούτες οι χαρές είναι μπροστά μου κι ανυπομονούν να μπού-
νε μέσα μου και να πάρουν έκφραση, ανυπομονώ κι εγώ, μα κρατιέμαι.
Γιατί ξέρω πως όταν θα έρθει η στιγμή της τέλει επαφής, η λαχτάρα,
δηλαδή η ανώτατη ηδονή, θα πεθάνει.

25 Βρέθηκα πάλι στο σπίτι του Γκρέκο, δρασκέλισα το κατώφλι. [...] Στράφηκα προς το γέρο φύλακα του Μουσείου κι άρχισα να μιλώ και να
χωρατεύω μαζί του... κι άρχισα να κοιτάζω τον Γκρέκο.

30 Στην είσοδο, η **περίφημη εικόνα του Τολέδου** κι ο Γιωργής, ο γιος του Γκρέκο, μπροστά, με ξεδιπλωμένο το χάρτη. Κι από τον ουρανό κατε-
βαίνει απάνω στο Τολέδο, χορεύοντας, κρεμάμενο ανάερα, ένα σμάρι
αγγέλοι με την Παναγιά στη μέση. Σαν ένα ερωτικό σμάρι μέλισσες, την
άνοιξη, με τη βασίλισσα ανάμεσα στις χνουδωτές κοιλιές τους. Ένας άγ-
γελος πέφτει από πάνω κατακέφαλα, σαν άστρο που χύνεται.

Νίκος Καζαντζάκης, Ταξιδεύοντας: Ισπανία, εκδ. Διόπτρα

Μαθαίνουμε για τον Δομήνικο
Θεοτοκόπουλο (Ελ Γκρέκο)

Δύο πίνακες του
Ελ Γκρέκο

5.3 Πώς θα ήταν μια βόλτα στο μουσείο;

3 Κατανοούμε και επεξεργαζόμαστε το κείμενο

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Πόσα πρόσωπα εμφανίζονται και πόσες φωνές ακούγονται στο παραπάνω κείμενο;
- Ποια ζωγραφικά έργα τέχνης παρουσιάζονται μέσα στο κείμενο από τον συγγραφέα;
- Πού βρίσκεται το σπίτι του Γκρέκο;
- Παρατηρούμε τον τίτλο και την πηγή του κειμένου. Τι υποθέσεις μπορούμε να κάνουμε;

*Ταξίδι του Νίκου Καζαντζάκη
στην Ισπανία*

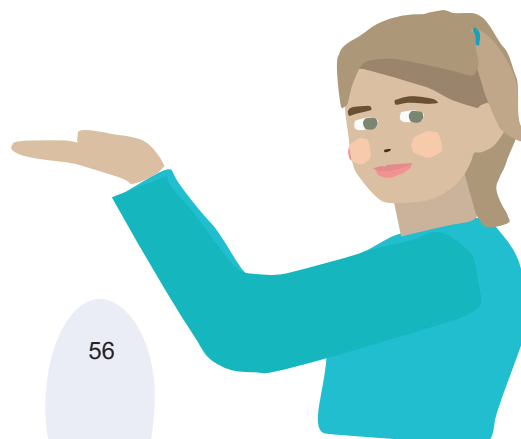

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Πώς παρουσιάζεται το Τολέδο στους δύο πίνακες μέσα από τις περιγραφές του συγγραφέα;
- Πώς παρομοιάζει ο συγγραφέας τους αγγέλους και την Παναγία στην τελευταία παράγραφο του κειμένου;
- Από ποιους θα ήθελε ο συγγραφέας να διαβαστεί το κείμενό του και γιατί;

Αξιολογούμε

- Παρατηρούμε τους πίνακες και διαβάζουμε ξανά τις περιγραφές τους μέσα στο κείμενο. Θεωρούμε πως περιγράφονται υποκειμενικά ή αντικειμενικά από τον συγγραφέα;
- Εντοπίζουμε τις λέξεις ή τις φράσεις, με τις οποίες ο συγγραφέας εκφράζει τα συναισθήματά του.
- Αξιολογούμε τον τίτλο του κειμένου, συγκριτικά με το περιεχόμενο του κειμένου. Σε τι αναφέρεται ο συγγραφέας στο σπίτι ή στο μουσείο του Ελ Γκρέκο;

4 Πώς «συνομιλεί» με τους/τις αναγνώστες/στριες ο συγγραφέας του κειμένου;

α. Διαβάζουμε ξανά το κείμενο και κυκλώνουμε λέξεις που θεωρούμε άγνωστες ή πιο δύσκολες στην κατανόηση

 β. Προσπαθούμε να μαντέψουμε τη σημασία των άγνωστων λέξεων είτε μέσα από τα συστατικά τους είτε μέσα από το συγκεκριμένο.

 γ. Αντικαθιστούμε τις συγκεκριμένες λέξεις με συνώνυμés τους, δηλαδή λέξεις ή φράσεις που έχουν την ίδια σημασία. Τι αλλάζει στο κείμενο;

 5 Επιλέγουμε μια από τις παρακάτω δραστηριότητες.

α. Αναζητούμε στον ιστότοπο της Εθνικής Πινακοθήκης της Ελλάδας, μέσα στις Συλλογές της, πίνακες του Ελ Γκρέκο και περιγράφουμε όποιον πίνακα θέλουμε.

Επίσκεψη στην Εθνική
Πινακοθήκη στην Αθήνα

β. Αναζητούμε και άλλα έργα του Ελ Γκρέκο που βρίσκονται είτε στην Ελλάδα είτε σε μουσεία του εξωτερικού και επιλέγουμε ένα έργο που να μας αρέσει περισσότερο. Στη συνέχεια, αφηγούμαστε μια ιστορία που να έχει σχέση με το συγκεκριμένο έργο.

Έργα του Δομήνικου
Θεοτοκόπουλου στην Ελλάδα

 Χτίζουμε τη γραμματική μας

Ρήματα στο συνοπτικό ποιόν ενεργείας

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 15-16.

 Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Ορθογραφία σύνθετων ουσιαστικών

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 26-27, στις δραστηριότητες Γ8 και Γ9.

5.3 Πώς θα ήταν μια βόλτα στο μουσείο;

Κείμενο
2

Μουσείο Μαρία Κάλλας - Maria Callas Museum

ΤΟ ΟΡΑΜΑ

Το Μουσείο Μαρία Κάλλας είναι το πρώτο στον κόσμο για την μεγάλη ντίβα και μοναδικό μουσείο στην Αθήνα αφιερωμένο στη Μαρία Κάλλας. Ανήκει στην κατηγορία των ιστορικών/βιογραφικών μουσείων και των μουσείων παραστατικών τεχνών. Βασικός σκοπός του είναι να κάνει γνωστή την καλλιτεχνική προσωπικότητα και το έργο αυτής της **εμβληματικής*** λυρικής καλλιτέχνιδας σε ευρύτερες ομάδες κοινού στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Οι στόχοι του μουσείου και της μόνιμης έκθεσης είναι:

- Να αναδείξει τα στοιχεία της τέχνης και της τεχνικής της Μαρίας Κάλλας που την έκαναν μοναδική ως καλλιτέχνη.
- Να φωτίσει την προσωπικότητά της πέρα από τους μύθους που καλλιεργήθηκαν γι' αυτήν.
- Να εμπνεύσει τις νεότερες γενιές.
- Να συλλέξει, διαφυλάξει, συντηρήσει και ερμηνεύσει υλικά και άυλα τεκμήρια που σχετίζονται με τη Μαρία Κάλλας.
- Να αποτελέσει έναν πόλο μουσικής εκπαίδευσης διαφορετικών ηλικιακών ομάδων, μέσω της διαμόρφωσης **μουσειοπαιδαγωγικής στρατηγικής.**
- Να προσελκύσει το ενδιαφέρον του κοινού και της ερευνητικής κοινότητας χωρίς διακρίσεις.

Αναζητούμε στο διαδίκτυο και συζητάμε τι είναι η μουσειοπαιδαγωγική στρατηγική.

Η ΣΥΛΛΟΓΗ

Η δημιουργία συλλογής του Δήμου Αθηναίων με αντικείμενα της Μαρίας Κάλλας ξεκίνησε το 2000, όταν ο Δήμος απέκτησε τα πρώτα αντικείμενα συμμετέχοντας σε διεθνή **πλειστηριασμό*** στο Παρίσι. Έκτοτε η συλλογή έχει εμπλουτιστεί με δωρεές αντικειμένων που ανήκαν ή αναφέρονται στη Μαρία Κάλλας, αλλά και με αντικείμενα που προέκυψαν από **χρησιδανεισμό**, με αποτέλεσμα να αριθμεί σήμερα πάνω από 1.000 τεκμήρια. Ενδεικτικά η συλλογή περιλαμβάνει μεταξύ άλλων, το προσωπικό της

χρησιδανεισμός:
βρίσκουμε
πληροφορίες στο
διαδίκτυο

φωτογραφικό άλμπουμ (περιόδου 1947-1959), κοστούμια από παραστάσεις, ρούχα, επιστολές προς την Μαρία Κάλλας ή της ίδιας προς τρίτους, αφίσες και προγράμματα παραστάσεων, τηλεγραφήματα, προσωπικά αντικείμενα, δίσκους και cds, βιβλία, περιοδικά και πίνακες ζωγραφικής.

Από τον ιστότοπο του Μουσείου (απόσπασμα)

Αναζητώντας τη
Μαρία Κάλλας

1 Κατανοούμε και **επεξεργαζόμαστε** το κείμενο

A **Κατανοούμε** το κείμενο

1. Ποιο είναι το θέμα του;
2. Ποιοι είναι οι στόχοι που περιγράφονται στο κείμενο;
3. Πότε ξεκίνησε και από ποιον/ποιους η δημιουργία της συλλογής και τι περιλαμβάνει;

Κείμενο
3

La Divina!

Στις 30 Νοεμβρίου του 1948 η Μαρία Κάλλας για πρώτη φορά τραγουδάει τη **Νόρμα**, την όπερα που αγάπησε όσο καμία άλλη γιατί, όπως χαρακτηριστικά είπε, «Η Νόρμα έχει κάτι από τον χαρακτήρα μου». Την όπερα αυτή την ερμήνευσε κατά τη διάρκεια της καλλιτεχνικής της πορείας εννέα φορές σε οκτώ χώρες.

Η Μαρία Κάλλας δίνει ζωή στην όπερα και της ανοίγεται ο δρόμος να ταξιδέψει από την Ιταλία σε ολόκληρη την Ευρώπη με τη μαγευτική της φωνή.

Η Ιταλία είναι ο τόπος όπου γεννήθηκε η όπερα. Μπορεί κανείς πολύ εύκολα να καταλάβει την αγάπη που τρέφουν μέχρι και σήμερα οι Ιταλοί για αυτήν. Όπως επίσης την αυστηρότητα με την οποία έκριναν και κρίνουν κάθε νέο καλλιτέχνη που δημιουργεί και εκφράζεται μέσα από αυτό το μουσικό είδος. Φανταστείτε λοιπόν τις δυσκολίες που είχε να αντιμετωπίσει η Μαρία Κάλλας, προσπαθώντας να κερδίσει την αγάπη των Ιταλών. Κι όμως, μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα είχε καταφέρει να μιλούν γι' αυτήν στην Ιταλία με δέος και θαυμασμό.

Τη χαρακτήριζαν νέο μουσικό φαινόμενο και όλοι την αποκαλούσαν με το νέο της όνομα... La Divina! Έτσι δεν είναι περίεργο που λίγο αργότερα

Νόρμα:
βρίσκουμε
πληροφορίες στο
διαδίκτυο

5.3 Πώς θα ήταν μια βόλτα στο μουσείο;

η Σκάλα του Μιλάνου, ένας από τους σπουδαιότερους χώρους για έναν καλλιτέχνη της όπερας, άνοιξε διάπλατα την αγκαλιά της για να δεχτεί τη Μαρία Κάλλας. Η συνεργασία της με τη **Σκάλα του Μιλάνου** κράτησε επτά ολόκληρα χρόνια, γεμάτα νέες μουσικές προκλήσεις για εκείνη.

Σκάλα του Μιλάνου:
βρίσκουμε πληροφορίες στο διαδίκτυο

Την εποχή εκείνη, πόλεις από όλο τον κόσμο προσκάλεσαν τη Μαρία Κάλλας να τραγουδήσει. Η Βερόνα, η Νέα Υόρκη, αλλά και η Αθήνα προσπαθούσαν να εξασφαλίσουν την εμφάνιση της μεγάλης ντίβας στα φεστιβάλ που διοργάνωναν.

Δέσποινα Μπογδάνη-Σουγιούλ, Μαρία Κάλλας: Ζώντας μόνο για την τέχνη, εκδ. Πατάκης (απόσπασμα)

1 Κατανοούμε και **επεξεργαζόμαστε** το κείμενο

A **Κατανοούμε** το κείμενο

1. Τι περιγράφει το κείμενο;
2. Ποια ήταν η αγαπημένη όπερα της Κάλλας και γιατί;
3. Πότε την τραγούδησε για πρώτη φορά; Πόσες φορές την ερμήνευσε στη ζωή της;
4. Ποια είναι η χώρα που γέννησε την όπερα και ποιος είναι ένας από τους σπουδαιότερους χώρους της;
5. Πώς χαρακτήρισαν την Κάλλας και ποιο όνομα της έδωσαν;

B **Συγκρίνουμε** το κείμενο με άλλο κείμενο

1. Τι διαπιστώνουμε παρατηρώντας τους τίτλους των κειμένων; Αναφέρονται τα κείμενα σε παρόμοιο θέμα;
2. Με ποιο κειμενικό τύπο συνδέεται καθένα από τα κείμενα 2 και 3; (αφήγηση, περιγραφή, επιχειρηματολογία, οδηγίες, εξήγηση)
3. Υπάρχουν πληροφορίες στο κείμενο 3 που αναφέρονται και στο κείμενο 2; Ποιες είναι αυτές;
4. Σε ποια άλλα σημεία διαφέρουν τα δύο κείμενα; Πού οφείλονται οι διαφορές αυτές;

2 Επιλέγουμε μια από τις παρακάτω δραστηριότητες.

α. Εικονογραφούμε τις σκηνές του κειμένου “La Divina!”. Παίρνουμε έμπνευση από το φωτογραφικό υλικό και τις βιντεοσκοπημένες ερμηνείες που υπάρχουν στο διαδίκτυο.

β. Βρίσκουμε στο διαδίκτυο πληροφορίες για τη Μαρία Κάλλας και για τις όπερες που τραγούδησε. Αφηγούμαστε ένα περιστατικό της πολυτάραχης ζωής της.

γ. Βρίσκουμε στο διαδίκτυο συνεντεύξεις της και προσπαθούμε να συνθέσουμε ένα φανταστικό κείμενο σε πρώτο πρόσωπο σαν να μας συστήνεται η ίδια η ντίβα.

3 Φτιάχνουμε μια αφίσα για το νέο Μουσείο της Μαρία Κάλλας. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε φωτογραφίες της ή μότο της και να δημιουργήσουμε μια χειροποίητη αφίσα, είτε με ζωγραφική είτε με κολλάζ.

Θεματικός κατάλογος μουσείων

4 Εντοπίζουμε τα διάφορα είδη μουσείων που υπάρχουν στην Ελλάδα και συζητάμε τα διαφορετικά είδη τέχνης που αντιπροσωπεύουν οι συλλογές τους

Μόλις επισκεφτήκαμε ένα μουσείο, το οποίο μας άρεσε πολύ! Μοιραζόμαστε στην τάξη πληροφορίες και εντυπώσεις και στη συνέχεια γράφουμε ένα σύντομο άρθρο-παρουσίαση του μουσείου αυτού για την εφημερίδα του σχολείου μας. Κρατάμε σύντομες σημειώσεις πριν γράψουμε το άρθρο:

• Πώς λέγεται:

• Πού βρίσκεται:

• Πότε, πώς, γιατί πήγα:

• Τι είδα και έμαθα εκεί:

• Τι με εντυπωσίασε:

• Τι σκέφτηκα και τι ένιωσα:

Πώς μπορούμε
να γίνουμε
κι εμείς
«καλλιτέχνες»;

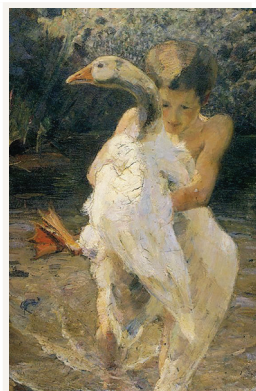
5.4

Επαναληπτική
υποενότητα

A Το παιδί στην ελληνική ζωγραφική

1 Παρατηρούμε τους παρακάτω πίνακες και συζητάμε με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές μας κοινά και διαφορετικά στοιχεία.

Πληροφορίες για
τους πίνακες

2 Γράφουμε μια αφηγηματική ιστορία, εμπνευσμένη σε ένα από τα παραπάνω έργα τέχνης.

B Το Παρίσι του Μαρκ Σαγκάλ

1 Παρατηρούμε τον παρακάτω πίνακα και συζητάμε με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές μας τι στοιχεία απεικονίζει.

Πληροφορίες για
τον πίνακα

2 Κρατάμε σημειώσεις και περιγράφουμε με λεπτομέρειες τον πίνακα σαν να είμαστε μικροί/ες ιστορικοί τέχνης. Τεκμηριώνουμε την άποψή μας με αληθινά ή φανταστικά επιχειρήματα.

5.4 Τι μάθαμε σε αυτή την ενότητα;

Γ Γινόμαστε κι εμείς «καλλιτέχνες»

1 Διαβάζουμε στην τάξη τις αφηγηματικές ιστορίες που εμπνευστήκαμε από τους πίνακες που απεικόνιζαν παιδιά. Συζητάμε μεταξύ μας τον χώρο, τον χρόνο και τα πρόσωπα της κάθε ιστορίας.

2 Μετά επιλέγουμε μια από τις παρακάτω δραστηριότητες είτε ομαδικά είτε ατομικά:

α. Αποτυπώνουμε τις σκηνές της ιστορίας με τον φωτογραφικό μας φακό, δημιουργώντας είτε μια φωτογραφία είτε πολλές διαφορετικές λήψεις ως εικονογραφική περιγραφή του κειμένου.

β. Σχεδιάζουμε και αναπαριστούμε τις σκηνές της ιστορίας, χρησιμοποιώντας όποια τεχνική επιθυμούμε: διαφορετικά είδη χρωμάτων, κολλάζ αντικειμένων, γλυπτικές κατασκευές κ.ά.

γ. Δραματοποιούμε την ιστορία και την παρουσιάζουμε στην τάξη, ως θεατρικό αναλόγιο, ως αναπαράσταση ή ως παντομίμα.

Αυτο-αξιολόγηση

Βάζουμε ✓ σε ό,τι μπορούμε να κάνουμε καλά
Σε αυτή την ενότητα έμαθα:

- να περιγράψω γραπτά ένα έργο τέχνης
- να εκφράζω προφορικά την άποψή μου για την Τέχνη
- να αφηγούμαι μια ιστορία
- να καταγράψω με σύντομο τρόπο το περιεχόμενο μιας παραγράφου
- να ξεχωρίζω τα διαφορετικά κειμενικά είδη
- να δημιουργώ ένα δικό μου άρθρο

Διαβάζουμε ολόκληρα βιβλία

A Πριν την ανάγνωση της ιστορίας:

- Μελετάμε το εξώφυλλο (εικόνα, συγγραφέας, τίτλος)
- Διατυπώνουμε υποθέσεις για τους ήρωες και την υπόθεση, όπως και το πώς το θέμα του βιβλίου μπορεί να σχετίζεται με το θέμα μας.
- Μας θυμίζει κάποια άλλη ιστορία ο τίτλος;

Β Κατά την ανάγνωση της ιστορίας:

- Κάνουμε παύσεις και προβληματιζόμαστε για τη συνέχεια της ιστορίας ή μοιραζόμαστε τις σκέψεις και τα συναισθήματά μας.
- Σκεφτόμαστε τις πληροφορίες που μάθαμε στην ενότητα.

Γ Μετά την ανάγνωση της ιστορίας:

- Ποιο κείμενο, πρόσωπο ή γεγονός μας θύμισε η ιστορία που μόλις διαβάσαμε;
- Ποιο είναι το κύριο πρόσωπο του κειμένου;
- Ποια άλλα πρόσωπα εμφανίζονται και ποια η ιδιότητά τους;
- Συγκρίνουμε τα έργα των άλλων ζωγράφων με το πορτρέτο της πρωταγωνίστριάς μας. Διακρίνουμε ομοιότητες; Υπάρχουν σημαντικές διαφορές; Τεκμηριώνουμε την άποψή μας.
- Τι μας έκανε περισσότερο εντύπωση;

Δ Δημιουργούμε με βάση την ιστορία:

- Αναζητούμε πίνακες και άλλων ζωγράφων και συμπληρώνουμε την ιστορία.
- Αφηγούμαστε την ιστορία από την οπτική πλευρά κάθε προσώπου.
- Δραματοποιούμε την ιστορία και την παρουσιάζουμε στην τάξη.

Ε Ανάγνωση εκτεταμένων βιβλίων

Ανδρέου, Χ. 2022. *Η Λίζα και οι επτά ζωγράφοι*. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο.

Δάρτζαλη, Σ. 2023. *Μα πού πήγαν όλοι;* Αθήνα: Μεταίχμιο.

Μπαρσότι, Ε. 2018. *Το πρώτο μου βιβλίο για την ιστορία της τέχνης*. Αθήνα: Σαββάλας.

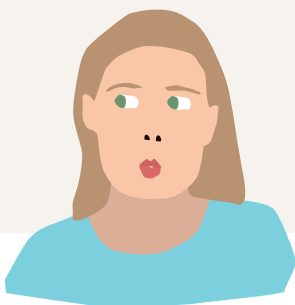
Παπαϊωάννου, Θ. 2022. *Ούτε νότα*. Αθήνα: Ίκαρος.

Χόκνεϊ, Ν. & Γκείφορντ, Μ. 2020. *Η ιστορία των εικόνων για παιδιά*. Αθήνα: Καπόν.

Χοτζ, Σ. 2017. *Γιατί η τέχνη είναι γεμάτη με γυμνούς ανθρώπους;* Αθήνα: Πατάκη.

Χοτζ, Σ. 2021. *Τέχνη – Από τις προϊστορικές βραχογραφίες και την Αναγέννηση στον ιμπρεσιονισμό και τον κυβισμό*. Αθήνα: Διόπτρα.

Εξερευνούμε τις παραπάνω
λογοτεχνικές προτάσεις

ΕΝΟΤΗΤΑ

6

Πώς
συνυπάρχουμε
με τους γύρω
μας σε έναν
«πολύχρωμο»
κόσμο;

συζητάμε

για το πόσο
διαφορετικός
είναι ο κόσμος
μας.

διαβάζουμε

και ακούμε
φωνές
διαφορετικών
ανθρώπων.

καταγράφουμε

τις σκέψεις μας για το πώς θα μπορούσαμε να συνυπάρχουμε σε έναν κόσμο διαφορετικότητας.

δρούμε

όλοι μαζί για έναν πιο δίκαιο και «πολύχρωμο» κόσμο.

Ποιες σκέψεις και συναισθήματα μας έρχονται στο μυαλό, **κοιτάζοντας** την εικόνα;

A. Διατυπώνουμε τις αρχικές μας σκέψεις και απόψεις για το θέμα.

1. Πώς σχετίζεται η εικόνα με το κεντρικό ερώτημα της ενότητας;
2. Αξιοποιώντας το έντυπο λεξικό μας και αναλύοντας τη λέξη συνυπάρχω, προσπαθούμε να καταλάβουμε το νόημά της.
3. Πώς καταλαβαίνουμε τη φράση «πολύχρωμος» κόσμος;

B. Αναζητάμε και παρακολουθούμε στο διαδίκτυο το βίντεο «Τα γυαλιά της διαφορετικότητας (1)» με υπότιτλους και συζητάμε τα εξής:

→ Ποιους ανθρώπους δεν μπορούσε να δει ο Γιάννης;

→ Πώς κατάφερε τελικά ο Γιάννης να δει τους ανθρώπους που δεν έβλεπε;

→ Σχεδιάζουμε τα γυαλιά της διαφορετικότητας του Γιάννη.

Γ. Σε έναν εννοιολογικό χάρτη καταγράφουμε ποιες σκέψεις και συναισθήματα μας έρχονται στο μυαλό, όταν ακούμε τη λέξη διαφορετικό:

Βλέπουμε εδώ περισσότερα.

Πώς συμπεριφερόμαστε στο διαφορετικό από εμάς;

6.1

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- να ξεχωρίζουμε μια βιωματική αφήγηση από μια ιστορία που μοιάζει με αληθινή
- να παρουσιάζουμε με σύντομο τρόπο το περιεχόμενο των παραγράφων ενός κειμένου
- να εντοπίζουμε χρονικές, αιτιολογικές και συμπερασματικές προτάσεις, καθώς και τις λειτουργίες τους
- πώς λειτουργούν οι αόριστες αντωνυμίες σε μια αφήγηση

1 **Πριν** ξεκινήσουμε να διαβάζουμε:

- **Συζητάμε** με το ζευγάρι μας και την υπόλοιπη τάξη το ερώτημα της υποενότητας 1.
- **Διαβάζουμε** το παρακάτω κείμενο και απαντάμε στο ερώτημα:
Ποιος ονειρεύεται μια καλύτερη ζωή και για ποιον λόγο;

Αποδίδουμε με σύντομους τίτλους το περιεχόμενο των παραγράφων ενός κειμένου.

2 **Διαβάζουμε** το παρακάτω κείμενο

Γλωσσάρι

Κείμενο
1

Ανθρώπινες ιστορίες στο Αιγαίο

Το όνομά μου είναι Εχσάν, είμαι 17 χρονών, από το Αφγανιστάν. Τα χαιρετίσματά μου στα συνομήλικα παιδιά που διαβάζουν αυτό το γράμμα. Γραμμένο από εμένα για εσάς, αγαπημένοι.

5 Η ζωή μου είναι σαν μια **ετοιμόρροπη*** σκάλα που διαρκώς χάνει την ισορροπία της. Όπως ακριβώς και ο πόλεμος στο Αφγανιστάν. Στη χώρα μας έχουμε πόλεμο εδώ και 34 χρόνια. Τα σπίτια μας είναι **ισοπεδωμένα***. Πολλοί από εμάς έχουμε χάσει γονείς και αδέρφια στον πόλεμο.

Μόλις έχασα τους γονείς μου, δεν είχα κανέναν και δεν μπορούσα να

Πώς σχετίζεται η εικόνα με τον τίτλο του κειμένου;

10 ζήσω πια εκεί. Επειδή ήμουν πολύ μικρό παιδί για να δουλέψω, αναγκάστηκα να φύγω. Πήγα στο Ιράν. Εκεί είχα συγγενείς και φίλους.

Πώς νιώθει ο Εχσάν;

15 Όμως, όταν μεγάλωσα αρκετά, δεν μπορούσα να μείνω άλλο στο σπίτι τους. Έτσι, έπιασα δουλειά, ώστε έβγαζα μόνος μου τα έξοδά μου. Ήμουν ακόμα μικρός για μια τόσο δύσκολη δουλειά. Οικοδομή! Δούλεψα κάποιους μήνες εκεί και πάντα προσπαθούσα να μαζεύω λίγα χρήματα από το **υστέρημά*** μου. Πέρασαν έτσι τρία χρόνια...

20 Στο Ιράν, δεν μας δίνουν καμία σημασία, καμία αξία. Μας προσβάλλουν. Μας αντιμετωπίζουν με τον χειρότερο τρόπο, με αποτέλεσμα να φεύγουμε από τη χώρα τους. Σκέφτηκα ότι με αυτή τη δύσκολη ζωή δεν θα μπορούσα να σπουδάσω. Έτσι αποφάσισα να έρθω στην Ευρώπη. Ταξίδεψα από τόσο μακριά, μήπως και μπορέσω επιτέλους να σπουδάσω και να αλλάξω τη ζωή μου.

25 Βρίσκομαι ακόμα στην Ελλάδα, γιατί ο δρόμος προς τις άλλες χώρες της Ευρώπης είναι κλειστός για τους πρόσφυγες. Θέλω να σας εξηγήσω τον λόγο που εμείς φεύγουμε από τη χώρα μας και **μεταναστεύουμε*** στις δικές σας. Ήρθαμε σε χώρες σαν τη δική σας, επειδή κινδύνευε η ζωή μας. Δεν ήρθαμε για διασκέδαση, αλλά γιατί αναγκαστήκαμε να έρθουμε. Θέλουμε να μας βοηθήσετε να μάθουμε τη γλώσσα σας και να γνωρίσουμε τον πολιτισμό σας. Όταν βλέπετε ένα μεγαλύτερο σε ηλικία παιδί να πηγαίνει σε μικρότερη τάξη στο σχολείο, μην κοροϊδεύετε. Βοηθήστε το, υποστηρίξτε το!

30 Ελπίζω σε έξι περίπου χρόνια να είμαι σε μια χώρα όπου θα μπορέσω να πραγματοποιήσω τα όνειρά μου. Ονειρεύομαι να σπουδάσω. Όταν θα τελειώσω τη σχολή μου, θα παντρευτώ τον άνθρωπο που επιθυμώ και θα ζήσω τη ζωή που θέλω, μια ζωή ευτυχισμένη. Στο σπίτι μου θα έχω μια φωτογραφία που μου έδωσαν οι γονείς μου, από την παιδική μου ηλικία. Αυτή

35 φωτογραφία έχει πολύ μεγάλη αξία για μένα, γιατί είναι κάτι που έχω από αυτούς. Το σπίτι μου θα αποτελεί την ελπίδα μου.

40 Ελπίζω να ξεχάσω τον πόλεμο και τις δυσκολίες που έχω περάσει. Θέλω να ζήσω καλύτερες μέρες. Να έρθει μια μέρα που θα αφήσω πίσω μου τον τρόπο του πολέμου και της προσφυγιάς, επειδή θα έχω κτίσει μια καινούρια ζωή από την αρχή!

Χ. Τσουκαλά. "Μονόλογοι από το Αιγαίο".
Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση
& Ύπατη Αρμοστικότητα του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.

Πώς σχετίζεται αυτή η εικόνα με το κείμενο;

6.1 Πώς συμπεριφερόμαστε στο διαφορετικό από εμάς;

3 Κατανοούμε και επεξεργαζόμαστε το κείμενο

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Γιατί αναγκάστηκε να φύγει ο Εχσάν από τη χώρα του;
- Ποια αρνητικά αποτελέσματα προκάλεσε ο πόλεμος στη ζωή του; Εντοπίζουμε στοιχεία στη 2η παράγραφο που να τα επιβεβαιώνουν.
- Σε ποια χώρα πήγε αρχικά ο Εχσάν και πώς του συμπεριφέρθηκαν, σύμφωνα με το κείμενο;

Παρακολουθούμε μέσω του χάρτη το ταξίδι της προσφυγιάς του Εχσάν.

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Συζητάμε τι εννοεί ο Εχσάν, όταν λέει πως νιώθει ότι «η ζωή του είναι σαν μια ετοιμόρροπη σκάλα που διαρκώς χάνει την ισορροπία της»; (4η γραμμή).
- Διαβάζουμε ξανά την 3η παράγραφο του κειμένου και βρίσκουμε στοιχεία από τα οποία μπορούμε να βγάλουμε συμπεράσματα για τον χαρακτήρα του Εχσάν.
- Ο Εχσάν συμβουλεύει: «Όταν βλέπετε ένα μεγαλύτερο σε ηλικία παιδί να πηγαίνει σε μικρότερη τάξη στο σχολείο, μην το κοροϊδεύετε. Βοηθήστε το, υποστηρίξτε το!» Γιατί μπορεί να λέει αυτά τα λόγια ο Εχσάν;

Αξιολογούμε

- Τι ανάγκασε τον Εχσάν να φύγει και από το Ιράν και πως το κρίνουμε αυτό;
- Τι εννοεί ο Εχσάν όταν λέει πως ο δρόμος προς τις άλλες χώρες της Ευρώπης είναι κλειστός για τους πρόσφυγες; (6η παράγραφος)
- Το συγκεκριμένο κείμενο δημοσιεύτηκε από το Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση και την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Γιατί οι συγκεκριμένοι οργανισμοί προχώρησαν σε αυτή τη δημοσίευση; Τι προσπαθούν να πετύχουν;
- Διαβάζουμε την 7η παράγραφο του κειμένου και συζητάμε πόσο μοιάζουν ή διαφέρουν από τον Εχσάν οι συνομήλικοί του που ζουν στην Ελλάδα.

Εξερευνούμε τη δράση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες.

4 Πώς παρουσιάζεται ο Εχσάν στο κείμενο:

→ Ο Εχσάν παρουσιάζεται ιδιαίτερα **απολογητικός*** στο κείμενο, ως προς το ότι βρίσκεται στην Ελλάδα:

- α. Ποια γλωσσικά μέσα του κειμένου κάνουν τον Εχσάν να παρουσιάζεται με αυτό τον τρόπο στην 5η παράγραφο;
- β. Συζητάμε τον λόγο που ο Εχσάν νιώθει την ανάγκη να απολογηθεί στους Έλληνες και να εξηγήσει την παρουσία του στην Ελλάδα.

→ Οι δύο τελευταίες παράγραφοι του κειμένου ξεκινούν με την **ίδια λέξη**:

- α. Ενοπίζουμε τη λέξη αυτή.
- β. Τι φανερώνει η επανάληψη της συγκεκριμένης λέξης τόσο για τον Εχσάν, όσο και για τους υπόλοιπους ανθρώπους που μπορεί να αντιμετώπισαν παρόμοιες δυσκολίες στη ζωή τους;
- γ. Από πού αλλού καταλαβαίνουμε ότι ο Εχσάν δεν έχασε τις ελπίδες του για το μέλλον;

5 Γνωρίζουμε καλύτερα τη μορφή και τη λειτουργία του κειμένου 1

α. Στο κείμενο που μόλις διαβάσαμε ακούμε τη φωνή του ίδιου του Εχσάν. Από πού το καταλαβαίνουμε αυτό;

β. Πώς συμπεραίνουμε ότι η ιστορία του Εχσάν είναι αληθινή; Τεκμηριώνουμε την απάντησή μας με στοιχεία από το κείμενο.

- γ. Για κάθε παράγραφο γράφουμε έναν πλαγιότιτλο, δηλαδή έναν σύντομο τίτλο που θα περιέχει το βασικό θέμα κάθε παραγράφου.

1η παράγραφος: _____

2η παράγραφος: _____

3η παράγραφος: _____

4η παράγραφος: _____

5η παράγραφος: _____

6η παράγραφος: _____

7η παράγραφος: _____

8η παράγραφος: _____

6.1 Πώς συμπεριφερόμαστε στο διαφορετικό από εμάς;

Αν δυσκολευόμαστε πολύ, ρίχνουμε μια ματιά στους προτεινόμενους πλαγιότιτλους.

→ Το κείμενο 1 είναι μια **βιωματική αφήγηση** ενός πρόσφυγα από το Αφγανιστάν που βρίσκεται στην Ελλάδα. Προσπαθούμε να εξηγήσουμε τον όρο **βιωματική αφήγηση**, αξιοποιώντας και το λεξικό μας, για να ερμηνεύσουμε τη λέξη βιωματικός/ή/ό.

→ Ποια συμπεράσματα βγάζουμε για τα μέρη από τα οποία αποτελείται μια βιωματική αφήγηση καθώς και για τα γλωσσικά μέσα που χρησιμοποιούνται σε αυτή;

Μαθαίνουμε περισσότερα για τη βιωματική αφήγηση.

δ. Για ποιο λόγο άραγε το Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες επέλεξαν να δημοσιεύσουν τις φωνές των ίδιων των παιδιών - προσφύγων, και όχι α) να γράψουν οι ίδιοι ένα άρθρο ή β) ένα παραμύθι, για να μιλήσουν για το θέμα;

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις (χρονικές, αιτιολογικές)
Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 34-36.

Μέλλοντας (στιγματικός, εξακολουθητικός, συντελεσμένος)
Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 36-37.

6 **Μετατρέπουμε** την επιστολή του Εχσάν σε συνέντευξη, την οποία καταγράφουμε στο τετράδιό μας. **Αξιοποιούμε** τους πλαγιότιτλους μας, ώστε να τους επαναδιατυπώσουμε σε ερωτήματα. Φροντίζουμε στη συνέντευξή μας να υπάρχει μια εισαγωγή και ένα κλείσιμο.

Διατυπώνουμε υποθέσεις και ερωτήματα για το περιεχόμενο και το είδος του κειμένου με βάση τον τίτλο, την εικόνα, την εισαγωγή και την πηγή του κειμένου.

Μήπως είμαι εξωγήινος;

Κείμενο
2

Ο Αρίφ είναι ένα εντεκάχρονο αγόρι που πηγαίνει στην έκτη δημοτικού. Σιχαίνεται το σχολείο και τον τελευταίο καιρό, για κάποιο λόγο, πιστεύει ότι είναι εξωγήινος.

Τελευταία έχω αρχίσει να πιστεύω ότι είμαι εξωγήινος. Δεν εξηγείται αλλιώς. Γιατί με κοιτούν διαφορετικά από τους άλλους, γιατί με αποφεύγουν στο διάλειμμα; Φυσικά σιχαίνομαι το σχολείο. Όταν μας ρώτησε η δασκάλα τι ζωγραφιά κάναμε για το καλοκαίρι κι εγώ είπα ότι έφτιαξα μια νταλικά, ξεκαρδίστηκαν ΟΛΟΙ στην τάξη για πολλή ώρα... Δε μου αρέσει που γελάνε μ' εμένα στο σχολείο.

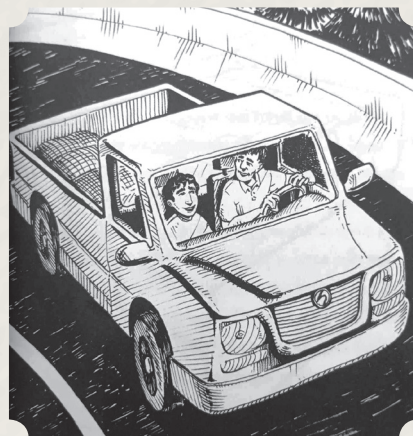
Μια μέρα, η δασκάλα τα κατάφερε: έπεισε τους συμμαθητές μου να παίζουν κι εμένα στο διάλειμμα. Χτύπησε το κουδούνι. Όλοι πήγαν στην τάξη. ΚΑΝΕΙΣ δεν κατάλαβε ότι έλειπα. Μια κυρία από τη διπλανή πολυκατοικία με είδε και φώναζε. Πήρε τηλέφωνο στο σχολείο, με αποτέλεσμα να μαζευτεί πολύς κόσμος κάτω από το δέντρο που ανέβηκα. Όλοι κοιτούσαν το δέντρο και μου έλεγαν να κατέβω.

Όταν ήρθε ο πατέρας μου κάτω από το δέντρο, κατέβηκα. Ο πατέρας μου, που έχει γεννηθεί στο Πακιστάν, δουλεύει για κάποιον που τον λένε Λευτέρη. Αυτός ο Λευτέρης έχει ένα αυτοκίνητο με καρότσα. Όταν τελειώνουν από τη δουλειά, έρχονται και με παίρνουν από το σχολείο.

Έτσι, όταν φεύγω από το σχολείο, μπορεί:

- Να οδηγάει ο Λευτέρης και εγώ με τον πατέρα μου να είμαστε στην καρότσα
- Να οδηγάει ο Λευτέρης, ο πατέρας μου να δουλεύει ακόμη κι εγώ να είμαι στην καρότσα.
- Να οδηγάει ο Λευτέρης και να κρύβομαι σκυφτός πίσω από γλάστρες στην καρότσα, για να μη με δουν οι συμμαθητές μου που περνάνε από δίπλα.
- Να οδηγάει ο Λευτέρης και να ξαπλώνω στην καρότσα, γιατί δεν έχει καμιά γλάστρα για να κρυφτώ.

Σπάνια είναι και ο πατέρας μου στην καρότσα. Συνήθως δουλεύει. Εκείνη την ημέρα, όμως, ο Λευτέρης τού έδωσε το αυτοκίνητο για να έρθει να με πάρει. Έτσι, για πρώτη φορά είδα τον πατέρα μου να οδηγάει. Φυσικά είδα και πώς είναι από μέσα το αυτοκίνητο, γιατί κάθισα δίπλα του.

Κωνσταντίνος Πατσαρός, *Το κουτί*. Πατάκης (προσαρμογή).

6.1 Πώς συμπεριφερόμαστε στο διαφορετικό από εμάς;

1 Κατανοούμε και **επεξεργαζόμαστε** το κείμενο

A **Κατανοούμε** το κείμενο

1. Από πού είναι ο πατέρας του Αρίφ και πού εργάζεται;
2. Είναι τελικά εξωγήινος ο Αρίφ; Γιατί αισθάνεται έτσι;
3. Πώς μας φαίνεται η συμπεριφορά των συμμαθητών του Αρίφ;
4. Πόσο άνετα νιώθει ο Αρίφ με το αφεντικό του πατέρα του; Τεκμηριώνουμε την απάντησή μας, διαβάζοντας ξανά την 3η παράγραφο του κειμένου.
5. Πού βρίσκεται ο Αρίφ, κάθε φορά που έρχεται το αφεντικό του πατέρα του να τον πάρει; Πώς μας φαίνεται αυτό;
6. Γιατί ο συγγραφέας του κειμένου επαναλαμβάνει τη φράση «Να οδηγάει ο Λευτέρης» και τη φράση «να είμαι/να είμαστε στην καρότσα»;

B **Συγκρίνουμε** το κείμενο με άλλο κείμενο

1. Πώς αισθάνεται ο Εχσάν και πώς ο Αρίφ στο σχολείο τους;
2. Συζητάμε στην ομάδα μας, πώς απαντούν τα δύο κείμενα στον προβληματισμό της υποενότητας «Πώς συμπεριφερόμαστε στο διαφορετικό από εμάς?».
3. Το κείμενο 2 είναι μια ιστορία, που μοιάζει με αληθινή, αν και φανταστική. Ποια στοιχεία την κάνουν να φαίνεται αληθινή;
4. Το κείμενο 1 είναι μια βιωματική αφήγηση. Σε τι διαφέρει από το κείμενο 2;

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Παράγωγες λέξεις με το πρόθημα ξε-

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 32-33.

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Αόριστες αντωνυμίες

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 38-39.

Παρακολουθούμε την ιστορία της *Rahf* και εντοπίζουμε διαφορές και ομοιότητες με τις ιστορίες των παιδιών στα κείμενα 1 και 2.

Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα.

 1 Καταννοούμε και **επεξεργαζόμαστε** το κείμενο

 A **Καταννοούμε** το κείμενο

1. Γιατί και από ποιους δημιουργήθηκε το συγκεκριμένο κείμενο;
2. Τι κοινό παρουσιάζουν οι φωτογραφίες στην αφίσα;
3. Σε τι μοιάζουν και σε τι διαφέρουν τα πρόσωπα της αφίσας;
4. Τι τονίζει ο δημιουργός της αφίσας στο γλωσσικό μέρος, με ποιο τρόπο και γιατί;

 B **Συγκρίνουμε** το κείμενο με άλλα κείμενα

1. Πώς απαντά στο υποερώτημά μας το καθένα από τα τρία κείμενα που διαβάσαμε;
2. Ποιος είναι ο σκοπός του κάθε κειμένου και σε ποιους αναγνώστες/στριες απευθύνεται;
3. Ποιο από τα τρία κείμενα είναι για τον καθένα μας πιο πειστικό για τον σκοπό για τον οποίο δημιουργήθηκε; Δικαιολογούμε την απάντησή μας.

6.1 Πώς συμπεριφερόμαστε στο διαφορετικό από εμάς;

2 **Επιλέγουμε** μια από τις πιο κάτω δραστηριότητες.

Οι εργασίες μας μπορούν να κοινοποιηθούν στους συμμαθητές/τριές μας την 21η Μαρτίου: Παγκόσμια Ημέρα Κατά του Ρατσισμού.

α. Μετατρέπουμε σε εικονογραφημένη ιστορία το κείμενο «Μήπως είμαι εξωγήινος;» και το διαβάζουμε στα μικρότερα παιδιά του σχολείου μας. Μπορούμε να εργαστούμε ομαδικά.

β. Γυρίζοντας στο σπίτι, ο Αρίφ συζητά με τον πατέρα του για την καθημερινότητά του στο σχολείο, καθώς και για τη ζωή τους στην Ελλάδα. Καταγράφουμε τον διάλογο αυτό.

γ. Παίρνουμε συνέντευξη από κάποιον/α συμμαθητή/τρια μας που έζησε την εμπειρία της προσφυγιάς, ή από κάποιον/α συγγενή μας που είναι πρόσφυγας/ισσα, δίνοντάς του/της έτσι φωνή.

3 **Σκεφτόμαστε-Συνεργαζόμαστε-Μοιραζόμαστε:** Ποια στοιχεία από τις δουλειές των συμμαθητών και των συμμαθητριών μας μπορούμε να αλλάξουμε; Τι άλλο θα μπορούσαμε να προσθέσουμε;

Ας δημιουργήσουμε: Μετατρέπουμε σε αφίσα ή απλό σύνθημα το κείμενο 1. Επιλέγουμε κάποιες από τις αφίσες και τα συνθήματά μας και τα μεταφέρουμε σε κάποιον από τους τοίχους του σχολείου μας, ώστε να «ακουστούν» οι αντιπολεμικές και οι αντιρατσιστικές μας φωνές.

Αναστοχαζόμαστε

1. Συζητάμε τον τρόπο που σχετίζεται το ψηφιακό κόμικ «Εγώ ρατσιστής» με τα κείμενα που επεξεργαστήκαμε και το ερώτημα της 1ης υποενότητας;
2. Τι καινούριο μάθαμε για τη βιωματική αφήγηση;

6.2

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- να διακρίνουμε τα στοιχεία μιας υποκειμενικής περιγραφής.
- να αναγνωρίζουμε εξηγητικά κείμενα.
- να αναγνωρίζουμε τους τρόπους με τους οποίους κείμενα με το ίδιο θέμα μπορούν να το παρουσιάσουν με διαφορετική οπτική (άποψη).

Πώς μιλάμε
για το
διαφορετικό;

1 **Πριν** ξεκινήσουμε να διαβάζουμε:

- **Εκφράζουμε** τις απόψεις μας για το ερώτημα της 2ης υποενότητας.
 - Ο τίτλος του παρακάτω κειμένου είναι «Γνωρίζουμε έναν καινούριο φίλο;».
- Καταγράφουμε** ερωτήματα που θα θέλαμε να απαντηθούν, σε σχέση με τον καινούριο φίλο που θα γνωρίσουμε και τα μοιραζόμαστε με την υπόλοιπη τάξη (1η στήλη):

A. Τι θέλουμε να μάθουμε για τον καινούριο μας φίλο;	B. Τι μάθαμε ή τι καταλάβαμε για τον καινούριο μας φίλο;

Παίρνουμε σημειώσεις πάνω στο κείμενο, για να τεκμηριώσουμε τις απαντήσεις μας.

Κείμενο
1

Γνωρίζουμε έναν καινούριο φίλο;

Ο Γιάννης είναι ένα παιδί σαν όλα τα παιδιά. Μα τι είναι αυτά που λέω; Είναι όλα τα παιδιά το ίδιο; Παίζουν όλα τα παιδιά το ίδιο; Γελάνε όλα τα παιδιά το ίδιο; Δείτε τον δίπλανό σας, τον πίσω σας, τον μπροστινό 5 σας. Είμαστε όλοι ίδιοι; Έχουμε όλοι τα ίδια μάτια, τα ίδια μαλλιά, το ίδιο ύψος, το ίδιο βάρος, το ίδιο χαμόγελο; Τρέχουμε όλοι με τον ίδιο τρόπο και αρέσουν σε όλους μας τα ίδια παιχνίδια και τα ίδια φαγητά;

Ο Γιάννης, λοιπόν, είναι ένα διαφορετικό, μοναδικά όμορφο παιδί, όπως 10 άλλωστε όλα τα παιδιά και όλοι οι άνθρωποι. Έχει δυο μεγάλα, καφέ μάτια κι ένα υπέρλαμπρο χαμόγελο, που μόνο όταν θέλει στο δείχνει.

Του αρέσει να παίζει με τα άλλα παιδιά, αλλά δεν παίζει με τον ίδιο τρόπο κι αυτό τον δυσκολεύει να κάνει φίλους. Στον Γιάννη δεν αρέσουν οι δυνατοί θόρυβοι, η δυνατή μουσική, ενώ του αρέσει να τρώει μόνο αγ- 15 γούρι, μακαρόνια και ρύζι. Δυσκολεύεται να καταλάβει τι αισθάνονται οι άλλοι, αν είναι θυμωμένοι, χαρούμενοι, στενοχωρημένοι...

Όταν εκείνος δεν αισθάνεται καλά, όταν είναι θυμωμένος, στενοχωρημένος, αγχωμένος, ή ακόμα και χαρούμενος, φωνάζει! Φωνάζει τόσο δυνατά που τους τρομάζει όλους! Μερικές φορές μάλιστα, μπορεί να χτυ- 20 πήσει κάποιον που είναι δίπλα του, ή ακόμα και τον εαυτό του! Δεν το κάνει επίτηδες*, απλά δεν ξέρει πώς να πει αυτά που έχει στο μυαλό του.

Το άλλο το ωραίο που κάνει, είναι ότι κουνάει τα χέρια του τόσο δυνατά και γρήγορα, **σαν να είναι πουλί** που θέλει να πετάξει. Φτερουγίζει, λοιπόν, ο φίλος μας ο Γιάννης! Και τον 25 ενδιαφέρει να παίζει μόνο με τα αεροπλάνα του. Έχει τόσα αεροπλάνα στο δωμάτιό του σε όλα τα μεγέθη και όλα τα χρώματα! Ακόμα και η τσάντα του και η κασετίνα του είναι με αεροπλάνα. Εννοείται πως ξέρει να σου πει όλες τις αεροπορικές εταιρείες, καθώς και όλα τα συστήματα που έχει ένα αεροπλάνο! Απίστευτο!

30 Ο Γιάννης έχει μια μαγική ικανότητα: να πηγαίνει ταξίδια με το μυαλό του! Πηγαίνει όπου εκείνος θέλει και μεταμορφώνεται σε ό,τι θέλει. Σε άνθρωπο, πουλί, ζώο, αντικείμενο. Μας επέτρεψε να πάμε μαζί του σε ένα από αυτά τα μαγικά ταξίδια του.

Τι εννοεί, όταν λέει ότι ο Γιάννης φτερουγίζει σαν πουλί;

Δέσποινα Ρωμανέλη, Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ο Γιάννης, Γλαρόλυκοι (προσαρμογή).

3 Κατανοούμε και επεξεργαζόμαστε το κείμενο

Εντοπίζουμε πληροφορίες

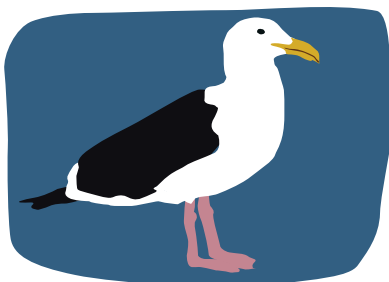
- Συμπληρώνουμε, με το ζευγάρι μας, τη 2η στήλη του πίνακα της άσκησης 2 με πληροφορίες που πήραμε για τον Γιάννη από το κείμενο.
 - Χρησιμοποιούμε τις σημειώσεις μας για να απαντήσουμε στα εξής ερωτήματα:
 - α. Πότε χαμογελά ο Γιάννης;
 - β. Γιατί ο Γιάννης δυσκολεύεται να κάνει φίλους;
 - γ. Πότε φωνάζει ο Γιάννης;
 - Βάζουμε δίπλα από κάθε παράγραφο τα εξής:
 - E** = εμφάνιση του Γιάννη
 - Σ** = συμπεριφορά του Γιάννη
 - Π** = προσωπικότητα του Γιάννη
- Προσοχή:** Μπορεί να υπάρχουν παράγραφοι που να συνδυάζουν κατηγορίες.

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Ποιο συμπέρασμα βγάζουμε για τον Γιάννη από τη φράση *δεν ξέρει πώς να πει αυτά που έχει στο μυαλό του;* (21η γραμμή)
- Από πού συμπεραίνουμε ότι ο Γιάννης έχει μεγάλη φαντασία;
- Από πού καταλαβαίνουμε ότι ο Γιάννης έχει πολύ συγκεκριμένα ενδιαφέροντα; (3η και 5η παράγραφος)
- Ο Γιάννης δεν έχει υψηλό βαθμό **ενσυναίσθησης***. Αφού αναζητήσουμε στο λεξικό μας τη σημασία της λέξης, εντοπίζουμε στο κείμενο το απόσπασμα που επιβεβαιώνει το γεγονός αυτό.

Αξιολογούμε

- Τι κάνει τον Γιάννη ξεχωριστό για τον καθένα μας;
- Διαβάζουμε, σιωπηρά, τη 2η, 4η και 5η παράγραφο και εντοπίζουμε λέξεις και φράσεις, με τις οποίες η συγγραφέας δηλώνει είτε τη συμπάθειά της είτε την αντιπάθειά της προς τον Γιάννη.
- Γιατί η συγγραφέας του κειμένου περιγράφει κυρίως τη συμπεριφορά και την προσωπικότητα του Γιάννη;

Μαθαίνουμε περισσότερα για τους γλάρους και κάνουμε μια μικρή παρουσίαση στην τάξη για το θέμα αυτό.

6.2 Πώς μιλάμε για το διαφορετικό;

4 Πώς η συγγραφέας επικοινωνεί με τους/τις αναγνώστες/στριες του κειμένου;

→ Η 1η παράγραφος του κειμένου περιλαμβάνει πολλά ερωτήματα. Σε ποιον/ποια απευθύνει αυτά τα ερωτήματα η συγγραφέας; Περιμένει κάποια απάντηση; Τι προσπαθεί να πετύχει με τα ερωτήματα αυτά;

→ Διαβάζουμε ξανά την τελευταία παράγραφο του κειμένου και εντοπίζουμε λέξεις και φράσεις, με τις οποίες η συγγραφέας «μιλά» στους αναγνώστες/στριες του κειμένου της.

5 Συμπληρώνουμε τις παρακάτω προτάσεις και συμπληρώνουμε τα κενά, κάνοντας μια γρήγορη ανάγνωση στις παραγράφους του κειμένου:

- Ο Γιάννης, λοιπόν, _____ ένα διαφορετικό, μοναδικά όμορφο παιδί.
- _____ δυο μεγάλα, καφέ μάτια κι ένα υπέρλαμπρο χαμόγελο.
- _____ τόσο δυνατά που τους τρομάζει όλους!
- _____ να σου πει όλες τις αεροπορικές εταιρείες
- _____, λοιπόν, ο φίλος μας ο Γιάννης!

→ Σε ποιο χρόνο βρίσκονται τα ρήματα που συμπληρώσαμε πιο πάνω και γιατί;

→ Υπάρχουν στοιχεία στις πιο πάνω προτάσεις που να φανερώνουν την άποψη της συγγραφέως για τον Γιάννη; Κυκλώνουμε τα στοιχεία αυτά.

6 Κατηγοριοποιούμε τα ρήματα της άσκησης 5 στις ακόλουθες κατηγορίες:

- Ρήματα **σχέσης***:
- Ρήματα **κινητικής δράσης***:
- Ρήματα **λεκτικής δράσης***:
- Ρήματα **σκέψης/ γνώσης***:

Προσοχή!
Υπάρχουν δύο ρήματα που θα μπουν σε μια κατηγορία.

→ Σε ποιο χρόνο βρίσκονται τα παραπάνω ρήματα και γιατί;

-
- * Ρήματα σχέσης π.χ. έχω, είμαι.
 - * Ρήματα κινητικής δράσης π.χ. τρέχω, περπατώ.
 - * Ρήματα λεκτικής δράσης π.χ. μιλώ, ισχυρίζομαι.
 - * Ρήματα σκέψης/γνώσης π.χ. συλλογίζομαι, καταλαβαίνω.

→ Τι χρησιμοποιούμε στην περιγραφή ενός προσώπου, στην οποία εκφράζουμε και τη γνώμη μας γι' αυτό;

Μαθαίνουμε περισσότερα για την περιγραφή ενός προσώπου ή ενός αντικειμένου για το οποίο εκφράζουμε και την προσωπική μας άποψη.

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Οριστικές αντωνυμίες

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 46-47.

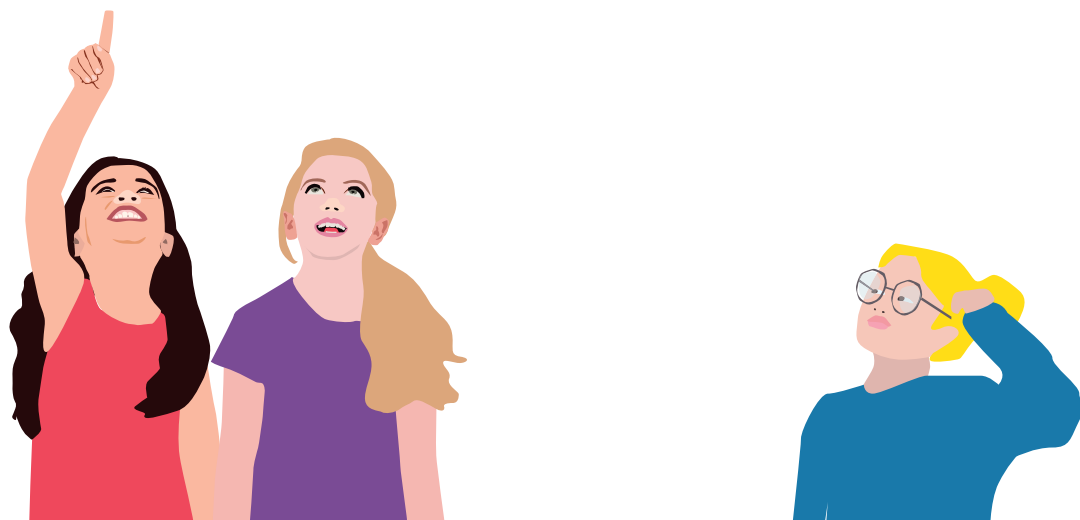

2 **Επιλέγουμε** και κάνουμε ΜΙΑ από τις παρακάτω τρεις δραστηριότητες γραπτού λόγου:

α. Σχεδιάζουμε το πορτρέτο του Γιάννη με στοιχεία από το κείμενο. Γύρω από το πορτρέτο του, καταγράφουμε στοιχεία της συμπεριφοράς και της προσωπικότητάς του με σύντομο τρόπο.

β. Δίνουμε φωνή στον Γιάννη, βάζοντάς τον να παρουσιάσει ο ίδιος τον εαυτό του.

γ. Περιγράφουμε τον κόσμο του Γιάννη, όπως εμείς τον φανταζόμαστε. (ποιοι είναι σε αυτό τον κόσμο; πώς συμπεριφέρονται μεταξύ τους αλλά και προς τον ίδιο; με τι ασχολούνται; τι άλλο περιέχει αυτός ο κόσμος;)

6.2 Πώς μιλάμε για το διαφορετικό;

Αναγνωρίζουμε τη λειτουργία του κειμένου.

Κείμενο
2

Το παιδί μου έχει **ΑΥΤΙΣΜΟ** και είναι διαφορετικό από το δικό σου, διότι:

<p>ΕΧΕΙ ΕΝΑΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟ ΤΡΟΠΟ ΣΚΕΨΗΣ</p>	<p>ΤΟΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ ΜΟΝΟ ΕΝΑ ΟΡΙΣΜΕΝΟ ΘΕΜΑ ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΠΟΛΛΑ</p>	<p>Η ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ ΤΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΚΑΙ ΝΑ ΕΝΟΧΛΗΣΕΙ ΚΑΜΙΑ ΦΟΡΑ</p>	<p>ΔΕΝ ΦΟΒΑΤΑΙ ΕΥΚΟΛΑ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΘΑΡΡΑΛΕΟΣ</p>	<p>ΟΤΙ ΠΕΡΙΣΤΡΕΦΕΤΑΙ ΤΟΥ ΚΙΝΕΙ ΤΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ</p>
<p>ΠΑΙΖΕΙ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΛΛΑ ΠΑΙΔΙΑ</p>	<p>ΑΜΑ ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΜΕΝΟΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΤΟΥ ΜΙΛΑΣ ΚΑΙ ΝΑ ΜΗ ΣΕ ΑΚΟΥΣΕΙ</p>	<p>ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΤΟΥ</p>	<p>ΑΜΑ ΑΛΛΑΞΕΙ ΚΑΤΙ ΘΑ ΤΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙ ΑΜΕΣΩΣ</p>	<p>ΘΥΜΑΤΑΙ ΠΟΛΥ ΕΥΚΟΛΑ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΔΕΙ ΕΣΤΩ ΚΑΙ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ</p>
<p>ΔΕΝ ΤΟΥ ΑΡΕΣΕΙ ΝΑ ΤΟΝ ΑΓΓΙΖΟΥΝ ΟΤΑΝ ΤΟΥ ΜΙΛΑΝΕ</p>	<p>ΠΑΙΖΕΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΑ ΜΟΝΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΒΑΡΙΕΤΑΙ</p>	<p>ΠΑΡΑΤΗΡΕΙ ΚΑΙ ΒΛΕΠΕΙ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ</p>	<p>ΕΧΕΙ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ ΣΤΟΝ ΠΟΝΟ ΑΠΟ ΑΛΛΑ ΠΑΙΔΙΑ</p>	<p>ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ</p>

Harry Van Nielen & Ellen Luteun, *The mamagers*.

1 Κατανοούμε και επεξεργαζόμαστε το κείμενο

A Κατανοούμε το κείμενο

1. Ποιος μιλάει για τον αυτισμό στο 2ο κείμενο και σε ποιους απευθύνεται;
2. Ο αυτισμός παρουσιάζεται ως κάτι θετικό ή ως κάτι αρνητικό στο 2ο κείμενο; Τεκμηριώνουμε την απάντησή μας με λέξεις από το κείμενο.
3. Τι θα άλλαζε αν έλειπαν οι εικόνες από το κείμενο;
4. Το κείμενο 2 τελειώνει με την πρόταση «Είναι αυτός που είναι». Πώς την καταλαβαίνουμε και γιατί η συγκεκριμένη πρόταση είναι η τελευταία στη σειρά;
5. Η/ο δημιουργός του κειμένου απευθύνεται στον κάθε γονέα ξεχωριστά. Πώς και γιατί το κάνει αυτό;
6. Το κείμενο 2 ξεκινά με την πρόταση «Το παιδί μου έχει ΑΥΤΙΣΜΟ και είναι διαφορετικό από το δικό σου διότι...» Με βάση την πρόταση αυτή αλλά και το υπόλοιπο περιεχόμενο, το συγκεκριμένο κείμενο:
 - α. αφηγείται μια ιστορία ενός παιδιού με αυτισμό,
 - β. εξηγεί τι είναι ο αυτισμός,
 - γ. περιγράφει πώς είναι ένα παιδί με αυτισμό.Δικαιολογούμε την απάντησή μας.

Μαθαίνουμε περισσότερα για τα εξηγητικά κείμενα.

B Συγκρίνουμε το κείμενο με άλλο κείμενο

1. Υπάρχουν πληροφορίες στο κείμενο 2 που αναφέρονται και στο κείμενο 1; Ποιες είναι αυτές;
2. Διαβάζουμε ξανά τη 2η και 3η παράγραφο του **κειμένου 1** και προσπαθούμε να εντοπίσουμε στοιχεία τα οποία δεν είναι και τόσο θετικά για τον Γιάννη.
3. Προσπαθούμε να εντοπίσουμε λιγότερο θετικά στοιχεία για το θέμα του αυτισμού στο **κείμενο 2**. Τι παρατηρούμε;
4. Γιατί από το κείμενο 2 απουσιάζουν τα λιγότερο θετικά στοιχεία;
5. Σε ποια άλλα σημεία διαφέρουν τα δύο κείμενα; Πού οφείλονται οι διαφορές αυτές;

- 2 **Καταγράφουμε**, στο τετράδιό μας, τρεις (3) καινούριες πληροφορίες που πήραμε από τα κείμενα για τον αυτισμό, δύο (2) σκέψεις που κάναμε πάνω στο θέμα και έναν (1) προβληματισμό ή μια απορία που μας δημιουργήθηκε.

Διατυπώνουμε, με δικά μας λόγια, φράσεις ενός κειμένου, ώστε να ελέγξουμε τον βαθμό κατανόησής μας.

Κείμενο
3

σημάδια του αυτισμού

Ακατάλληλο παίξιμο των παιχνιδιών του

Αδυναμία να σχετισθεί με άλλους

Υπερκινητικότητα ή παθητικότητα

Ακατάλληλο γέλιο ή κλάμα

Υπερευαίσθησία ή ανοχή (έντονη) στον θόρυβο

Παράξενο δέσιμο με τα αντικείμενα

Φτωχή ομιλία ή παντελής απουσία της

Δυσκολία να διαχειριστεί αλλαγές στην ρουτίνα του

Έλλειψη της αίσθησης κινδύνου

Πηγή:

Μετάφραση:

Αλεξάνδρα Κακουδάκη
www.aufismosirakleio.gr

Αμερικανική κοινότητα για τον Αυτισμό (ASAF) & Autism Puzzles & Halycon, ONMED.

 1 Κατανοούμε και **επεξεργαζόμαστε** το κείμενο

 A **Κατανοούμε** το κείμενο

- 1. Προσπαθούμε να εξηγήσουμε με δικά μας λόγια τα χαρακτηριστικά του αυτισμού. Στις περιπτώσεις που υπάρχουν λέξεις που μας δυσκολεύουν μπορούμε να «σπάσουμε» τις λέξεις στα κομμάτια από τα οποία αποτελούνται ή και να χρησιμοποιήσουμε λεξικό ή το γλωσσάρι για την ερμηνεία τους.
2. Ποιος προσπαθεί να μας εξηγήσει τι είναι ο αυτισμός στο παραπάνω κείμενο;
3. Ο αυτισμός παρουσιάζεται ως κάτι θετικό ή ως κάτι αρνητικό στο 3ο κείμενο; Τεκμηριώνουμε την απάντησή μας με λέξεις από το κείμενο.

 B **Συγκρίνουμε** το κείμενο με άλλα κείμενα

1. Υπάρχουν στοιχεία στο πληροφοριογράφημα (κείμενο 3) που να μας θυμίζουν τον Γιάννη στο κείμενο 1;
2. Εντοπίζουμε τα κοινά στοιχεία του κειμένου 2 με το κείμενο 3 και συγκρίνουμε τον τρόπο με τον οποίο διατυπώνονται. Ποιο από τα δύο κείμενα παρουσιάζει πιο θετικά και ποιο παρουσιάζει πιο αρνητικά το θέμα του αυτισμού;
3. Γιατί το κείμενο 2 και το κείμενο 3 δεν παρουσιάζουν με την ίδια διάθεση το θέμα του αυτισμού; Παίζει κάποιο ρόλο ποιος μιλά κάθε φορά και σε ποιους απευθύνεται;

  Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Παράγωγες λέξεις με το πρόθημα α(ν)

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 40-41.

  Χτίζουμε τη γραμματική μας

Ονοματικές και ρηματικές φράσεις

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 42-44.

*Τα κείμενα 2 και 3 είναι πληροφοριογραφήματα.
Μαθαίνουμε περισσότερα για το πληροφοριογράφημα.*

6.2 Πώς μιλάμε για το διαφορετικό;

2 Μικρή παραγωγή γραπτού λόγου

→ Δημιουργούμε το δικό μας πληροφοριογράφημα για το θέμα του αυτισμού, αντλώντας πληροφορίες και από τα τρία διαφορετικά κείμενα που έχουμε επεξεργαστεί. Μπορούμε να αξιοποιήσουμε τα πληροφοριογραφήματά μας, στο πλαίσιο εκστρατείας ενημέρωσης για τον σκοπό αυτό.

→ Συγκρίνουμε τα πληροφοριογραφήματά μας, ως προς τον τρόπο που παρουσιάζουν το θέμα του αυτισμού αλλά και το περιεχόμενό τους.

Ας δημιουργήσουμε, επιλέγοντας ΜΙΑ από τις προτάσεις που ακολουθούν:

1. **Αναζητάμε και παρακολουθούμε στο διαδίκτυο το βίντεο:** «Το ταξίδι της Μαρίας: Ένα εκπληκτικό βίντεο για τον αυτισμό». Αφού συζητήσουμε τις ομοιότητες και διαφορές της ιστορίας αυτής με τα υπόλοιπα κείμενα της υποενότητας, μετατρέπουμε το βίντεο σε εικονογραφημένη ιστορία και τη διαβάζουμε στα μικρότερα παιδιά του σχολείου.
2. Δημιουργούμε το **δικό μας εξώφυλλο** με θέμα την ιστορία της Μαρίας που παρακολουθήσαμε στο διαδίκτυο.
3. **Δραματοποιούμε** κάποιες από τις σκηνές από την ιστορία της Μαρίας, με σκοπό να ενημερώσουμε τα υπόλοιπα παιδιά του σχολείου για το θέμα του αυτισμού.

Αναστοχαζόμαστε

1. Με ποιους τρόπους μπορούμε να μιλήσουμε για το διαφορετικό;
2. Τι είναι αυτό που μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο που μιλάμε για το διαφορετικό;
3. Τι είναι τα εξηγητικά κείμενα;
4. Πώς τα εξηγητικά κείμενα διαφέρουν από τα περιγραφικά;
5. Συζητάμε αν, εκτός από τα λόγια, υπάρχουν κι άλλες πράξεις που μπορούν να βοηθήσουν, ώστε να αντιμετωπίζουμε με σεβασμό και ισότητα το διαφορετικό.

6.3

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- να εντοπίζουμε τη θέση του συγγραφέα σε ένα επιχειρηματολογικό και σε ένα περιγραφικό κείμενο.
- πώς οι λεξιλογικές επαναλήψεις και τα κεφαλαία γράμματα αποτελούν στοιχεία για τα συναισθήματα της συγγραφέως σε ένα κείμενο.
- πώς το λεξιλόγιο του κειμένου συμβάλλει στο πιο επίσημο ή πιο καθημερινό ύφος του.

Πότε λαμβάνουμε υπόψη και σεβόμαστε το διαφορετικό;

1 **Πριν** ξεκινήσουμε να διαβάζουμε:

- **Συζητάμε** με το ζευγάρι μας το ερώτημα της τρίτης υποενότητας.
- **Διαβάζουμε** το παρακάτω κείμενο και απαντάμε στο ερώτημα: «Ποιος λέει την πρόταση **δεν είμαστε αξιοθέατο** και για ποιο λόγο;»

Συσχετίζουμε πληροφορίες, για να βγάλουμε συμπεράσματα για το περιεχόμενο του κειμένου.

2 **Διαβάζουμε** το παρακάτω κείμενο

Κείμενο
1

Δεν είμαστε αξιοθέατο*

Για την Παγκόσμια Μέρα Ενημέρωσης για τον Αυτισμό, έχω να πω, ότι θα ανάψω ό,τι χρώμα λάμπα θέλετε, όταν πάψει η ανάγκη ύπαρξης μιας τέτοιας μέρας. Από το πρωί βλέπω να περνούν από μπροστά μου πολιτικοί με λέξεις χωρίς νόημα. Σε όλη αυτή την παρέλαση υπάρχει μια μεγάλη ΑΠΟΥΣΙΑ. Η απουσία της **αναπηρικής κοινότητας***. Οι φωνές των ίδιων των αυτιστικών που δεν τους ακούει κανείς και δε λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες τους.

- Έτσι αποφάσισα, εγώ να τους δώσω ΦΩΝΗ.
- 10 Το ότι οι περισσότεροι δε μιλάνε, δε σημαίνει ότι δεν έχουν κάτι να πουν. Συνομίλησα λοιπόν με έναν μικρό μου φίλο, χρησιμοποιώντας ένα πλαστικοποιημένο χαρτόνι με 24 γράμματα. Τον ρώτησα πώς νιώθει γι αυτή τη μέρα και αν έχει κάτι να μας πει:

Έχουμε ξανακούσει τη λέξη αξιοθέατο; Πού έχουμε, συνήθως, αξιοθέατα;

6.3 Πότε λαμβάνουμε υπόψη και σεβόμαστε το διαφορετικό;

«ΔΕΝ ΜΟΥ ΑΡΕΣΕΙ ΑΥΤΗ Η ΜΕΡΑ, ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΞΙΟΘΕΑΤΟ».

45 γράμματα. 45 φορές το μικρό του δάκτυλο

Γιατί χρησιμοποιούνται κεφαλαία γράμματα;

να κινείται πάνω στο πίνακα και να λέει όλα όσα δεν είπαν όλοι αυτοί που παρέλασαν από τους δέκτες μας σήμερα, ανάβοντας

20 λάμπες έξω από δημαρχεία.

Ποιο από όλα αυτά τα άτομα σκέφτηκε, ότι η υπερβολική **έμφαση*** στις δυσκολίες των αυτιστικών, **παραβλέπει*** τις δυνατότητες και τις επιτυχίες τους; Ποιο από όλα αυτά τα άτομα σκέφτηκε, ότι αυτό που απουσιάζει είναι πρακτικές λύσεις που θα βοηθήσουν

Τι σημαίνει η λέξη παραβλέπω;

25 τα άτομα με αυτισμό να ζήσουν ανεξάρτητα και με αξιοπρέπεια;

Είναι σημαντικό, οι **εκστρατείες*** και οι εκδηλώσεις που σχετίζονται με τις παγκόσμιες μέρες αναπηρίας να λαμβάνουν υπόψη τις απόψεις και τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία. Ακούγοντας τις απόψεις τους, 30 μπορούμε να τους κατανοήσουμε καλύτερα, με αποτέλεσμα να μπορούμε να τους υποστηρίξουμε. Η **συμπερίληψη*** τους στον τρόπο που λαμβάνονται οι αποφάσεις είναι σημαντική, ώστε η κοινωνία μας να γίνει πιο δίκαιη.

35 Ολοκληρώνοντας, τα άτομα με αυτισμό δεν θέλουν να είναι αξιοθέατο, τα άτομα με αυτισμό δεν θέλουν να τα λυπούνται. Τα άτομα με αυτισμό έχουν φωνή και θέλουν να ακουστεί. Απλά ρωτήστε τους!

Ανάρτηση μητέρας παιδιού με αυτισμό την Παγκόσμια Ημέρα για τον Αυτισμό.

3 Κατανοούμε και **επεξεργαζόμαστε** το κείμενο

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Ποιων οι φωνές ακούγονται στο παραπάνω κείμενο;
- Ποιοι απουσιάζουν από τις εκστρατείες και εκδηλώσεις για την αναπηρική κοινότητα, σύμφωνα με τη συγγραφέα του κειμένου;
- Γιατί η συγγραφέας του κειμένου θεωρεί πολύ σημαντικό, να ακούγονται και φωνές της αναπηρικής κοινότητας (5η παρ.);

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Με ποιους είναι πικραμένη η μητέρα, της οποίας η φωνή ακούγεται στο κείμενο; Τεκμηριώνουμε την απάντησή μας, διαβάζοντας ξανά την 1η παράγραφο.
- Διαβάζουμε προσεκτικά την 4η παράγραφο και διατυπώνουμε με δικά μας λόγια το περιεχόμενό της.
- Από ποιους θα ήθελε να διαβαστεί το κείμενο η συγγραφέας και γιατί;

Αξιολογούμε

- Εξηγούμε τον τίτλο του κειμένου.
- Με ποιο τρόπο η συγγραφέας εκφράζει τα συναισθήματά της (4η παράγραφος);
- «Η συμπερίληψη των αυτιστικών ατόμων στον τρόπο που λαμβάνονται οι αποφάσεις κάνει την κοινωνία μας πιο δίκαιη». Ποια η άποψή μας;

4 Πώς «συνομιλά» με τους/τις αναγνώστες/στριες η συγγραφέας του κειμένου;

- α. Διαβάζουμε ξανά την 4η και 5η παράγραφο του κειμένου και κυκλώνουμε λέξεις που θεωρούμε πιο δύσκολες ή πιο επίσημες.
- β. Αντικαθιστούμε τις συγκεκριμένες λέξεις με συνώνυμές τους, δηλαδή λέξεις που έχουν την ίδια σημασία. Τι αλλάζει στο κείμενο; Ακούγεται το ίδιο «σοβαρό»;
- γ. Σε ποιο βαθμό οι πιθανοί αναγνώστες/στριες του κειμένου επηρεάζουν πόσο επίσημο ή καθημερινό θα είναι το λεξιλόγιό του;
- δ. Τι περισσότερο προσφέρουν στο κείμενο τα στοιχεία που απουσιάζουν από το συγκεκριμένο απόσπασμα (6η παράγραφος);

Ολοκληρώνοντας, τα άτομα με αυτισμό δεν θέλουν να είναι αξιοθέατο και να τα λυτούνται. Έχουν φωνή και θέλουν να ακουστεί. Απλά ρωτήστε τους!

- 5 **Καταγράφουμε** στο τετράδιό μας: α) **τρεις** διαφορετικές προτάσεις με το καινούριο λεξιλόγιο του κειμένου, β) **δύο** συναισθήματα που μας προκάλεσε το κείμενο, γ) **μία** σκέψη ή μια απορία που μας προκάλεσε το κείμενο διαβάζοντάς το.

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Λέξεις με τα προθήματα εν-, εκ-, παρά-, συν-

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 47-49.

Εξαρτημένες αποτελεσματικές προτάσεις

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 49-51.

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Ερωτηματική αντωνυμία ποιος/ποια/ποιο

Μαθαίνουμε περισσότερα στο τετράδιο εργασιών, στις σσ. 51-52.

6.3 Πότε λαμβάνουμε υπόψη και σεβόμαστε το διαφορετικό;

Διαβάζουμε πολυτροπικά κείμενα (με εικόνα, χρώματα, λέξεις) από πάνω προς τα κάτω και από κάτω προς τα πάνω.

Κείμενο
2

ΕΝΤΑΣΗ | ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ | ΑΠΟΔΟΧΗ

2 Απριλίου Παγκόσμια Ημέρα Αυτισμού

Ζωγραφιά από
παιδί με αυτισμό

Φοράμε όλοι μπλε!

Σύνδεσμος Στήριξης Ατόμων με Αυτισμό «Αμμόχωστος» (Famagusta).

Εξερευνούμε και μαθαίνουμε περισσότερα
για την Παγκόσμια Ημέρα Αυτισμού.

1 Κατανοούμε και **επεξεργαζόμαστε** το κείμενο

A **Κατανοούμε** το κείμενο

1. Ποιο είναι το θέμα της αφίσας;
2. Ποια δράση διοργανώνεται, από ποιους και για ποιο λόγο;
3. Με ποιους άλλους τρόπους βοηθά ο συγκεκριμένος σύνδεσμος τα άτομα με αυτισμό;
4. Πώς ο δημιουργός της αφίσας προσπαθεί να κάνει το κείμενό του: α) πιο πειστικό και β) πιο αξιόπιστο για τον σκοπό για τον οποίο δημιουργήθηκε;

B **Συγκρίνουμε** το κείμενο με άλλο κείμενο

1. Πόσο συμφωνούν ή διαφωνούν μεταξύ τους η παραπάνω αφίσα με τις απόψεις της μητέρας και του παιδιού από το κείμενο 1 για την εκστρατεία Light it up blue;
2. Σε ποια άλλα σημεία μοιάζουν ή διαφέρουν τα κείμενα 1 και 2; (γλωσσικά μέσα, εικόνες, χρώματα, σκοπός για αναγνώστες και αναγνώστριες).

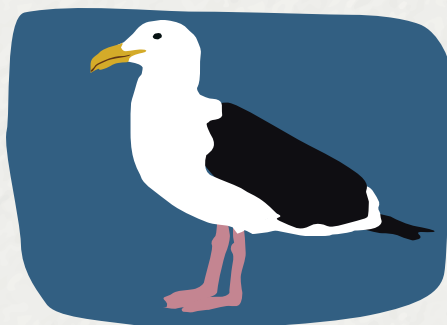

Συνδέουμε το κείμενο με άλλα κείμενα αλλά και με τον κόσμο μας.

Κείμενο
3

Στη χώρα του Γιάννη

Θυμάστε τον φίλο μας τον Γιάννη από την προηγούμενη υποενοότητα; Ξεκίνησε να ταξιδεύει με τα φτερά της φαντασίας του στον μαγικό του κόσμο. Πήρε μαζί του και κάποιους φίλους του και έφτασαν στη χώρα των γλάρων!

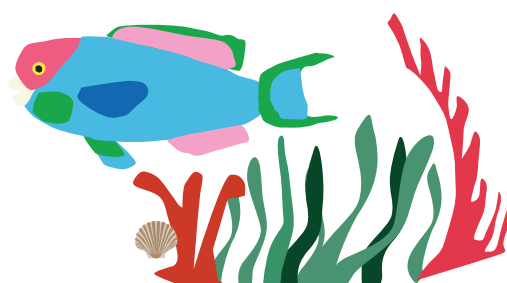
Στη χώρα των γλάρων υπάρχει μια μεγάλη πλατεία όπου μαζεύονται όλοι. Εκεί ο καθένας πηγαίνει και μαθαίνει αυτό που του αρέσει! Ο Γιάννης πέταξε αμέσως στον φίλο του, τον κύριο Βασίλη. Ο κύριος Βασίλης σχεδίαζε αεροπλάνα και δίδασκε τον Γιάννη και άλλους γλάρους, ποιο είναι το μυστικό ενός γερού αεροπλάνου.

Ο φίλος του Γιάννη, ο Άγγελος, πέταξε σε έναν άλλον κύριο. Αυτός δίδασκε πώς να φυτεύουν φρούτα, λαχανικά, λουλούδια... Έλεγε ότι το καθένα από αυτά είναι ξεχωριστά και δεν έχουν ανάγκη τα ίδια πράγματα. Γι' αυτόν τον λόγο δίνουμε στο καθένα από αυτά ό,τι πραγματικά έχει ανάγκη. Δεν μπορούν όλα να ανθίσουν με τον ίδιο τρόπο, ούτε στον ίδιο χρόνο. Όλα αυτά τα διαφορετικά και ξεχωριστά σποράκια είχαν ανάγκη από κάτι πολύ εύκολο, όλα τους. Είχαν ανάγκη από αγάπη! «Μόνο αν αγαπάς αυτό που μεγαλώνεις, μπορείς να το φροντίσεις σωστά και να ανθίσει!», είπε.

Η Αλίκη πήγε στην κυρία Άρτεμη που δίδασκε για τα ψάρια. Εκεί, όλα τα ψάρια ήταν αγαπημένα μεταξύ τους! Η Αλίκη αναρωτήθηκε πώς μπορούν τόσα διαφορετικά ψάρια να είναι αγαπημένα μεταξύ τους. Τότε, η κυρία Άρτεμη την κοίταξε, χαμογέλασε και της είπε: «Μπορεί να μην είναι ίδια, αλλά το καθένα από αυτά έχει κάτι ξεχωριστό να πει και να μάθει στα υπόλοιπα. Αν δεχτούμε ότι όλοι μας έχουμε κάτι καινούριο να δώσουμε στους άλλους κι όλοι μπορούμε να διδάξουμε καινούρια πράγματα στους άλλους, τότε όλοι θα είμαστε χαρούμενοι και θα παίζουμε μαζί, όπως αυτά τα ψάρια!».

Δέσποινα Ρωμανέλη, Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ο Γιάννης, Γλαρόλκοι (προσαρμογή).

6.3 Πότε λαμβάνουμε υπόψη και σεβόμαστε το διαφορετικό;

1 Κατανοούμε και **επεξεργαζόμαστε** το κείμενο

A **Κατανοούμε** το κείμενο

1. Πού μαζεύονται όλοι στη χώρα του Γιάννη και τι κάνει ο καθένας εκεί;
2. Πώς καταφέρνουν τα φυτά να μεγαλώνουν και τα διαφορετικά ψάρια να παραμένουν αγαπημένα μεταξύ τους;
3. Πώς το κείμενο απαντά στο κεντρικό ερώτημα της ενότητας;

B **Συγκρίνουμε** το κείμενο με άλλο κείμενο

1. Θα ήθελε άραγε το παιδί και η μητέρα του από το κείμενο «Δεν είμαστε αξιοθέατο» να ζουν στον κόσμο των γλάρων; Ναι ή όχι και γιατί;
2. Περιμένουμε πως τα δύο κείμενα («Δεν είμαστε αξιοθέατο» και «Στη χώρα του Γιάννη») θα διαβαστούν από τους ίδιους αναγνώστες/στριες; Ναι ή όχι και γιατί;
3. Ποιος είναι ο σκοπός για τον οποίο γράφτηκε το κάθε κείμενο (1,2,3);
4. Ποιες είναι οι διαφορές αλλά και οι ομοιότητες ανάμεσα στον μαγικό κόσμο των γλάρων και στον κόσμο των ανθρώπων;

2 **Επιλέγουμε** μια από τις πιο κάτω δραστηριότητες. Οι εργασίες μας μπορούν να κοινοποιηθούν στους/στις συμμαθητές/τριές μας τη 2η Απριλίου: Παγκόσμια Ημέρα Ευαισθητοποίησης για τον Αυτισμό.

α. Εικονογραφούμε σκηνές από τον μαγικό κόσμο των γλάρων, συνοδεύοντας τις ζωγραφιές μας με μια κατάλληλη λεζάντα, για να περιγράψουμε προφορικά τη χώρα των γλάρων.

β. Καταγράφουμε τις δικές μας συμβουλές, ώστε διαφορετικοί άνθρωποι να μπορούν να ζουν με σεβασμό και ισότητα. Μοιραζόμαστε τις συμβουλές μας.

γ. Τα παιδιά, φεύγοντας από τον μαγικό κόσμο των γλάρων, επιστρέφουν στον δικό τους κόσμο, τον πραγματικό. Εκεί, ο καθένας καταγράφει στο σχολικό ημερολόγιο τι είδε τι έζησε, τι σκέφτηκε.

3 Παρακολουθούμε στο διαδίκτυο το βίντεο «Τα γυαλιά της διαφορετικότητας-2». Πώς ο κεντρικός ήρωας έμαθε να «βλέπει» και να σέβεται το διαφορετικό; Μπορούμε να δραματοποιήσουμε σκηνές με βουβές και ζωντανές εικόνες ή και να τις εικονογραφήσουμε.

Συζητάμε τη συλλογή των εικόνων και τους προβληματισμούς.

6.4

Επαναληπτική
υποενότητα

Πώς θα μπορούσε
να μοιάζει
ο δικός μας
«πολύχρωμος»
κόσμος;

1 Πριν τη συγγραφή

Ο δήμος ή η κοινότητα της περιοχής μας διοργανώνει ένα ανοιξιάτικο πανηγύρι με θέμα «Ο κόσμος των χρωμάτων». Στην εκδήλωση αυτή δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά να ακουστούν μέσα από τις δικές τους ομιλίες, με θέμα:

Ο δικός μου «πολύχρωμος» κόσμος

2 Πριν ξεκινήσουμε να γράφουμε, λαμβάνουμε υπόψη τον πίνακα που ακολουθεί με όλα όσα μάθαμε στην ενότητά μας για τα περιγραφικά κείμενα:

α. Το περιεχόμενο του κειμένου μας

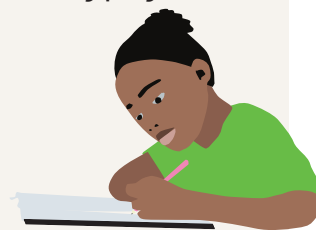
- Παρουσιάζουμε τον τόπο που βρίσκεται αυτός ο κόσμος, τα πλάσματα που μένουν εκεί, τις διαφορές και τις ομοιότητές τους, τις ασχολίες τους και τον τρόπο που συνυπάρχουν.

β. Η οργάνωση του κειμένου μας

- Συζητάμε για τον **αριθμό** των παραγράφων του κειμένου μας και τη **σειρά** παρουσίασής τους.
- **Στην αρχή** της ομιλίας: Είναι αναγκαία μια προσφώνηση, στην οποία θα χαιρετήσουμε το κοινό μας και θα παρουσιάσουμε σύντομα τους εαυτούς μας και τον σκοπό της ομιλίας.
- **Στο τέλος** της ομιλίας: Ευχαριστούμε το κοινό που μας άκουσε.

γ. Η γλώσσα του κειμένου μας

- Ρήματα δράσης και σχέσης σε χρόνο ενεστώτα.
- Επίθετα που περιγράφουν την πραγματικότητα, αλλά εκφράζουν και τη γνώμη μας για τον κόσμο αυτό π.χ. λαμπερό αλλά και υπέρλαμπρο.
- Συνδετικές λέξεις, όπως «στον κόσμο μου», «περπατώντας συναντάς», «ψηλά στον ουρανό», στα δεξιά/αριστερά αντικρίζεις, ακόμη, επίσης κτλ.

Β **Γράφουμε** το κείμενό μας, αξιοποιώντας τις σημειώσεις μας, αλλά και τα κείμενα που γράψαμε ή διαβάσαμε στην ενότητα αυτή.

6.4 Πώς θα μπορούσε να μοιάζει ο δικός μας «πολύχρωμος» κόσμος;

Γ **Αξιολογούμε** την πρώτη εκδοχή του κειμένου μας, επιλέγοντας την κατάλληλη φατσούλα κάθε φορά:

1. Περιεχόμενο:

- Έχουμε κάνει μια μικρή εισαγωγή στην ομιλία μας;
- Είναι οι πληροφορίες που παρουσιάσαμε στο κείμενό μας σχετικές με το θέμα;

2. Οργάνωση:

- Έχουμε κάνει ξεκάθαρες παραγράφους;
- Χρησιμοποιήσαμε κατάλληλες λέξεις και φράσεις, για να συνδέσουμε τις παραγράφους και τις προτάσεις μας;

3. Γλωσσικά μέσα:

- Χρησιμοποιήσαμε ρήματα δράσης και σχέσης, όπως και κατάλληλα επίθετα στην περιγραφή μας;

4. Ύφος:

- Χρησιμοποιήσαμε λέξεις και φράσεις, για να κάνουμε το κοινό που μας ακούει να αισθανθεί οικεία μαζί μας (ότι μας γνωρίζει);

Δ Μπορούμε να προχωρήσουμε σε αλλαγές στην πρώτη εκδοχή του κειμένου μας, ώστε να το κάνουμε καλύτερο, ακούγοντας προσεκτικά τα σχόλια των συμμαθητών και συμμαθητριών μας.

Αυτο-αξιολόγηση

Βάζουμε ✓ σε ό,τι μπορούμε να κάνουμε καλά

Σε αυτή την ενότητα έμαθα:

- να εκφράζω προφορικά την άποψή μου, για το «πώς μπορούμε να συνυπάρξουμε με διαφορετικούς ανθρώπους»
- να περιγράψω γραπτά «πώς μπορούμε να δημιουργήσουμε έναν «πολύχρωμο» κόσμο για όλους και όλες
- να καταγράψω με σύντομο τρόπο το περιεχόμενο μιας παραγράφου
- να ξεχωρίζω τα περιγραφικά από τα εξηγητικά κείμενα
- να δημιουργώ το δικό μου πληροφοριογράφημα

Πηγές

Διαβάζουμε ολόκληρα βιβλία

A Πριν την ανάγνωση της ιστορίας:

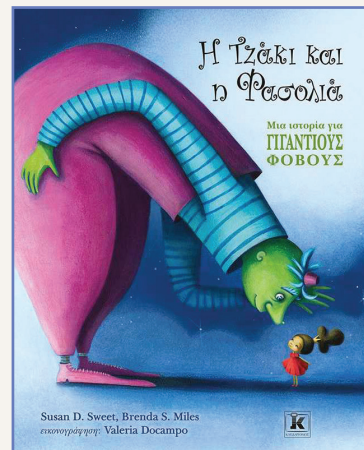
- Διατυπώνουμε υποθέσεις, με βάση το εξώφυλλο.

B Κατά την ανάγνωση της ιστορίας:

- Κάνουμε παύσεις και προβληματιζόμαστε για τη συνέχεια της ιστορίας.

Γ Μετά την ανάγνωση της ιστορίας:

- Τι μας θύμισε η ιστορία;
- Δημιουργούμε τη γραμμή της ιστορίας και την αναδιηγούμαστε με ένα νήμα.
- Τι έκανε τους περισσότερους να φοβούνται τον γίγαντα στην ιστορία μας;
- Πότε σταμάτησαν να φοβούνται; Πώς αυτό σχετίζεται με το κεντρικό ερώτημα;
- Γιατί η συγγραφέας έβαλε πρωταγωνίστρια μια μικρή πριγκίπισσα;
- Τι πίστευε ο γίγαντας για τους ανθρώπους;

Δ Δημιουργούμε με βάση την ιστορία:

- Φτιάχνουμε τις δικές μας πινακίδες στη φασολιά της φίλιας.
- Αφηγούμαστε την ιστορία από την πλευρά του γίγαντα ή της πριγκίπισσας.

Ε Ανάγνωση εκτεταμένων βιβλίων

Ανδρικόπουλος, Ν., 2006. *Η χώρα με τους παράξενους ανθρώπους*. Αθήνα, Καλέντης.

Βακανά, Φ., 2023. *Η Λόλα και οι φίλοι της*. Λευκωσία: Τελεία.

Rudolph, S. & Danielle, R., 2020. *Όλες μου οι ρίγες: Μια ιστορία για τον αυτισμό*.

Μτφρ. Α. Δαφερέρα. Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Χριστοφόρου, Χ. & Σταματιάδη, Ν., 2017. *Η βάρκα που δεν βούλιαζε*. Λευκωσία:

Πάργα.

Εξερευνούμε τις παραπάνω
λογοτεχνικές προτάσεις.

Ανακαλύπτουμε τη σημασία των φράσεων.

Ενότητα 4

Λουκιανός. *Μια αληθινή ιστορία*. Αθήνα: ΟΕΔΒ

Λούσι & Στίβεν Χόκινγκ. 2019. *Ο Τζορτζ και το μυστικό κλειδί για το σύμπαν*. Αθήνα: Anubis

Πας ταξίδι στο διάστημα με 125.000 δολάρια; *In2life* (2/9/2022) <https://www.in2life.gr/features/notes/article/1016425/pas-taxidi-sto-diasthma-me-125000-dolaria.html>

Υδρατμοί εντοπίστηκαν σε εξωπλανήτη. *Euronews* (11/09/2019) <https://gr.euronews.com/2019/09/11/ydratmoi-entopistikan-se-exoplaniti>

Συγγραφική ομάδα. 2024. Η θέση της Γης στο διάστημα.

Συγγραφική ομάδα. 2024. Παρουσίαση ταινίας: «Η ιστορία της γης»

Βερν, Ι. 2008. *Από τη Γη στη Σελήνη*, μτφρ. Α. Πιπίνη. Αθήνα: Παπαδόπουλος.

Το MET γιορτάζει τα 50 χρόνια από το πρώτο βήμα του ανθρώπου στη Σελήνη. *HuffPost Greece* (2/7/2019) https://www.huffingtonpost.gr/entry/to-met-yiortazei-ta-50-chronia-apo-to-proto-vema-toe-anthropoe-sto-feyyari-me-mia-meyale-ekthese_gr_5d1b1eece4b03d6116414165

Bestard, A. 2023. *Ταξιδεύοντας στο ηλιακό μας σύστημα. Γλανήτες, φεγγάρια και πέρα από αυτά*, μτφρ. Ι. Ντούμη. Αθήνα: Ίκαρος.

Englert, C. & Cole T. C. 2018. *Προορισμός: Διάστημα*, μτφρ. Η. Μαγκλίνης. Αθήνα: Ίκαρος.

Ενότητα 5

Gombrich, E. H. 1998. *Το χρονικό της τέχνης*. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

Ανδρέου, Χ. & Μπαχά, Μ. 2022. *Η Λίζα και οι επτά ζωγράφοι*. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο.

«Τι προσφέρει η Τέχνη στα παιδιά;». *Open Academy* (25/05/2022) <https://openacademy.gr/blog/ti-prosferei-i-texni-sta-paidia-mas>

«Τι προσφέρει στα παιδιά η επαφή με την Τέχνη;». *Vita* (07/07/2021) <https://www.vita.gr/2021/07/07/paidi/ti-prosferei-sta-paidia-i-epafi-me-tin-texni/>

Καζαντζάκης, Ν. 2025. *Ταξιδεύοντας: Ισπανία*. Αθήνα: Διόπτρα.

Μουσείο Μαρία Κάλλας – Maria Callas Museum <https://mariacallasmuseum.gr/to-mouseio/>

Μπογδάνη-Σουγιούλ, Δ. 2023. *Μαρία Κάλλας: Ζώντας μόνο για την τέχνη*. Αθήνα: Πατάκης.

Ενότητα 6

Αμερικάνικη Κοινότητα για τον Αυτισμό (ASAF) & Autism Puzzles & Halcyon. 2014. «Τα πρώιμα σημάδια του αυτισμού». Μτφρ. Μ. Παπαζογλου, ONMED, 08/12/2014. <https://www.onmed.gr/ygeia/story/323118/ta-proima-simadia-tou-aftismoy-grafima>

Βερέη, Ν. 2024. «Δεν είμαστε αξιοθέατο». Ανάρτηση σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης, 02/04/2024. <https://www.facebook.com/naylav/posts/pfbid027oEFSzVjpKPYQuN3muNeJWmxmfHp4idvmVL1BsbfuBVNssxXqYQqNwjsWqN9WSwl>

Nielen, Van H. & E. Luteijn. 2018. «Το παιδί μου έχει αυτισμό και είναι διαφορετικό από το δικό σου, διότι...». Μτφρ. Π. Μεσσινά, The mamagers, 18/09/2018. <https://www.themamagers.gr/tha-sou-po-mia-istoria/gonis-ke-aftismos-o-dromos-o-ligotero-taxidemenos/>

Πατσαρός, Κ. 2023. *Το κουτί*. Αθήνα: Πατάκης.

«ΠλησιάΖουμε – Ζούμε Μαζί: Για να γνωρίσεις έναν άνθρωπο, αρκεί να τον πλησιάσεις». 2022. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, 21/03/2022. https://www.unhcr.org/gr/25407-plisiazoume-zoume-mazi.html?fbclid=IwY2xjawEW0JNleHRuA2FibQlxMAABHbEHgq3g_NGIvfQNMIfvRkUnrHXA9O5UWTu51uMNdHSAr08O2K6lLAFTqA_aem_eb09OCTwuEAkISz2dcZFYw

Ρωμανέλη, Δ. 2023. *Μια φορά κι έναν καιρό, ήταν ο Γιάννης*, σσ.6-9,15-17Αθήνα: Γλαρόλυκοι. <https://www.openbook.gr/mia-fora-ki-enan-kairo-itan-o-giannis/>

Sweet, S. & Miles, B. 2019. *Η Τζάκι και η Φασολιά: Μια ιστορία για γιγάντιους φόβους*. Μπφρ. Α. Δαφερέρα. Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Τσουκαλά, Χ. 2016 (επιμ.). «Το όνομά μου είναι Εχσάν, είμαι 17 χρονών, από το Αφγανιστάν». Στο Μονολόγοι από το Αιγαίο. Το ταξίδι και τα όνειρα ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων, σσ. 20-21. Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση & Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. ISBN 978-960-9529-02-0. https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2019/07/gia_internet_monologoiapo_to_aigaiο.pdf

«2 Απριλίου, Παγκόσμια Ημέρα Ενημέρωσης και Ευαισθητοποίησης για τον Αυτισμό». 2024. Παγκύπριος Σύνδεσμος για Άτομα με Αυτισμό, 02/04/2024. <https://www.autismsociety.org.cy/2-%ce%b1%cf%80%cf%81%ce%b9%ce%bb%ce%af%ce%bf%cf%85-%cf%80%ce%b1%ce%b3%ce%ba%cf%8c%cf%83%ce%bc%ce%b9%ce%b1-%ce%b7%ce%bc%ce%ad%cf%81%ce%b1-%ce%b5%ce%bd%ce%b7%ce%bc%ce%ad%cf%81%cf%89%cf%83%ce%b7%cf%82/>

Dermish M. A. Uwumugambi, N. Khalil & I. Hibattillah. 2017. «Η ιστορία της Rahf», εκπαιδευτικό υλικό. «Μαθαίνουμε για τους Πρόσφυγες: Οδηγός για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, ηλικίες 6-9 ετών». Επιμ. στα Ελληνικά: Κ. Κωνσταντίνου. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα: 2019. Διάρκεια: 3:52. <https://youtu.be/5IBNIneyDhc>

Ενότητα 4

σσ. 8-9, 11, 14, 18, 21, 25, 27, 30, 33 Shutterstock [<https://www.shutterstock.com/>]

σσ. 12, 19 ΑΙ εικόνες

Ενότητα 5

σσ. 36-37, 38, 39, 42, 44, 47, 50 Shutterstock [<https://www.shutterstock.com/>]

σσ. 54, 55, 58, 60, 63 Wikimedia Common

σσ. 62 Εθνική Πινακοθήκη

Ενότητα 6

σσ. 66-69, 78, 87 Shutterstock [<https://www.shutterstock.com/>]

σσ. 73. Πατσαρός, Κ. 2023. *Το κουτί*. Εικόνα σ. 17. Αθήνα: Πατάκης.

